

HOW SECURE ARE THE BALTIC STATES

INTERNATIONAL CONFERENCE ORGANIZED BY
THE KONRAD ADENAUER FOUNDATION AND
THE LATVIAN INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

December 5, 1998, Stockholm School of Economics, Riga

KONRĀDA ADENAUERA FONDA UN
LATVIJAS ĀRPOLITIKAS INSTITŪTA
RĪKOTĀ STARPTAUTISKĀ KONFERENCE

LĀI

CIK DROŠAS IR BALTIJAS VALSTIS

1998. gada 5. decembris, Rīga, Rīgas Ekonomikas augstskola

CONFERENCE PROCEEDINGS / KONFERENCES MATERIĀLI
RĪGA, 1999

UDK 355/359 (474) (063)
Ci 350

Redaktori: Pauls Apinis, Atis Lejiņš
Tulkotāja: Ilze Fišere
Mākslinieks: Bruno Mellis

Translation: Ilze Fišere
Cover design: Bruno Mellis

Apinis P., Lejiņš A., eds – How Secure Are the Baltic States? – Riga:
Konrad Adenauer Stiftung, Latvian Institute of International
Affairs,
1999 – 144 pages (Conference proceedings)

ISBN 9984-583-13-9

© Konrad Adenauer Stiftung
Latvian Institute of International Affairs

TABLE OF CONTENTS

GREETINGS

Mr. Atis LEJIŅŠ 5
Director, Latvian Institute of International Affairs

Mr. Paulis APINIS 8
Representative of the Konrad Adenauer Stiftung in the Baltic States

PRESENTATIONS

Dr. Valdis BIRKAVS 10
Minister of Foreign Affairs of Latvia at the International Conference

Dr. Mart LAANEMÄE 21
*Deputy Under-Secretary of Ministry of Foreign Affairs
of the Republic of Estonia*

Mr. Rokas BERNOTAS 30
Deputy Minister of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania

Dr. Cameron MUNTER 36
Executive Assistant, Office of the Counselor U. S. Department of State

Dr. Eberhard KÖLSCH 40
Adviser to Political Director, MFA, Germany

Mr. Peter HESSE 47
Head, Defence Policy, WEU Secretariat-General

Dr. Mykola BALTAZHY 55
*Director, Department for Political Analysis and International
Information in the Administration for Foreign Policy Matters, Ukraine*

COMMENTS

Mr. Gundars ZĀLKALNS <i>Secretary, Latvian National Security Council National Security Adviser to the President of Latvia</i>	61
Dr. Tiiu POHL <i>Head of Department of International Relations, Tallinn University of Educational Sciences, Estonia</i>	65
Dr. Algirdas GRICIUS <i>Ass. Prof., Institute of International Relations and Political Science, University of Vilnius</i>	70

GREETINGS

Mr. Atis LEJIŅŠ

Director, Latvian Institute of International Affairs

Excellencies, ladies and gentlemen, dear friends

On behalf of the Konrad Adenauer Foundation and the Latvian Institute of International Affairs it is my pleasure to extend to you a most cordial welcome to the fifth Riga conference on Baltic security!

The first conference took place in this very hall five years ago in December 1994 and we were then honored by the participation of several very distinguished speakers, including the former Prime Minister of Sweden Mr. Carl Bildt and the former national security advisor to President Jimmy Carter Professor Zbigniew Brzezinski.

In 1994 — and succeeding conferences — we focused on the great issues then facing NATO and the EU, mainly enlargement to the east and whether the Baltic states would be included in the twin enlargement processes.

This was the vital question for the future security of the Baltic states and we closely watched the Transatlantic and European debate on enlargement while searching for the answer to the Baltic security question.

The NATO Madrid and EU Luxembourg summits are now behind us and we now know the answer to the questions raised in our previous conferences.

The Baltic states are included in both enlargement processes but we now have before us the NATO Washington summit next spring and the EU Vienna summit only a week away, followed by the German and Finnish EU presidencies in 1999, the last year in this eventful century.

If we look back at the past seven years — the road travelled by the Baltic states in seeking the conditions that would “secure the irreversibility of restored independence” as elegantly formulated in the Latvian Foreign Policy Concept, then we can venture to say that in another seven years the Baltic states surely will be member states of the European Union.

Surely in another seven years the EU will be ready to accept new members and the new members will be ready to join the EU. But before then, accession negotiations with all three Baltic states should be a reality by the end of 1999. Accession negotiations today are more significant for the security of the Baltic states than any future date of actual membership.

I hesitate to predict when the Baltics will join NATO, perhaps also within seven years when we join the EU. But before then we will have become *de facto* members, our officers will have found their places in the various NATO command structures planning various PfP programmes and learning the NATO culture. We have, after all, or soon will have, assets we can contribute to NATO.

A particularly interesting development is the recent British–French move with regard to the WEU which would create direct links between the EU and NATO, and which would give the EU a voice in military affairs for the first time.

BALTBAT, BALTRON, BALTNET are Baltic military assets which have developed within the spirit of Partnership for Peace, a NATO initiative, but clearly these assets can have a dual purpose — both to fulfill NATO peacekeeping tasks and EU peacekeeping, humanitarian, and rescue operations as defined in the EU Amsterdam Treaty, the Modified Treaty of Union which will be ratified next year.

The Amsterdam Treaty obliges the EU states to play a military role

on the EU level.

The reshaping and enlargement of the EU and NATO — I think we can refer to both organizations as the new EU and new NATO for the next century — is taking place at the same time as Russia is besett by political and economic crisis.

Frankly speaking, nobody – anywhere knows how this crisis will be resolved in the coming years. The importance of Russia, however, especially in regional cooperation, for the Baltic states need not be emphasized here. I refer to cooperation which is particularly important for this part of Europe, mainly to the Council of Baltic Sea States, and the promising potential of regional initiatives that have been variously called the Northern Dimension of the EU, the Northern European Initiative, and to put it more poetically — the Amber Gateway.

In the light of these developments it is logical that the topic of our conference this year should be more general — How Secure Are the Baltic States?

We are honored to have a distinguished group of speakers and commentators give their views and answers to the questions.

Greetings

Mr. Paulis APINIS

Representative of the Konrad Adenauer Stiftung in the Baltic States

Minister, Excellencies, ladies and gentlemen!

It gives me great pleasure to welcome you once again to the annual Konrad Adenauer Stiftung and Latvian Institute of International Affairs Conference on Baltic Security.

This meeting is already the fifth, and this is a strong indication that our meetings are becoming a regular institution.

The international work of the Konrad Adenauer Stiftung stands under the motto “For Freedom, Democracy and Justice”. To preserve peace and freedom, to strengthen democratic constitutions, to combat poverty and to preserve a natural basis for the lives of future generations — they are today’s global challenges.

For the Baltic states, after reestablishing independence, the security aspect played a crucial role. Once again, especially in the past weeks, we find security questions coming to the fore. Recently the new Estonian Foreign Minister Raul Mälk put Estonian integration with NATO as the country’s top priority in his speech to the parliament. “We await from the Washington summit a clear message”, Mälk expressed his Government’s expectations to the Riigikogu (parliament). The message should be broader than the previous statements that NATO doors remain open.

The Latvian Foreign minister Valdis Birkavs, opening a seminar on Latvian domestic and foreign policy in November said: “The first priority of Latvia is EU integration. The other priority for Latvia is to ensure her security. We see NATO as the core organisation for Latvian and European security. Therefor, Latvia is linking itself with those democratic nations in the Transatlantic space that share the same values”.

Just a few days ago the Joint Baltic American National Committee issued a political statement emphasizing the need of involving the Baltic states in Euro-Atlantic structures. This statement gives one answer to the security of the Baltic states and this is the topic of our conference. The statement says that among the European countries that have stated their desire to join NATO, Estonia, Latvia and Lithuania are the least secure.

We can sum up and conclude "European security depends on Baltic security".

The Konrad Adenauer Stiftung will offer a forum for discussions. We will invite specialists on these questions.

Finally, ladies and gentlemen, let me conclude by wishing you stimulating and perhaps emotional interventions based on objective and solid argumentation. I wish us a successful conference.

PRESENTATIONS

Dr. Valdis BIRKAVS

Minister of Foreign Affairs of Latvia

I have great pleasure to take part in today's discussion on the issue that always has been essential for every country and especially for the Baltic states. I would like to express my gratitude to the organizers of this conference - the Latvian Institute of International Affairs and Konrad Adenauer Foundation for their efforts to gather us every winter here in Riga, in the heart of the Baltics, where we can discuss, evaluate and compare our opinions on the Baltic states' security. I hope we will continue this tradition and we meet here again next year.

Security is increasingly seen as a multidimensional phenomenon involving not only military-political but also economic and societal aspects. In my presentation I shall address Latvia's security situation in the context of the foreign policy priorities of the new Latvian Government. Before going into different areas of security it is necessary to note that the security challenges as well as the ways to respond to those challenges have substantially changed during the last decade. Today terms such as "cooperative security", "comprehensive security" and "indivisibility of security" have become an indispensable part of our vocabulary and thinking. At the same time the old concepts and calculations of balance of power have not completely lost their influence. All of it affects security in this part of Europe.

Military security and integration into NATO

The ultimate solution to the military security of the Baltic states is

full-fledged membership in the North Atlantic Alliance that has been our foreign policy objective for the last five years. Only NATO membership will assure us that every security challenge will be addressed collectively together with like-minded countries.

We have done well in pursuit of this goal. Last year's NATO Madrid Summit effectively recognized Baltic states as candidate countries. The consistent involvement of the United States in the Baltic region is symbolized through the US-Baltic Charter which affirmed our shared goal of "full integration of Estonia, Latvia and Lithuania into European and transatlantic political, economic, security, and defense institutions". This proves that our quest for NATO membership, although an uphill struggle, is a possible goal, a goal that is worth the effort.

Now, as the next round of NATO decision-making in 1999 approaches, we in Latvia have reviewed our efforts to prepare for membership. They are put in a comprehensive way in our NATO Integration Plan. The ministerial level NATO Integration Council will politically steer the integration process.

Our active policy of cooperation with NATO is an essential element which is strengthening Latvia's security. We have benefited from the opportunities provided both by the political framework through EAPC and Intensified Dialogue sessions and practical mechanisms of PfP, like the Planning and Review Process or involvement of our officers in NATO command structures. Next year we are planning to take part in more than two dozen NATO/ PfP and "in the spirit of PfP" exercises. Through this cooperation our forces develop interoperability with NATO.

Latvia together with the other Baltic states continuously demonstrates her ability to make a good contribution to international security. Since the start of the IFOR/SFOR operation we have been in Bosnia, and our BALTBAT personnel is there now. We do participate in other

endeavors to strengthen the peace in the troubled Balkan region, for example, through participation in the OSCE verification mission. We also have shown our readiness to respond to the international community's call for action in Iraq.

The new security architecture in Europe is being developed and it is important that in this process the security of the Baltic states is integrally linked to the all-European and Transatlantic security. We must avoid the arrangements, be it regional pacts or semialliances of the countries in the region, which bring a risk of fragmentation and isolation of the Baltic states from the integration processes taking place in Europe. The opportunity to build a new, inclusive NATO with the Baltic states as a part of it must be seized.

Viewing the Washington Summit next year we expect further development and strengthening of the enlargement process. We expect the Alliance to recognize clearly and explicitly that NATO's goals are the same as those of the Baltic states - to make sure that Estonia, Latvia and Lithuania are qualified members of the Alliance.

NATO membership is yet to be achieved but there are other aspects that influence the military security of our region today. Since the withdrawal of the Russian armed forces from the territories of the Baltic states the military security situation has been constantly improving and today we can conclude that a military threat to the Baltic states is practically non-existent.

Over the last year we have witnessed such positive developments as the announcement by the Russian Federation of the reduction of its armed forces in the region by 40% and the cessation of the Skrunda ABM radar station operations as a result of the precise and strict implementation of the bilateral Latvian - Russian agreement.

We hope that this trend will continue with the successful adaptation of the Conventional Forces Treaty in Europe, which is currently under discussion. Although the Baltic states are not parties to the CFE, we follow with keen interest these discussions, since the Treaty-governed limitations apply also to the regions bordering Estonia, Latvia and Lithuania. The understanding among the States Parties that limitations in “flank” should not increase in the adapted Treaty should be carried through the adaptation process. The present limitations in the flank zones should be translated into the national and territorial ceilings, but should not be increased. There is no need for more hardware in the proximity of the Baltic states, and we are glad that Russia does recognize this.

Defense capabilities of the Baltic states are an indispensable part of the picture in the military security sphere. Viable defense deters threats and rises the threshold of risk for potential challengers of a state’s security. The development of this capability along with the cooperative security efforts such as all-European arms control and confidence building measures strengthen stability in the region. Continuous development of our defense system should remain permanently in focus for not only the Government, but also the Parliament and the society as a whole. Sufficient defense capacity is also a precondition for NATO membership. The new Latvian Government recognizes this among its priorities. Latvia has nearly doubled the defense budget. For the next year it will be around 1% of GDP and we are committed to reach 2% by the year 2003. Bringing our defense budgets near the average spending of European NATO countries is needed to show that we are committed partners who can play their part in sharing the burdens of Alliance membership.

Economic security and consolidation of society - accession to EU

Let me turn to spheres of political and economic security. Integration into the EU as the other important priority of Latvia's foreign policy has become the main instrument and engine in addressing challenges in these areas. EU is not about military security, but it is effective in dealing with threats to social and economic stability, threats posed by organized crime, threats to the well-being of people. Through the Common Foreign and Security Policy we will be able to play our part in issues of European importance.

Political and economic progress achieved by Latvia and the other Baltic states since the restoration of independence is impressive. We had to overcome the legacy of the former totalitarian system and develop a new model of society. What we have now is stable democracy and a functioning market economy. Our largest trade partner is now the EU, whose share in our foreign trade is growing. Foreign Direct Investments last year have been the highest in the region, the GDP growth is also among the highest in the region, and inflation has dropped below 6%.

The maturity of our economy is shown by the fact that the crisis in Russia, although it does have a limited influence on Latvia, does not affect us more than other Central and Eastern European countries.

The European Commission's Progress Report shows that Latvia has achieved outstanding progress in fulfilling economic and political criteria for EU membership, and in some areas has even exceeded short-term and medium-term priorities as defined by the Accession Partnership. In some respects we fulfill the Copenhagen criteria better than some of the countries that were last year invited to start accession talks. We believe that these accomplishments cannot be dismissed by the EU member states. A clear decision must come to start accession talks with Latvia.

Along with the development of our economy in accordance with EU standards, WTO membership is also a means to strengthen our economic security. Participation in this global trade arrangement opens new markets, it is an assurance against economic measures used to achieve political goals.

The policies of russification and uncontrolled migration during the 50 years of Soviet occupation led to dramatic changes in the demographic situation. The majority of Soviet-era immigrants have not learned the Latvian language and have failed to integrate themselves into the society. This has been a major challenge for Latvia in the sense of societal security.

To overcome the Soviet legacy and to build a stable and harmonious society measures had to be taken in various areas including language training, education, culture, information and naturalisation. The latest changes to the Law on Citizenship, approved by referendum, have demonstrated the political maturity of Latvia's society and the determination to resolve this problem. The vote was for both - integration of our society, as well as Latvia's integration in the European and Transatlantic institutions. The integration programme that is being elaborated shows the continued commitment to the development of an integrated, inclusive society.

Regional cooperation

EU and NATO membership is a goal that all three Baltic states have set for themselves. Baltic cooperation in the defence area strengthens our hand in pursuit of NATO membership. The elaborate mechanisms of the Baltic Council of Ministers help us to discuss issues of common concern and arrive at joint conclusions. These skills of consensus build-

ing will be needed once we become members of NATO and EU. The Baltic cooperation assures our Western partners that we will be constructive participants in these institutions.

Enhanced cooperation within the Baltic Sea area also helps us to prepare for EU and NATO membership. It strengthens stability, fosters the objectives of these organisations in the region and develops the image of the Baltic Sea as a place for prosperity and cooperation. Cooperation among Baltic and Nordic states has become an essential feature of the region. I would like to see further development of this cooperation and erasing of differences between 5 and 3.

The security of Europe is indivisible and unseparable from the trans-Atlantic link. There are no regional solutions to the security of the Baltic states. The involvement of the United States in Europe in general and in the Baltic Sea region in particular is of crucial importance. The US-Baltic Charter, concluded this year, has already been put into practice. The Partnership Commission met this summer in Riga. The Department of Defence has developed elaborate advise in the area of defence planning for all three countries. This study is greatly appreciated, as are the vast number of military cooperation activities between our countries.

The United States are also involved, along with Canada and many European partners, in the Baltic Security Assistance Group. Common Baltic projects that are being coordinated under the BALTSEA umbrella show the resolve of our states to jointly develop their defence capabilities.

The Baltic peacekeeping battalion (BALTBAT) is operational and is keeping the peace in Bosnia side by side with Danish soldiers. The BALTRON project, with Germany's experience and support, already contributes to the clearance of mines in the Baltic Sea. The BALTNET project steered by Norway, is well underway and will link the air space con-

trol systems of the Baltic states with those of NATO countries. BALTDEFCOL, the military college, will have its first intake of students next fall and will ensure interoperability in training of Baltic officers.

Involvement of the EU and NATO countries in regional co-operation reflects the understanding that the Baltic states are part of the indivisible European and Transatlantic security landscape. We hope that this involvement grows over time. Germany, as the advocate of the Baltic states, has been taking an active role in the region, and we hope that continuity of their foreign policy will express itself also in this respect.

The Northern Dimension initiative aims at developing a more active EU policy in our part of Europe in order to promote stability, security and economic growth. Latvia wants to be a part of this initiative and to contribute to its development.

The Council of the Baltic Sea States (CBSS) provides good opportunities for more intensified cooperation on the issues of civic security. Its Task Force against Organised Crime involves member states' police establishments, customs offices and the border guard in joint efforts aimed against money laundering, illicit arms and drug trafficking, corruption and other forms of organised crime. The CBSS promotes economic cooperation and contributes to a investment friendly environment. Its cross-border projects facilitate links between border areas of neighboring countries. Environmental protection and nuclear safety is another area where the CBSS can address some of the "soft" security concerns of countries in the region. The decisions of the CBSS Visby and Riga summits offer a framework for further cooperation among the Baltic Sea countries in managing new risks and challenges. The CBSS is also a way of bringing Russia into a cooperative fold.

Russia

Russia definitely is a part of the security picture in our region and in Europe. We do have a strong interest in the development of a democratic society in Russia, in the development of a market economy and compliance with human rights standards. We are interested in Russia becoming a reliable and predictable neighbour. Russia cannot and should not be left out of the European security system. Therefore we do support development of stable and constructive relations between Russia, the EU and NATO. And we see ourselves as full participants of this relationship in a not too distant future.

Since this spring our relations with Russia have not been particularly warm. We have repeatedly expressed our readiness for dialogue and a constructive approach, and this holds true also for the new Latvian Government. Its declaration calls for a new beginning in relations with Russia, free of historical and ideological prejudices and biases.

We, on our part, are not afraid to do that as demonstrated by the results of the recent referendum in Latvia. Thus we are becoming to view our Eastern neighbour and the future relations with it through the prism of contemporary European thinking. We hope that Russia will respond in a similar way.

Our approach to relations with Russia is based on the principles and norms of international law and commitments. We will continue to aim toward the development of good neighbourly relations. We hope that the Russians will also realize that renewal of dialogue and revitalisation of the Inter-Governmental Commission is also in their interests. It has to be understood that the notions of spheres of influence and "red lines" belong to the past, and that artificial resistance to improvement of relations will not prevent the Baltic states from joining EU and NATO.

The signing of the border agreement could give a strong impetus for improvement of the relations between our states. As the American poet Robert Frost once said, “good fences make good neighbors”. And we want to be good neighbours with all our neighbouring countries.

Lately, Russia has experienced difficult times. The Latvian Government has offered and municipalities have already provided humanitarian assistance to the bordering regions, since stability in our neighbourhood is in our direct interest. Our contribution may not make a major difference, but again - we do our part of the wider endeavours of the international community. This concerted action shows that the European and Transatlantic community of nations is about cooperation and not about conflict. And so is our desire to fully become part of this community. The changed world requires new approaches and Russia will realise that.

Conclusion

In the beginning of the decade, when Estonia, Latvia and Lithuania regained their independence and started rebuilding their states, security very often was about survival.

Today, being a reliable candidate for EU and NATO membership, and contributing to the security in the region and Europe in general the possibility of threats to our vital interests has become more remote. This conclusion is also supported by public opinion in Latvia.

The active foreign policies pursued by the Baltic states over the past years have been successful in increasing their security and stability in the region, but there still is a room for improvement. Security is like a bicycle - one has to pedal not to fall down.

We have clearly defined the priorities and directions for strengthen-

Presentations

ing our security. But we cannot make it on our own. Be it EU or NATO, which we want to join, or good neighbourly relations with Russia, which we want to develop, support and involvement of our Western partners is indispensable.

I hope that this conference also makes its contribution to the development of a common understanding on how to proceed. I am sure that the chosen direction is right.

Dr. Mart LAANEMÄE

*Deputy Under-Secretary of Ministry of Foreign Affairs
of the Republic of Estonia*

The question that we are trying to answer at this conference is “How secure are the Baltic States?”

The answer depends mainly on how we agree to define security.

If security means that there is no threat from an external aggressor, then security has never been so good.

If security means having a powerful military, then the Baltic States have a lot of work to do. But the most powerful military force that ever was located in the Baltic States was the Red Army. Occupation is one security option that nobody wants.

If security means that the world around you is stable, then we are just as secure as any other European state: any crisis in the world and especially in Europe will affect our security immediately.

If instead of looking at the security of the state we look at the security of the individual, then our problems are also the same as the problems of all European states. The population in general does not need to be afraid of becoming the victim of crime, but everyone would like to feel more secure in their daily lives. We need to continue the fight against international organized crime, the smuggling of narcotics as well as alcohol and tobacco, money laundering and all other kinds of criminality.

The state has the duty to take all the necessary steps to increase the security of the individual and of the country as a whole taking into account public opinion. In Estonia, a recent sociological study (Andrus Saar, *Postimees*, 2.11.98) has shown that security issues are very important for the Estonian public – and they consider important all of the dif-

ferent aspects of security that I have just mentioned. They can only see two possibilities to ensure Estonia's security: absolute neutrality or membership in both NATO and the European Union.

Although absolute neutrality is wonderful if you can achieve it, when we tried neutrality 60 years ago it failed miserably. Fortunately, we are located in Europe, which has developed efficient security structures, and this is why we in Estonia have recognized that the most obvious and simple way to guarantee our security is to be part of that Europe which is already secure. We must integrate ourselves fully into all the structures that integrate Europe – and this means European as well as Transatlantic organizations.

In addition, our security policy has a second component, which is that we need good relations with our neighbours. That is in fact one of the paradigms that makes today's Europe different from the Europe of the past and makes it easier to achieve integration.

Integration into European and Transatlantic structures has actually been going on since 1991. For example, Estonia, Latvia and Lithuania have all become members of the Council of Europe, the Organization for Security and Cooperation in Europe – and of course the international organization, the United Nations. Our contributions within their framework have in turn helped us to develop.

The important tasks that still remain are accession to NATO and the European Union.

In the case of NATO, Estonia is currently preparing for the Washington Summit, which will take place next April. Decisions made at the summit will strongly influence the future development of NATO and for us, now that NATO is set to admit three new members, the most

important issue is what NATO will decide about future enlargements.

Our position is that the next time NATO invites new members, it must invite Estonia, Latvia and Lithuania.

If the next enlargement is not decided in Washington, we expect a clear message that will advance beyond the wording of the Madrid Summit declaration of 1997, in which NATO said that the 'the door is open' and that enlargement will continue.

In order to make our diplomatic efforts credible, we concentrate on doing our work at home. In the past year, the Government has created the necessary structures and framework to co-ordinate the NATO accession process more effectively, including an Interministerial Commission. Estonia will remain an active participant in the Partnership for Peace Programme and the Euro-Atlantic Partnership Council. We will actively develop our bilateral exchange of information with NATO within the intensified dialogue framework, in the hope that this dialogue will become even more practical and will clarify, for both sides, the specific requirements that we must meet in order to be ready for membership. To improve this dialogue even further we envision the preparation of a 'road map' toward NATO membership for each candidate.

In order to join the European Union, we must have negotiations with the EU about how and when to make EU legislation a part of Estonian law and then implement it. The first step of this process is called screening – we determine what differences exist between Estonian and EU legislation. Screening already began on 31 March. The substantive accession negotiations were opened on 10 November in parallel with the screening.

As of today, the screening has been successful. We have reached the halfway point in the analytical comparison of Estonian legislation and

institutions with the European Union's. The final bilateral screening meeting is scheduled for spring of next year. The screening process has given us a concrete overview of the amount of reorganisation that is still necessary on the domestic level prior to our accession. Thus far we have made rapid progress, as the European Commission has confirmed in a report released on 4 November. Nevertheless, in addition to our accomplishments, the report also outlines the work that still remains. We should not allow ourselves to think that Estonia is already practically an EU member and therefore no longer needs to make an effort. Becoming a full member depends on following through on our own plans for domestic reform. After all, we started the reforms in 1992, when joining the European Union anytime soon was unthinkable.

It is also necessary to remember that the speed of enlargement does not only depend on us, but also on the EU and its member states. The EU is also going through internal reforms, which must proceed in parallel with the accession process. We are hopeful that the next EU presidencies, starting with Germany, will maintain the momentum of both.

Turning now to relations with our neighbours, geographically we have four of them: Sweden, Finland, Russia and Latvia. Two are former colonial powers, two are former subjects of the same empires, with which we have ethnic and linguistic ties. That applies to Latvia as well. Of course, the only Latvian word that Estonians know, and I don't know the reason why they do, is "saldejums" (ice cream). But the linguistic ties are closer than most people think. An Estonian can understand a sentence like "Laiskais muižnieks skraapeēja siipolu kasti." (Laisk muisnik kraapis sibula kasti or the lazy lord scraped the onion box).

Good relations with neighbours need perseverance. It took 70 years for Estonia and Latvia to sign a sea border agreement between them. Estonia

is still negotiating many kinds of agreements with all its neighbours.

The main difference between Russia and our other neighbours is that with Russia we need to sign many basic agreements which are necessary for normal everyday relations. However, we have a good basis for good relations with Russia. After Russian troops left Estonia in 1994, Estonia has been guided by a policy of positive engagement with respect to Russia. The basic principles of this policy have stood the test of time.

As Russia's neighbour, Estonia is able to sense the significance of events in Russia and their possible repercussions, more immediately and rapidly than those who are further away. A good neighbour is one who tries to lend positive support to their partner even in difficult times. Estonia is ready to be just this kind of neighbour to Russia.

Today, relations between Estonia and Russia can be characterised as mostly normal, and in some fields, as good. The political stability of our relations is starting to be perceived as a value for both countries and has become the basis for co-operation. More progress requires perseverance and attention to detail. Through a number of small steps, trust has developed between Estonia and Russia. Visits of ministers and parliamentary delegations have become regular. In recent weeks, many Estonian enterprises have restored their relations with their Eastern partners.

This year, Estonia and Russia established an Intergovernmental Commission, which has as its principal aim the strengthening of the framework of bilateral agreements. Working level contacts between members of the Commission's working groups have continued even during recent political changes in Russia. After Russia recently appointed a new co-chairman for the Russian side, Deputy Prime Minister Valtenina Matviyenko, the first two-day plenary session of the

Commission ended yesterday in Tallinn. Two new agreements were signed yesterday. We are confident that this step-by-step approach will continue to be appropriate in the future.

Estonia's relations with Latvia are based on close bilateral cooperation, but most of that takes place in the framework of Baltic cooperation between Estonia, Latvia and Lithuania. We share the same long-term foreign policy priorities.

Estonia supports the rapid inclusion of Latvia and Lithuania into the group of countries engaged in substantive accession negotiations with the European Union.

A broad base of agreements has been established between our countries. Trade and investment have increased rapidly, and there are already a number of enterprises that do business in all three Baltic countries. Positive steps taken this year include the trilateral agreement to eliminate non-tariff trade barriers which came into force on 1 July, the Baltic Agreement on Common Transit Procedures signed on 10 July, and the Agreement for Common Standards in Secondary Level Education.

Although a great deal has been accomplished in our relations with Latvia and Lithuania, we should make better use of existing opportunities for developing trilateral co-operation. In particular, all three countries should fulfil existing agreements. Estonia has been constructive and willing to compromise in seeking to resolve problems that have arisen and is doing everything in its power to help ensure that a signal is not sent to the international community that the Baltic states have given up on co-operation in favour of individualistic actions.

Further development of Baltic co-operative defence projects is particularly important to Estonia. Thanks to the combined forces of the three Baltic countries as well as the substantial support of a large number of

countries, BALTBAT, BALTRON, and BALTNET are being developed further. The opening of BALTDEFCOL in Tartu is planned for 1 September 1999. The framework provided by these projects is promoting deeper and more practical Baltic co-operation, and, of course, these projects are an important part of our preparations for NATO integration.

Relations with Sweden and Finland are similar to relations with Latvia in that they are part of broader Baltic-Nordic co-operation.

A solid base of well-functioning agreements underpins Estonia's traditionally good relations with the Nordic countries. Our close relations with the Nordic countries are based on common interests that exist at many different levels. The start of accession negotiations to the European Union has added a new dimension to these relations

The importance of the Baltic Sea region will be underlined even more when the European Union, acting on a Finnish initiative, decides to add a Northern Dimension to the European Union. We hope to be included in its execution from the very beginning, along with Latvia, Lithuania and Poland.

Of course, cooperation with all our neighbours goes even further in the Council of Baltic Sea States. Estonia is eager to see a development of pragmatic economic co-operation, especially in the development of energy networks and transportation corridors, and co-operation to strengthen non-military regional security, including the fight against organised crime, within the CBSS framework.

But the most important challenge that faces all of us, not just the Baltic States or Russia but all of Europe, is the fight against instability and crime in all its forms. Here, the Baltic States are required to con-

tribute more and more, because no European country can afford any weak links in the fight against crime. Today, the Council of Baltic Sea States provides a framework to develop cooperation between individual countries in the region. In the long term, two important factors will provide a strong framework in the fight against instability and crime: integration into the European Union and development of civil security.

As we change our policies to conform to European Union requirements, we will create the basis for greater stability. As for development of civil security, it is best to restate what I said in the beginning in another way: Patterns of conflict have changed. In the post-Cold War era, most security threats are born from within countries, not between countries as previously. To deal with these new threats, we need a new diplomacy and a new understanding of international relations.

Although the Baltic Sea region is one of the world's most stable regions, we should not underestimate the need to develop a comprehensive, flexible security concept for modern conditions. The way to develop this kind of security concept is to develop partnerships in civil society. This concept is called 'civil security'. It requires greater interaction between government and public sectors and it requires that both governmental and public sectors are effective. Ideally, this would reduce our dependence on the military sector, replacing it with new mechanisms of civilian co-operation based on greater trust between people across national boundaries.

This is already the practice of EU member states. Strengthening civil society strengthens the observance of common rules, practices and norms to enhance common understanding and co-operation. In the Baltic Sea region, the different countries have developed differently. The spread of democratic values will help to ensure that all countries in the region will evolve in a way that will allow them to complement each other.

There is also a clear economic imperative to strengthening civil society. The growth of regional trade and economic interdependence will deepen economic integration in the region.

The public sector in the Baltic States has grown remarkably over the past decade. In fact, we are independent today thanks to what could be considered non-governmental organizations. In addition to a thousands of NGOs with international contacts, regional cooperation is enhanced by twinning of cities and universities. Positive results are already apparent.

But there is more work to be done. The functioning democratic systems of the Baltic states must be enhanced by increased civic initiative. We need to do our utmost to help to train our NGO leaders and staff members, but for this we need to continuously improve international co-operation, support and financial assistance. Just as we need to improve the administrative capacity of government, we also need to improve the administrative capacity of NGOs. Only when we achieve capable public and government sectors with have close ties with their counterparts throughout the region will we be sure that we have a level of integration which ensures continued close relations with our neighbours.

To finish, I hope that subsequent speakers lead us to a better answer to the question of how secure are the Baltic States. I would for now summarize that it depends on us and on the world around us.

Mr. Rokas BERNOTAS

Deputy Minister of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania

Ladies and Gentlemen,

The end of the millennium is characterized by intensifying political discussions on international security issues and the emerging new security architecture in Europe. The geopolitical changes that are taking place this decade in Europe will define the shape of the European security system of the 21st century. Inevitably, political courage and generosity are needed to end injustice and uncertainties that have been prevailing in this part of Europe for many years.

With the restoration of independence, Lithuania re-emerged with loss of lives and with an urgent need to strengthen her security. To name some of our problems: we had no legally defined borders, alien troops were present on our soil, but we had no national armed forces. The economy was highly centralised; trade was 95% orientated towards the Soviet Union. We faced the challenge of establishing sovereign state institutions. In the sphere of foreign affairs we had to establish diplomatic relations, become members of international organisations, to develop a diplomatic network, and to join the system of international conventions and treaties. But simultaneously we had our strengths: the determination of our people and democracy, the solidarity with the other two Baltic states — Latvia and Estonia.

Now, after just a few years we can look back and to reflect on our achievements in developing our security, and to look forward in seeing how it could be guaranteed.

Today we have border agreements with all our neighbours including Russia. We do not have problems with national minorities, all inhabitants were granted the right to citizenship. Even more, there are

state-funded programs granting education for minorities, sometimes very small ones, helping them to maintain cultural identity. One of our foreign policy priorities is to develop good-neighbourly relations with all our neighbours.

First and foremost relations with Poland, the Baltic and Nordic countries are expanding and strengthening. Lithuania has build an extensive network of working relations and joint bilateral and multilateral institutions connecting and bridging the Baltic states through Poland to the rest of Europe. A number of overlapping frameworks for cooperation have been created: the Baltic Assembly and Lithuanian–Polish Assembly, the Baltic Council of Ministers and the Intergovernmental Cooperation Council with Poland, Baltbat and Litpolbat. We are committed to further development of joint Baltic defence related projects, for example, using BALTBAT in NATO led peace operations as well as making it part of our growing defence structures. Lithuania takes the lead in establishing the BALTNET air surveillance network in the Baltic states by hosting the regional centre in our country. It will be operational next year. Poland became the Strategic Partner of Lithuania. Our joint battalion with Poland — LITPOLBAT — is an important element of our defence cooperation with a neighbour which soon will become a full member of NATO.

Very successful Baltic–Nordic cooperation is carried out in the format 5+3.

Lithuania understands the role of Russia in the future Europe. Russia is currently living through a complicated period. Our interest is that Russian people would benefit from democratic and economic reforms to the same extent as we have. We see that Russia has enormous challenges ahead. I have in mind not only the recent economic crisis, but also a more profound and time demanding reform of thinking and values. The

values of democracy, freedom of the individual, and market economy could gradually permeate Russian society. Today the people of Russia have to change the attitude to NATO since they have learned to see it as an aggressive block for long decades. I believe that the close integration of Lithuania into the Euro-Atlantic structures will facilitate the consolidation of our relations with Russia and will enhance stability in the entire region. We would like to have the same good relations with Russia as Norway, a NATO member, has.

Kaliningrad region plays a particular role in our bilateral relations. We are interested in the economic development of this district and we are ready to take part in it. We wish to live next to a reliable and economically sound neighbour. Lithuanian companies are actively investing in the Kaliningrad region.

With regard to our immediate eastern neighbour Belarus, we are interested in mutually beneficial economic cooperation and trade. Development of democracy, rule of law, creation of civic society and the re-establishment of OSCE norms in this country would benefit the people of Belarus. Practical initiatives to strengthen regional cooperation with Belarus include various seminars to acquaint Belarussian representatives with electoral laws and polling principles; to enhance cooperation in the fields of media and human rights; and to facilitate student exchanges. Some weeks ago the Presidents of Lithuania and Belarus confirmed their respect for the right of each state to choose international political, economic, defense alliances and security arrangements.

Lithuania has gained remarkable achievements from market reforms. We became one of the fastest growing economies in Central and Eastern Europe. In 1997 the GDP growth was 6.1%. Based on preliminary estimates GDP for 1st half of 1998 increased by 7.3%. The rate of inflation in Lithuania is consistently among the lowest in the region

and reached a record single digit low of 3.7% in October 1998 (annual). The ministry of Finance forecasts inflation for 1998 to be less than 6%. Since the beginning of 1995, cumulative FDI grew by 250%, almost doubling each year. With additional investments from infrastructure privatisation pushing the total to over 1 bn USD in 1998, and a cumulative FDI of 2.2 bn USD. The major trade partner is the EU with a share of more than 40% of trade turnover. Diversified trade patterns increase the economic security of Lithuania and makes the economic system stronger, more resistant to external shocks. The latest Russian crisis effected Lithuania in the same extent as any other European country.

Since 1993 Lithuania has two major foreign policy priorities: becoming a member of the EU through the Associated membership and joining to NATO. Significant progress has been made toward attaining these goals.

The EU plays a significant role in assuring the long-term security and stability of Lithuania. We are satisfied that the European Commission recently highly evaluated the progress made by our country. We expect that in the near future we will be invited to start substantive accession negotiations to the EU.

The long-term security of Lithuania could be guaranteed only by joining the alliance of collective defense — NATO. Major political parties and the public endorse this political goal at large. Such a unanimous support springs from our perception that the values of democracy, human rights, the rule of law and market economy, on which we base our daily activity, are the principles followed by our partners in the Euro-Atlantic community. Lithuania is confident that it can guarantee the viability of these values only through affiliation to their primary sources. Lithuanians believe that NATO must remain a strong military alliance, which is capable of achieving rapid consensus for decisive

action in a crisis. Our history shows us that we cannot alone guarantee our national security. The success of the Alliance over the past 50 years in preserving peace in Europe is a solid base for optimism regarding the chances of future NATO enlargement. The process should also be built on the achievements reached in Madrid last summer. We have been following the encouraging results of voting on three invited countries' pre-accession protocols in majority Parliaments, including the U.S. senate. We look forward to welcome these states, particularly our immediate neighbour Poland, as full members of the Alliance. These countries which have gone similar way of liberation to that of Lithuania will make the enlargement a true by ongoing process.

Currently we are practically preparing for NATO membership. The rapidly growing economy and political consensus of political parties allows us to increase spending for defense. This year we allocated 1.5% of GDP (156 ml USD) to the Ministry of Defense. We plan to rise spending to 2% of GDP by year the 2001. In 1998 the economy based defense development plan has been prepared. The following objectives are foreseen:

1. To enhance self-defense capabilities; this includes development of infrastructure, especially quality of life programmes; establishment of a new force structure and improvement of force readiness through training, purchases of new communication equipment and defensive weapons.
2. To make the armed forces interoperable with those of NATO. This process is based on implementation of the NATO Planning and Review Process (PARP).

Simultaneously we are working to build the support for our membership in NATO. The US-Baltic Charter ensures close cooperation with the United States. Recently, we hosted a large number of Senators from the US.

Our strategic partnership with Poland is consolidating as it encompasses firm support not only in our two countries but also in our communities abroad. A month ago the Polish American Congress passed a resolution expressing (quote) “strong support for admission of Lithuania to NATO at the next stage of the Alliance enlargement”, (end quote) and committing itself to work towards this goal, (quote) “with the same enthusiasm as it has fought for NATO membership of Poland” (end quote).

The institutional framework — BALTSEA group — co-ordinates the assistance for the development of our defense structures. We are determined to actively use this framework to enhance our preparations.

Moreover Lithuania is striving to be an active stakeholder in the process of creation of a new, secure and peaceful Europe. For five years Lithuanian soldiers help to maintain peace in Bosnia Herzegovina and Lithuania is ready to contribute as a NATO partner in the humanitarian and peacekeeping efforts in Kosovo. By participating in NATO led peace keeping operations, Lithuania assumes the burden of hardships and confirms in practice its position on ensuring common security.

Lithuania expects that in Washington next Spring the Heads of NATO states and governments will launch a second round of NATO enlargement and will invite qualified candidates, including Lithuania, to start accession negotiations. Although, each country will be judged on its own merits, the opening of the Alliance should maintain a balance between Southern and Northern Europe in order to send positive signals in both directions. We think that we are well qualified to be invited at the next stage of NATO enlargement.

Mr. Chairman,

Lithuania has made remarkable progress on the way from insecurity to a greater security. But still there is a long road to go.

Dr. Cameron MUNTER

Executive Assistant, Office of the Counselor U. S. Department of State

I would like to speak briefly about the U.S.–Baltic Charter as a contribution to Baltic security. The Charter represents America’s “core” commitment to the democratic freedom, prosperity, and national security of the Baltic States. As such, it is the key for a successful practical process of the broad array of commitments. It is, of course, not America’s only contribution to Baltic security. While the Charter focuses bilateral efforts by each Baltic state with the United States to work in key areas for integration with Europe and America, it was never intended to incorporate all American efforts. It’s not the whole banquet, but it is certainly the centerpiece.

The Presidents of Estonia, Latvia, Lithuania, and the United States signed the U.S. Baltic Charter in Washington January 16, 1998. As the Assistant Secretary of State for European Affairs, Marc Grossman, described it before the U.S. Senate, the Charter seeks three general goals:

First, it reaffirms the mutual belief that the U.S. and the Baltic States share a common vision of a community of European and Atlantic nations that should be nurtured in as many overlapping and reinforcing institutions as possible.

Second, it seeks to continue the trend toward a Europe without dividing lines, where the artificial barriers — barriers which tore apart centuries–old economic, cultural, and political ties — that split Europe earlier century can continue to be dismantled with no new ones put in their place.

Third, to manage NATO enlargement to increase security for all Euro–Atlantic countries, whether they are currently members, aspire to membership, or will never be members. The Charter works for the secu-

rity of the Baltics as part of a broader vision of a secure Europe, not at the expense of any other part of Europe.

In practical terms, the Charter created a Partnership Commission of the four countries which pledged to meet at least yearly at a high level to discuss progress toward its goals. The Charter determined that two working groups — one in economics, one in security — would meet between the Partnership Commission plenary sessions to address specific elements of the relationship.

The economic working groups met early in 1998 and determined four priority areas: energy, telecommunications, transport, the environment. The security working groups also met in the months after the signing of the Charter, focusing on assessing the state of the military forces of the Baltic States and how those forces should be modernized.

I had the privilege of seeing the results of these discussions when they were reported to the Foreign Ministers of the three Baltic States and to Strobe Talbott, our Deputy Secretary, at the inaugural meeting of the U.S.–Baltic Partnership Commission when it met for the first time in this city in July. Talbott congratulated the Baltic countries for the progress they had made in such a short time. Ron Asmus, who in many ways is the architect of American policy in this part of the world, told me how delighted he was the working groups had gotten off to such a promising start. For my own part, I too was delighted to take part in the beginning of a Private Sector Program, where business representatives from all four countries provided good hard guidance for policy makers on how to foster better business ties.

The security working groups continued the analysis that had actually begun even before the Charter was signed. This analysis consisted of reports by the American military on the defense plans and programs of the Baltic states, suggesting force modernization plans in the context of

the new and evolving security situation in post-Madrid Europe. These studies were kicked off during the brief visit of Secretary of State Albright to Vilnius in July 1997, and carried out under the able leadership of U.S. General Buzz Kievenaar. The Kievenaar studies, as they have become known, provided analysis useful to the defense ministries of the three Baltic states to design longterm strategies and strengthen self-defense capabilities and the ability to contribute to European security and stability. The working groups took this and looked toward confidence building measures and arms control issues in addition to structural development in their militaries.

The Baltic Charter is thus a useful means for Balts and Americans to work together to achieve common goals, including regional security in the Baltic, outreach to neighbours on all sides, tackling the new and different security challenges of our era. What the Baltic Charter is not also important: it is not a pre-commitment or a guarantee for NATO membership. It is, rather, a shared statement — and a mechanism — on behalf of the common goal of making all the democracies of Europe safer and more secure. And that goal includes NATO. As President Clinton said last January 16: “NATO’s door is and will remain open to every partner nation, and America is determined to create the conditions under which Estonia, Lithuania, and Latvia can one day walk through that door.”

The Charter is one more means by which the U.S. and the Baltic countries focus their efforts on the broader task of which NATO enlargement is just a part: the creation of a stable and peaceful Europe, in which democratic nations choose their own way of defining their security, and where that security is not at the expense of others, but in fact brings greater security to its neighbours as well.

In addition to the Charter, America has launched a broad series of

projects intended to foster cooperation throughout the Baltic Sea region. This is the Northern European Initiative, which seeks to pull together the energies and cooperation of all countries on or around the borders of the Baltic, from Finland to Poland, from Denmark to Russia, from Lithuania to Sweden, from Latvia to Germany, from Estonia to Norway. The Northern European Initiative is not a new organization, but a way to marshal resources to contribute to existing ones, such as the Council of Baltic Sea States (or the U.S.–Baltic Partnership Commission, for that matter). From bilateral links like the Charter, to subregional groupings like the Barents Council, to the EU Northern Dimension, the Northern European Initiative seeks to rebuild the web of relations of all kinds that link the countries of northern Europe across the Baltic sea. Such an initiative needs the energy of the Baltic Charter and the Commission it created, but seeks to place that Commission’s work in the context of regional cooperation. For this reason it would be a mistake to view the Baltic Charter, and its security element, as standing alone, outside other efforts, as some kind of “going alone” project of the U.S. with the Baltic states.

The Northern European Initiative is working to link Russia to its neighbour as well. We believe we can have a “win–win” situation in the Baltics where secure, democratic Baltic countries make better neighbours for a secure and democratic Russia. We want the activities undertaken under the U.S.–Baltic Charter to contribute to these good relations among neighbours. But as the debate over the first round of NATO enlargement indicated, it may be a while before everyone in Russia sees it this way.

We believe that our efforts, through the mechanisms of the Baltic Charter, will contribute to the achievement of real security for the Baltic States. In doing so, they will contribute to security throughout the region.

Dr. Eberhard KÖLSCH

Adviser to Political Director, MFA, Germany

**The Security of the Baltic States
Where Do we Stand? Where Do we Go?**

Introductory Remark:

It is an honour and pleasure to be here today as a guest of the Konrad-Adenauer-Foundation whose work in the three Baltic States under the guidance of Paulis Apinis is highly appreciated by the German Federal Government and our embassies in the region.

Although I am a member of the German Foreign Ministry where after more than five years as European Correspondent I am currently working as Adviser to the Political Director, I am speaking to you today merely on a personal basis.

I would like to make the following four points:

1. What is new in German Foreign Policy under the new government?

- not very much, main message is “continuity” and “predictability”.
- Excerpt from 55-page Coalition Agreement, which has a separate chapter on European Integration, International Partnership, security and peace: “The new Federal Government will further develop the basic guidelines of existing German foreign policy: peaceful cooperation in partnership with our neighbours, cultivation of transatlantic partnership, deepening and widening of the European Union, pan-European cooperation with the OSCE, special responsibility for democracy and stability in Central, Eastern and South East Europe and the promotion of lasting development in all southern countries. This is founded on a

respect for international law and a commitment to human rights, readiness for dialogue, renunciation of violence and confidence-building. The new Federal Government regards international cooperation as a policy for safeguarding our global future.”

2. What does this mean for the security of the Baltic States?

– German interest in the Baltic states and their integration in Euro-Atlantic structures remains unchanged.

– The same is true for the principles governing the European security framework, i.e.

- no new dividing lines should be created in Europe, no grey areas of security, there shall be no vacuum of security in Central and Eastern Europe.

- we reaffirm the basic right of any country to choose on its own which security organization it wants to be a member of security structures should be inclusive and cooperative.

- No country fulfilling the established criteria should be excluded from joining a multilateral organization, if it so wishes.

- the new order of security and cooperation should be established not against Russia, but including Russia especially the areas around St. Petersburg and Kaliningrad.

3. The contribution of Germany through its national policy, its participation in the cooperation in the Baltic Sea region as well as through a system of mutually reinforcing security institutions, i.e. OSCE; NATO, WEU, and EU

– The Baltic States have ranked high on Germany’s foreign policy agenda since the day they regained their independence and sovereignty in 1991, and they will continue to do so. The traditional meetings of the German Foreign Minister with all his three Baltic colleagues, started on the fifth anniversary of the resumption of diplomatic relations in 1995 in

Leipzig has been continued. The third meeting of this kind was held in July this year in Nidden (Kurische Nehrung). There are plans to hold a similar meeting next year although the Minister's schedule already now looks very tight.

– The Council of the Baltic Sea States, now officially equipped with a Secretariat and relying on a more formalized infrastructure, held its summit meeting here in Riga in January this year. It provided the Federal Chancellor with a welcome opportunity to gain first hand, on the spot information which was very helpful.

– Within the framework of the Council of the Baltic Sea States we find a forum for both integrative and cooperative processes: Poland and the Baltic states already have the opportunity to discuss many issues, also on the EU-agenda, in a way as a preparation for their integration into the EU. With Russia we have this regional forum to focus on many of the same topics in order to enhance cooperation among competent authorities and also non-governmental organisations.

– We support the current Lithuanian presidency in getting our Russian partners more involved. They should make more use of the opportunities, especially the regions that border the Baltic Sea. When these local Russian authorities ask for support from their immediate neighbours, in order to overcome objective difficulties, measures of regional solidarity should not be prevented from central bodies. It is in our common interest that existing development gaps in the region do not widen up but are being reduced.

– As far as the OSCE is concerned, Germany strongly supports the activities in the Baltic States focused on reducing tension. We are pleased that the successful shutting down of the Skrunda radar station was facilitated by the co-operative attitude of the Latvian and Russian side as well as by the presence of an OSCE representative in the Joint Skrunda Commission.

For the year 1999 the OSCE has the adoption of a European Security Charta on its agenda which would constitute a politically binding document that will take also into account the security interests of the Baltic States by combining three mutually reinforcing objectives:

- to define the role of the OSCE in the overall security architecture within Europe, against the background of EU enlargement and the NATO opening process,

- to further develop the principles and obligations enshrined in the Helsinki Final Act and the Paris Charta, and finally

- to further strengthen OSCE's capability to act.

The recent Oslo Ministerial was a further step in this direction.

In addition, the OSCE missions in Estonia and Latvia as well as the High Commissioner on National Minorities will continue their useful work to which Germany contributes substantially in financial terms as well as by providing personnel.

- As to NATO, the Federal Government notes with satisfaction that the Baltic States as founding members of the North Atlantic Cooperation Council (Dec. 91) which later was transformed into the Euro-Atlantic Partnership Council (May 97) have successfully used both fora to further their specific security interests. We also register the activities of the Baltic States in the framework of "Partnership for Peace" as well as the establishment of BALTBAT, a joint Baltic Battalion for peace-keeping measures, BALTNET (Air Surveillance capability), BALTDEFCOL, the Baltic defence college set up in Estonia and of course BALTRON, the Naval unit where Germany has taken on the role of lead nation. On a bilateral basis, the Baltic States are included in more than 100 German military training programs.

- As far as NATO's open door policy is concerned, it was a German initiative to have last year's NATO summit to acknowledge the progress

made by the states in the Baltic region, who are aspiring members, towards more stability and cooperation and to state that the interest of the Alliance includes all those who share its values.

Next week's NATO Ministerial and next year's summit will — in one way or the other — reaffirm that message. We are aware of the wishes of our Baltic friends: they expect a "Madrid-plus-formula" rather than a mere repetition of the 1997 wording.

– In WEU, the Baltic States as associated partners are now directly involved in the discussions centering on WEU's security and defence policies. The fact that the Permanent Council of WEU meets one week in the format of the 18, i.e. full members, observers and associated members, and the next week in the format of 28, i.e. taking on board also the ten Central and Eastern European associated partners including the Baltic States goes back to the initiative taken at the time by Germany and France. Germany has, over time, been increasingly successful in enriching the discussion at 28 in substance and importance. The policy of WEU exercises and the establishment of a police operation for Albania have both been prepared and negotiated in the format of the 28. We have also prepared, in 1997 already, ways and means to facilitate the participation of associated partners in the so-called Petersberg tasks of WEU (humanitarian and rescue tasks, peace-keeping tasks and tasks of combat forces in crisis management, including peace making missions) that are now also part of the Amsterdam Treaty of the EU. We intend to continue on this path during our WEU presidency in the first half of 1999.

– In the European Union, the Association/Europe Agreements of June 1995 with the Baltic States finally entered into force on 1 February of this year and the first Association Council with all three Baltic States took place in the same month (23 February).

– About a year ago, at last year's Luxembourg summit, the Heads of

State and Government invited the Commission to report towards the end of 1998 on the progress made by the various accession candidates. The Commission reports of 4 November this year comment favourably on the progress made in numerous areas by Estonia, Latvia and Lithuania.

– Provided the speed of the reform process is maintained the Commission sees a possibility to open access negotiations towards the end of 1999 also with Latvia. The Commission also acknowledges considerable progress made in Lithuania. It will be up to the Council to take a decisions on which further candidates may in due course be invited to negotiations.

– The Northern Dimension of the External Relations of the EU will become increasingly important in 1999. It is directed toward the Baltic States, Poland, Iceland, Norway and the Russian Federation and deals with various areas of cooperation such as energy, nuclear safety and environment, trade and commerce, telecommunications as well as public health.

4. The Way Ahead

– Let me conclude by looking ahead:

Next year, and this is less than four weeks from today, Germany will hold the Presidency not only in the Schengen Group and the G-8 process, but also within EU and WEU.

As Presidency, Germany will have to deal with a wide ranging internal and external EU agenda. On the internal side, let me just mention the pressing need for institutional reform, the implementation of the Amsterdam Treaty, the introduction of the EURO as a common currency, the reform of the financial resources' system and spending patterns, i.e. the agricultural policy, the cohesion and structural funds.

On the external part of the agenda, the future relationship towards

Russia and the Ukraine will rank high. It is clear that we are willing to support Russia at this difficult stage of its process of political, economic and social transformation.

On the other hand, Russia has to be reminded of her own responsibilities in handling the crisis. Our readiness and ability to provide support will be dependent on Russia's commitment to continue economic reform, albeit with a strengthened social dimension.

We Europeans are interested in maintaining political dialogue at all levels, and in keeping Russia engaged not only on European security issues but also in wider crisis management, e.g. in Kosovo. Conveying to Russia a sense of being excluded would be counterproductive.

On the other hand, we expect Russia for her part to take the necessary measures, to restore confidence and the foundations for a durable and lasting partnership that is not over-politicised, rather one which also reflects the increasing economic dimension of security and our overall interdependence.

This is not only true for Germany's and the EU's relationship with Russia, and for the relationship of the Baltic States with Russia, but also for the relationship of Germany and the whole European Union with the Baltic States and our common security.

Mr. Peter HESSE

Head, Defence Policy, WEU Secretariat-General

Mr. Chairman,
Ladies and Gentlemen,

I would like to thank the Konrad-Adenauer Foundation for the opportunity to share with you some of WEU's recent experiences in the field of crisis management operations, to which in some cases the Baltic States are contributing and which need to be seen as a contribution to European security.

My contribution needs to be seen in the context and as a continuation of WEU's presentation by Ms Alyson Bailes at the fourth conference last year and which is contained in the proceeding at last year's conference.

My presentation will fall into three parts: first, a short sketch of the political setting in which WEU's role as an organization for European crisis management operations has developed; second, an outline of the operational capabilities WEU can draw on; third, the operations WEU has undertaken in former Yugoslavia and its current operation in Albania.

Allow me at the end of my contribution to add a few considerations on the role of the Baltic States within WEU.

Political setting

WEU has recently celebrated the 50th anniversary of its founding treaty.

Although WEU performed a number of useful functions during the first four decades of its existence, it was only with the end of the Cold War that the organization came into its own.

With the end of bi-polar confrontation, the emphasis shifted from territorial and collective defence to the management of crises on the Eastern and Southern periphery of Europe and to the integration of the Central and Eastern-European States, including the Baltic States into the European security architecture. Crisis management is a more complex challenge than collective defence in so far as it requires a more comprehensive and cooperative approach to security, combining political, humanitarian and economic means with politico-military capabilities.

At the same time, it became clear that the transatlantic partnership which had guaranteed the security of Europe during the Cold War would itself need to be adapted to the changed security environment. The US signalled - and this was accepted by the European Allies - that the transatlantic link could only be maintained and strengthened if the Europeans - and that means us all - were ready to shoulder a greater part of the burden than they had done in the past. This meant, in reality, that the Europeans had to shoulder the primary responsibility for managing crises in Europe.

This was the dual impetus behind the definition at Maastricht in 1991 of WEU's role as the defence component of the European Union and as the European pillar of the Atlantic Alliance.

WEU provides the European Union with access to a politico-military crisis management capability. This complements the EU's existing options in the politico-diplomatic field-through cooperation in the framework of the Common Foreign and Security Policy - and in the economic field through the instruments of the European Commission. Credible European crisis management ultimately requires the option of recourse to military capabilities to underpin shared policies.

In the years from Maastricht to Amsterdam, WEU-EU cooperation was therefore progressively strengthened. The close institutional and

practical links during those years are best illustrated by the EU request to WEU in October 1993 to examine how WEU could contribute to the planned EU Administration of the town of Mostar in Bosnia-Herzegovina. I shall return to the WEU contribution in more detail.

The Amsterdam Treaty of 1997 strengthened the EU-WEU link further by establishing a guideline competence for the EU Council, including the WEU crisis management tasks - the so-called Petersberg tasks - and providing for increasingly close cooperation. The Amsterdam Treaty also raised the possibility of the integration of WEU into the EU, subject to a decision by the EU Council. At present, the EU can avail itself of WEU to carry out a mission in support of European interests and policies.

To prepare for this, a number of concrete steps have already been taken: the four non-aligned EU members - who are "Observers" in the WEU system will now as a general rule have full access to WEU operations carried out on behalf of the EU, but also to those using NATO assets and capabilities. WEU and the EU are close to an agreement now on a modus operandi illustrating the decision-making processes relating to an EU request. The sequence and length of Presidencies in both Organizations have been harmonized.

In the mid-term, closer coordination between the working bodies of the two Organizations remains a high priority.

Relations with NATO have also developed rapidly, in particular since the transfer of WEU to Brussels. Joint meetings of the Councils and their working groups are held regularly; the Secretariat and Planning Cell have established close cooperation with the civilian and military staffs of NATO.

Important decisions were taken in June 1996 regarding the CJTF concept and the development of multinational command arrangements for

WEU-led operations. The NATO Summit in Madrid last year concluded NATO's internal structural reform, including its European dimension.

The implementation of these decisions is the key to the availability to WEU of a broad spectrum of effective capabilities for WEU-led operations. Here also, we have made good progress; work is proceeding on the modalities for coordinated planning and decision-making processes as well as on the transfer of NATO assets for use by WEU.

In short, the pivotal position WEU occupies at the confluence of European integration through the EU and the transatlantic link through NATO enables it to harness the best of these two larger organizations who are presently unable to link up directly. It is quite conceivable, for example, that WEU might act at the request of the EU and draw on NATO assets to carry out a particular mission. WEU is therefore institutionally well placed to shoulder the responsibility of a European crisis management operation.

Operational development

In addition, WEU's real operational development was from the outset of reactivation primarily geared to the crisis management tasks defined in the Petersberg Declaration. These are humanitarian and rescue tasks; peacekeeping tasks; and tasks of combat forces in crisis management, including peacemaking.

The decision-making structure of WEU also reflects the particular requirements of crisis management: political and military representatives meet together from the Council of Ministers down to working group level.

As a pivot between the EU and NATO, WEU can draw on the respective political and military power of these two organizations for a

European operation politically mandated by the EU and military supported by NATO. In this perspective, WEU has consolidated the cooperation in the format "at 18", i.e. including the 10 full members, the 5 Observers who - with the exception of Denmark - are EU members only, and the 3 Associate Members who are NATO members only. At the same time WEU has opened operations to the 28, i.e. including our ten Central European Associate Partners with the three Baltic States. The participation of Associate Partners has in fact become more the rule than the exception, the police advisory mission in Albania being a case in point.

WEU missions in former Yugoslavia and in Albania

Let me now turn to concrete examples of WEU crisis management operations. WEU mounted three operations in connection with the former Yugoslavia. These were:

- the joint WEU/NATO operation in the Adriatic called Operation SHARP GUARD,
- a sanctions enforcement police and customs operation on the Danube,
- a police operation in Mostar,
- a police advisory element in Albania.

SHARP GUARD

The joint NATO/WEU operation SHARP GUARD in the Adriatic is a good example of cooperation between the two organizations. From June 1993 to September 1996, the Operation contributed to the enforcement of the arms and economic embargoes on the former Yugoslavia, as

defined by UN Security Council resolutions. A fleet of ships operated under a united command and control system using NATO facilities at COMNAVSOUTH; it did so on the basis of common tasks, NATO procedures and joint rules of engagement. In the course of the operation, over 74,000 ships were challenged, 6000 were inspected and 6 violators were discovered. This operation was important for WEU-NATO cooperation.

DANUBE

This operation was undertaken to assist the Riparian States in the implementation of the embargo on the Danube. A total of 7 WEU members contributed to the operation and at its height 250 people were involved. They manned a coordination and support centre and three control areas (Mohacs, Calafat and Ruse). WEU personnel carried out 6748 inspection checks during the mission, resulting in the discovery of 422 infringements.

The operation formally started in June 1993 and demonstrated to the international community a degree of active European participation in the management of the conflict in former Yugoslavia. For WEU itself, the mission was a valuable experience since it provided the first opportunity for concrete practical cooperation between WEU and some Associate Partners. It was also a good example of WEU-OSCE coordination.

MOSTAR

As mentioned earlier, in September 1994, WEU responded to a request from the EU to participate in the planning of the EU civil administration of Mostar. This was the first instance of the EU calling on WEU to carry out a specific task.

WEU contributed to the organization and recruitment of a unified police force for the town. The aim of the WEU Police Force was to set up a reliable unified local police force by bringing police contingents from both the East (Bosnian) side and the West (Croat) side together.

The EU Administration's mandate ended in July 1996 and an EU Special Envoy was appointed until the end of the year. The WEU police contingent continued to assist him until he transferred his public order executive powers to the local authorities in October 1996.

ALBANIA

In response to the overall problem in Albania, the General Affairs Council of the European Union decided on 24 March 1997 to take the initiative to set up an Advisory Mission to Albania to examine humanitarian, economic, political and security related developments in the country.

The WEU Council approved a mandate for a Multinational Advisory Police Element which extended to all 28 WEU nations, including the Baltic States; it invited them to be fully involved and to offer participation.

The MAPE programme included practical guidance to the authorities on restructuring the Albanian police force; advice on the reorganization of the Ministry of Public Order itself and, for the training part of the programme, train the trainers approach designed to generate a multiplier effect.

In the light of recent developments in Kosovo, the WEU Council has decided to extend MAPE's advisory role to include advice on police monitoring and control in the border area as well as limited training to personnel at border crossing posts. NATO has, for its part, decided,

inter alia, to launch NATO-led assistance programme to help Albania and the former Yugoslav Republic of Macedonia to secure their borders.

I said at the outset that crisis management requires a comprehensive and cooperative approach to security, combining political, humanitarian and economic means with politico-military capabilities. WEU's crisis management operations to date confirm that best results can only be achieved if a synergy exists between the international organizations active in a given crisis situation, with each organization contributing in its specific area of competence and expertise.

Final considerations

For the Baltic nations integrated into WEU, the message has to be repeated, that WEU will be for these nations what they make of it.

WEU deserves serious attention in the area of European security and in particular in the context of the "European Security and Defence Identity". The Baltic States participate in this process through their contributions in WEU and in NATO.

Since 1994, the Baltic States, together with the other Central European States, participate and contribute to WEU as Associate Partners and as members of its deliberative Council for a wide range of policy and operational issues, as I mentioned earlier. This gives the Baltic States in practice an equal say in preparing the WEU's policy documents on European security and in WEU's role in crisis management.

This allows them to raise, in a friendly, cooperative and highly professional European forum, their own concerns about Baltic regional security and assures them of collective European support. In particular, it enables them to participate and contribute as appropriate with their own means and resources.

Dr. Mykola BALTAZHY

*Director, Department for Political Analysis and International Information
in the Administration for Foreign Policy Matters, Ukraine*

Mr. Chairman!

Ladies and gentlemen!

Let me begin by thanking the organizers of this conference - the Konrad Adenauer Stiftung and the Latvian Institute of International Affairs for the invitation to participate in this significant event.

It is not a rhetorical question that is indicated in the title of our conference, namely - how secure are the Baltic states? And it certainly concerns Ukraine.

Relations with Lithuania, Latvia and Estonia always have been and will remain one of the priorities of the foreign policy of Ukraine. That is why ensuring reliable security of these countries is in accord with the strategic interests of our country. For this reason we welcome the tangible results achieved by the Baltic nations in transforming their economic and political systems, their integration into European structures and institutions.

In this context, the signing in January this year of a Charter of partnership between the USA and Lithuania, Latvia and Estonia in Ukraine was perceived not only as an important step towards strengthening the security of the Baltic states, but also as a significant contribution to the building of the new European security architecture as a whole.

The general and universal security model for Europe of the XXI century cannot be considered separately from the security of every single country of the continent, every region of Europe. In other words - the durability of the European security architecture strictly depends on the security of every country, which participates in the process of European integration.

The substantial geopolitical changes in Europe which have occurred during last ten years, have enabled the new democratic states to join actively the European unification processes. One of these states is Ukraine, which has proclaimed the strategic goal of its foreign policy - integration into the leading European and Euroatlantic structures. Having selected a way of returning to the European community, Ukraine plays a significant role in the development of the new security architecture in Europe. In our opinion, it should be based on the creation of a united European area of security, free from dividing lines. We consider that the future European security system should be based on such basic principles, as indivisibility of security, comprehensive character, and close interaction of all states and international institutions in this field. In this respect Ukraine stands for close interaction in development of the future European security landscape embracing such influential organizations and structures, as OSCE, NATO, EU, WEU, and the Council of Europe. As you may see, at the present stage all of these structures are not capable one by one to resist modern risks and threats to stability and security. At the same time, each of the mentioned organizations holds its own place in the European security structure, complementing each other. And with all of them Ukraine aspires to develop the closest relations. The important role in these structures certainly belongs to OSCE, which makes a strong contribution to the maintenance of stability and security on the continent. Ukraine actively participates in the elaboration of the OSCE Charter of European Security, which should become the determining document for coordination of efforts of all existing organizations and security structures in Europe.

Separately I would like to turn your attention to the relations between Ukraine and NATO in building the new European security structure. The national interests of Ukraine define the Alliance as play-

ing a leading positive role in the maintenance of international peace, stability and security, improvement of the climate of confidence in the Euroatlantic area, and in the building of the security system in Europe. Having signed in July 1997 in Madrid the Charter for distinctive partnership with NATO, Ukraine has laid one of the most important bricks at the base of European security. Today the mechanism of cooperation between Ukraine and NATO, envisaged by the Charter, works in full capacity. The cooperation at political, military, military-political levels, including the framework of the "Partnership for peace" program is actively developing. For coordination of this work in Ukraine the State Interdepartmental Commission on Cooperation with NATO (SIC) has been created. Recently the President of Ukraine approved the National program of cooperation with NATO for the period up to year 2001. At its presentation at the joint meeting of the SIC and the Political Committee of the Alliance held last week, the above mentioned document was highly appraised by our partners in Brussels. Ukraine has declared that it does not see any threat from the NATO enlargement to the East. On the contrary, we consider this process as a restoration of values, as a strengthening of security and stability in Europe, and we stand for the expansion of NATO. And this process should not be suspended after "the first wave". In this respect we support the policy of "open doors" proclaimed by NATO, considering it as an important guarantee to avoid new dividing lines on the continent, as well as involvement in construction of the new European security architecture of all European democratic states.

At the same time, Ukraine today is not going to join the North Atlantic Alliance. Here we follow pragmatism and a realistic evaluation of the situation. Besides, neither is Ukraine ready to make such step, nor NATO itself. In our case, only posing a question about Ukraine's admis-

sion to the Alliance could cause controversial reaction from some neighboring countries, first of all, the Russian Federation, which might brake the delicate balance existing between Moscow and Brussels. Thus our position confirms our responsible attitude towards such a sensitive issue as security and stability in Europe.

A significant role in the maintenance of stability in Europe belongs to the European Union. We consider that the first step in realizing the strategic goal of Ukraine, which is integration into the EU, is acquiring associated membership. This is not only as an important factor in furthering economic security and social accord in our state, but also a guarantee that Ukraine in the future will not be left outside European developments.

In this respect I would like to emphasize that one of the main threats to European security today would be in treating European integration as a process from which some states are excluded. It is not difficult to foresee the consequences of dividing European countries as potential candidates for accession to EU and states that a priori cannot apply for membership. It can result in the emergence of new dividing lines in Europe, and ultimately in threatening the stability and security of the continent.

It is no coincidence that the term “dividing lines” became an integral part of the NATO/EU enlargement debate. It is necessary already today to think about possible negative consequences for Central and East European states, in particular Ukraine, when Poland, Hungary and Czech Republic acceded to the Shengen agreement.

Because of the traditionally simplified cross-border procedures with these states, an introduction of a visa regime would substantially hurt the strong economic, political and humanitarian ties of Ukraine with its western neighbors. The paradox is that states which criticized totalitari-

an regimes for their policy of visa restrictions are now likely to follow a similar path. This is evidently a return to the past. Actively cooperating within the framework of “triangles of cooperation”, Euroregions, etc, Ukraine strongly supports harmonization of various forums such as CEI, OBSEC, BSSC, etc. In this respect I would like to draw your attention to the initiative proposed by the President of Ukraine for a Baltic-Black Sea international conference in Ukraine in September next year. We hope, that a top level discussion of urgent issues with regard to European integration can be considered as a logical continuation of the spirit of Vilnius and will serve as a contribution to the building of a new European security architecture and an example of effective regional cooperation development.

Ukraine adheres to the position that its contribution to regional and all-European security is to further the development of friendly and partnership relations with its neighboring countries. This is our way to Europe. Today we can assert that Ukraine maintains such relations with all neighbors, developing mutually advantageous cooperation in all spheres.

Another example of Ukraine’s contribution to strengthening international security is our active participation in peacekeeping operations and efforts under the auspices of the UN and OSCE within the framework of multinational stabilization forces in Bosnia and Herzegovina. We have recently confirmed also our readiness to participate in the verification mission in Kosovo. In this respect we welcome the significant results achieved by the Baltic states in peacekeeping activities. It is impossible not to mention Ukraine’s voluntary refusal from ownership of one third of the world’s nuclear arsenal. These and other examples clearly demonstrate that Ukraine, as well as the Baltic nations, is not only a consumer, but also contributor to European security.

Comments

As the Baltic states, Ukraine sees its future in the common European house. And how can one build a house not having taken care first of its security?

I am convinced that Ukraine and the countries of the Baltic region are capable of increasing their contribution to the building of European security and in becoming full and equal participants of those uniting processes which will define the Europe of the next century.

COMMENTS

Mr. Gundars ZAĻKALNS

Secretary, Latvian National Security Council

National Security Adviser to the President of Latvia

When we evaluate the security of the Baltic states, we inevitably return to the issue of EU and NATO. While realistically EU would contribute more to the overall security of the Baltic States, it is not really the question of soft security versus hard security but concrete assistance in a time of crisis that makes NATO preferable. There is also certain fear that if EU soft security is offered first, there will be an assumption in the international community that NATO membership can be deferred. A national, like an individual, develops a certain psychological mindset based on good or bad past experiences, and since this mindset is based on perception, objective facts or information will not alter it. Because of adverse historical experiences with Russia, the Baltic states see Russia as an unpredictable neighbour which under certain conditions, could invade them again. On the other hand Russia, because it has been in recent times invaded by the West three times, feels just as apprehensive and sees NATO enlargement as a prelude to future invasion.

The Cold War has ended but the New World Order has not yet been defined and the re-emerging democracies in-between a clearly defined East and West must search for interim security with an eye on NATO but within existing economic and political capabilities. If indeed the purpose of NATO enlargement is to create stability and security in Europe, it would be logical to first admit to NATO the “in-between” states thereby eliminating potential flash points — admitting Poland, the Czech Republic and Hungary to NATO enhances real European security very little.

Western powers, including the United States, continue to subscribe to the belief that the collective security of the whole region is contingent upon development of democratic traditions within Russia and will not jeopardize this investment by too vehement a support of the Baltic cause or of their emerging military forces. The many questions facing Russia today, who speaks for Russia, what is meant for local consumption and what is served for foreign consumption, plus the classical – *quo vadis* Russia – these questions are still far from resolved and may remain unresolved even for decades. This forces NATO to hedge, on the one hand saying the threat of a major war is over and on the other, planning their forces for the possibility that it is not. In a manner of speaking, the tenuous democratic and free market tendencies in Russia are detrimental — and will remain detrimental — to Baltic security and NATO membership; if Zjuganov were to be elected President, I suspect the Baltic states would be invited to join NATO very rapidly.

Consistently, Russian politicians and political scientists admit that since NATO has everything to lose and nothing to gain from attacking Russia, it poses no military or security threat. After that the argument gets confusing and goes something like this: we Russians are paranoid about security, and if pressed too hard, might do something hasty which all may later regret. We simply cannot accept NATO membership for the Baltic states due to historical, political and psychological reasons — we gave them independence and they have not shown their gratitude by cooperating. During the break after one such presentation, a western ambassador privately proposed establishing a peace corps of western psychiatrists for Russia — followed by another who proposed that lawyers as well be included to simultaneously solve all the problems in applicable western states as well. Nevertheless, this Russian perception carries political consequences and cannot be ignored if we are looking

for long term security solutions. Obviously, *realpolitik* dictates that confidence building measures must be initiated both by NATO and prospective NATO candidate states to alleviate Russian unfounded fears. The NATO–Russian Founding Act is one such measure and the Baltic states must carefully consider some of their own, perhaps in response to the flurry of Russian bilateral proposals, while careful maintaining their western political orientation.

When we talk about Baltic security, whether we like it or not, the three nations are considered a single unit and any decision affecting one, needs affect them all. This is partially to economize on western political efforts on behalf of the three states, but also to force upon them the political reality that, notwithstanding Estonian ties to the Finns and Lithuanian ties to the Poles, these three small states can politically and economically make lasting security progress only as a cooperative unit.

When evaluating the so-called prerequisites for NATO membership, we have to clearly understand that they are in reality only a menu of politically expedient excuses to justify, either way, political realities. These realities are, wheather the candidate states are at least marginally acceptable to Russia and therefore is the ensuring political damage worth it, will the voters of candidate states not damage NATO credibility by their unwillingness or inability to carry out their leaders political and financial comittment and will NATO state legislatures support the expenditures associated with the admission of a particular state — especially the US Congress. Ron Asmus, by his four glass demonstration indicates such support at present does not exist for the admision of the Baltic states and to change it, action is required both by the governments of the Baltic states and by the Baltic–American citizen lobby in USA.

The Baltic charter should form the basis for the required confidence building measures, but so far Latvia, until 1999, has demonstrated to the

Comments

US citizens and therefore to the US Congress, their willingness to pay the financial price of NATO membership only in words but not in deeds — only now has the budget targeted 1% GNP for national defence.

Security and economic prosperity are linked and unavoidably interdependent and NATO enlargement has become a double edged sword — should the Baltic states not be named in the next NATO candidate group, not only their security will suffer but their economic growth and future prosperity as well.

I fear that the government and society at large still expect security at no cost and so far Latvian participation in PfP activities has been mostly funded by other countries. I feel the path to NATO should first consist of actual defence capability development, real military cooperation among the Baltic states and further military cooperation between the Baltic states and further military cooperation within the Baltic region. Other states can encourage and assist, but only the Baltic states, individually and collectively, can make themselves secure for the foreseeable future.

Dr. Tiiu POHL

*Head of Department of International Relations,
Tallinn University of Educational Sciences, Estonia*

Estonian Defence Problems on the Eve of the NATO Anniversary

The collapse of the USSR and the end of the Cold War have changed the existence of the small Baltic states into a contradiction which is characterized on the one hand by the full establishment of them as independent states and, on the other hand, by the lack of guarantees for their continued sovereignty: the overall uncertainty of neighboring Russia's future may effect indirectly the stability of the whole region.

Nevertheless the circumstances, either positive (independence), or negative (possible threat of losing regained independence), the Baltic states, including Estonia are interested in furthering their stable existence by searching for new concepts for security and building new defence capabilities.

The puzzling word "security"

People tend to prepare for conflicts rather than for co-operation. That famous acknowledgement of Trygve Lie, the 1st Secretary General of the United Nations, has been amazingly accurate not only in the history of the Cold War but also holds true for the current international situation.

We usually talk about a individual security, community security, security of nations, regimes, the world environment etc. All together security is a complicated notion and a puzzling phenomenon. In theory security is challenged by two leading and competing concepts of real-

ism and idealism (at least in the 20th century) which covers the individual, and national and international levels of peoples' safe being.

Nation states' security model covers both domestic and international spheres of activities, and includes both - soft and hard security measures, particularly in economics (primarily the macroeconomic development of the country), in politics (democratic stabilization), and in environmental protection (the level of pollution) etc. It also involves the state's defence that can be analyzed from three partly different and partly coinciding components with regard to the political, military and public aspects. The military-defence decisions of a country are usually made by the political leadership of a state. The military usually elaborate the general political aims and the politicians again must provide the financial means to realize the goals. The general public of the state, its citizens, should support as goals the means of the defence of their country.

The dilemmas of Estonia: search for security

Estonia is a classical small state. It has 1.5 million inhabitants. Its territory is 45.100 sq. km having land borders with Russia (290 km) and Latvia (267 km); sea borders are with Finland and Sweden. The only significant raw material is oil-shale. Of the total population 900.000 are Estonians or of Estonian origin, the rest - Soviet immigrants or their descendants.

The dilemma of a small country like Estonia lies in the following: on the one hand, "small is beautiful", but on the other hand - "small is dangerous". The size of a state should make it easier for smaller countries to progress from totalitarian regimes towards democratic political and economic arrangements in comparison with bigger ones. At the same time

being a small state means also to be an easy target for the bigger and (territorially) more ambitious countries. Small states are vulnerable to domestic developments and thus to their constantly changing position in the international arena where the international environment starts to play important role. Being located next to the former superpower which is also currently a declining world power, Estonia has reason to search for additional security guarantees in addition to her own capabilities. There are at least two reasons to be cautious. First, Russia has revitalized the geopolitical aspect of foreign policy and, second, it still has nuclear weapons which might become a great threat in the hands of a disaffected military.

The geopolitical aspect has always dominated Russian history, it was important for the USSR, and has become one of the key elements in current Russia foreign and security policy.

The present relations between Estonia and Russia can be described by two main currently existing factors: mutual distrust and basic differences on future world developments. The relations could be also characterized as suspicious, which are caused by several specific factors. Russian thinking can be explained by referring to Kissinger: "if a nation has done something for 400 years, it indicates a certain proclivity; it means that for 400 years its actions have appeared reasonable to successive generations of the leading people of that society".¹ The argument refers to Russia's four centuries of successful expansionist policy around its mainland. Estonia as a victim is distrustful towards Russia for good reasons.

Russia as one of the biggest nuclear states is definitely a threat and not only for Estonia but for the world in general. During the existence of the Soviet Union about one million people were involved in the maintenance of the nuclear arsenal of which some 2000 people knew how to

design nuclear weapons and 3000-5000 were experienced in plutonium production and uranium enrichment.²

Since its re-independence in 1991, Estonia has had in mind two main organizations which could serve as means security, of namely, NATO and the EU. In the first years of restored independence Estonia was seeking membership status in both organizations, but by the mid-1990s Estonia was faced with the following alternatives: first, to become a member state of both NATO and the EU; second, being left out of NATO but becoming a member of the EU and third; being left out of both NATO and the EU. Of these options the first was the most optimistic and the third the most pessimistic. The third alternative would also create a gray zone between Russia and the Western countries in Europe which in the 1920s and 30s was called a buffer zone and of which all the three Baltic states were seriously afraid of. Fortunately, the EU Luxembourg summit in 1997 opened the way for the fulfillment of the second option.

Estonian foreign policy expectations

The Estonian new Foreign Minister Raul Mälik addressed the Riigikogu (parliament) on November 26, 1998.³ This was the fundamental speech of the government before the parliamentary elections in March 1999. For the past two years Estonia ranked its primary foreign policy priorities integration in EU structures and perhaps NATO integration as the 2nd objective. In his speech Foreign Minister R. Mälik announced a change in these foreign policy goals - NATO membership was now set as priority number one. In addition Baltic co-operation was also stressed as a high security priority. The Estonian President Lennart Meri has continuously stressed another angle (of the triangle) for

Estonian security besides EU and NATO membership status — good relations with the only superpower in the world – the USA. In January 1998 the US, Estonian, Latvian and Lithuanian presidents signed the Baltic-USA charter on co-operation which includes specifically the security aspect although the document in general is a kind of a security settlement regardless of its political, economic etc. parts. The first working session of the charter took place in July 1998 in Riga where the foreign ministers of four participant states convened to discuss existing Baltic security problems.

To sum up, it has to be noted that Estonia belongs to the biggest group in the world community states - the class of small countries. Its tiny human resources, limited geographic space, lack of raw materials, still undeveloped industry, limited military capacity all deem the country to be weak and extremely vulnerable from the security perspective. On the other hand it is located next to a country that possesses vast human resources, one of the biggest landscapes in the world, has many raw materials, extensive military and has also a vast number of nuclear weapons but at the same time finds itself in an overall crises, has an underdeveloped industry, little experience in democracy, enormous corruption leadership and a territorially expansionist history. Under these circumstances Estonia is seeking not only soft but also for hard security guarantees, namely NATO membership. Estonia is interested in concrete steps leading towards the actual realization of the NATO “open doors” concept.

1 Henry Kissinger. “Russian and American Interests after the Cold War”, in Stephen Sestanovich (ed.). “Rethinking Russia’s National Interests”. Center for International and Strategic Studies. Washington D.C., 1994, p.2.

2 Steven van Evera, “Managing the Eastern Crisis: Preventing War in the Former Soviet Empire”; Security Studies, vol.1, no.3, (spring 1992).

3 See: “Estonia’s Main Foreign Policy Priorities”, Address by Raul Mälik, Minister of Foreign Affairs, for the Government of the Republic at Riigikogu, 26 November 1998. (27.11.98)

Dr. Algirdas GRICIUS

*Ass. Prof., Institute of International Relations and Political Science,
University of Vilnius*

We know that issues of security and stability seem to be the most difficult ones to solve throughout the history of international relations. While examining the problems of Baltic States' external security, it is necessary to take into account not only the search for their solution within the framework of relations with the neighbouring states, European and Euro-Atlantic organisations, but also the impact of decisions made by the mentioned international organisations on the internal and external security of these states. Unfortunately, a large number of international and transatlantic organisations existing in Europe today do not eliminate regional conflicts and are not able to provide long-term stability in the European continent.

In comparing two studies about the possibility of the Baltic States to join NATO, which were performed by the Atlantic Council and Rand Corporation, one can notice that there are different approaches how to provide security for the Baltic States and stability in the Baltic region. The Summit of Heads of NATO states in Madrid, which decided to enlarge the Alliance, held the opinion close to Rand Corporation approach on security issues in the Baltic Sea region and lacked determination to name clearly the Baltic States as future members of NATO. The US State Secretary Ms. Madeleine Albright's remark, made during her visit to Vilnius after the Madrid Summit in 1997, that "new NATO members must not only be security consumers", ought to be perceived as a suggestion that, before becoming full-fledged members, the Baltic States still have a lot to do in the sphere of defence at home. It can be also noticed that Atlantic alliance is still not ready to neglect the influence of

the Russian Federation's veto right concerning security issues in the Baltic Sea region.

Lithuania's efforts to fulfil her "home work" and join alliance can be proved by analysing the state budget allocations for defence, which in 1999 will make 1.51 % of GDP and Lithuania's active participation in various international organisations dealing with security and stability issues.

All states that are aspiring to the European Union and NATO membership, apparently, have the same objectives: first, to consolidate their democracy, second, to enhance their well-being, and third, to increase their security. Expectations of the European Union from the new members can also be presented along the same lines: spread of democracy, expansion of the market and possibilities for investment, enhancement of security, and avoidance of economic and social instability. The comparison of these two objectives allows to draw a conclusion that the European Union will have less problems related to the above mentioned issues by allowing new members to join the Union rather than leaving them outside. Unfortunately one can notice that at present the European Union is not very enthusiastic about a speedy enlargement process. The citizens of the EU member states do not show a strong support to accept the Baltic States into the European Union.

Expectations of NATO from the new member states are mainly focused on their eventual contribution to strengthening security and stability in Europe. When discussing security and stability issues in the Baltic Sea region, hard and soft security aspects must be taken into account. The Nordic countries' position towards the security and stability in the region plays an important role to the Baltic States, especially when we are discussing soft security measures. For instance, the Nordic countries' foreign direct investments in Lithuania at the end of 1998

reached 40 % of total investments.

Today and perhaps in the nearest future no real threat exists for the security and independence of the Baltic States. But in the longer-term perspective, no one can claim that such a danger will not arise to the Baltic and other European states. This issue could become more acute, especially after the financial crisis and other latest events in Russia. One of the means minimising such possibility and providing some soft security guaranties is the membership in the European Union or, at least, the start of accession negotiations with Latvia and Lithuania.

However, as the Baltic States strive for a long term security and stability in the Baltic region, which could prevent any possibility of danger to their independence, in parallel with the membership in the EU the Baltic States are also seeking to join NATO membership. The visits of American senators and the well known former security advisor to President Carter Dr. Z. Brzezinski to Lithuania in November 1998 and meetings with the state officials, in spite of many praising words and promises of support in strengthening American - Lithuanian relations, showed that the door of NATO for new members in the nearest future is open only theoretically. That is why Lithuanian hard efforts to fulfil requirements for being invited to join NATO seem to be without response. However, it is difficult to imagine how a regional hard security system in the Baltic Sea region could be created without NATO. The latest statements of the ministers of Foreign Affairs and Defence of the European Union member states also do not add much hope that European security architecture could be based on Western European Union defence alliance.

In conclusion, it can be stated: first, membership of the European Union or successful start of accession negotiations with all three Baltic states would broaden political and economic relations with the EU

member states and enhance stability in the Baltic Sea area, second, broader political and economic relations with Western countries or, even more, a full-fledged membership in the European Union should provide the so-called soft security guaranties, and third, more successful economic development would allow the Baltic States to allocate more financial resources for social and defence purposes, which in its own turn would enhance the internal security and the possibility to join NATO in the future.

SATURS

UZRUNAS

Atis LEJIŅŠ 76
Latvijas Ārpolitikas institūta direktors

Paulis APINIS 79
Konrāda Adenauera Fonda Baltijas nodaļas vadītājs

REFERĀTI

Dr. Valdis BIRKAVS 81
Latvijas Republikas Ārlietu ministrs

Dr. Marts LĀNEMĒ (Mart Laanemäe) 92
Igaunijas Ārlietu ministrijas Valsts sekretāra vietnieks

Rokas BERNOTAS 101
Lietuvas Republikas Ārlietu ministra vietnieks

Dr. Kamerūns MUNTERS (Cameron Munter) 107
ASV Valsts Departamenta Padomnieka izpildasistents

Dr. Eberhards KOLŠS (Eberhard Kölsch) 111
Vācijas Ārlietu ministrijas Politiskā Direktora padomnieks

Peters HESSE (Peter Hesse) 118
*Rietumeiropas Savienības Ģenerālsekretariāta
Aizsardzības politikas nodaļas vadītājs*

Mikola BALTAŽI (Mykola Baltazhy) 126
*Ukrainas Ārpolitikas lietu pārvaldes Politikas analīzes un
starptautiskās informācijas nodaļas direktors*

KOMENTĀRI

- Gundars ZAĻKALNS** 131
*Latvijas Nacionālās Drošības padomes sekretārs,
Valsts prezidenta padomnieks drošības jautājumos*
- Dr. Tiju PŪLA (Tiiu Pohl)** 135
Tallinas Universitātes Starptautisko attiecību katedras vadītāja
- Dr. Algirdas GRICIUS** 140
*Viļņas Universitātes Sabiedrisko attiecību un
Politikas zinātņu institūts, docents*

UZRUNAS

Atis LEJIŅŠ

Latvijas Ārpolitikas institūta direktors

Ekselences, dāmas un kungi, dārgie draugi!

Konrāda Adenauera fonda un Latvijas Ārpolitikas institūta vārdā man ir liels prieks jūs sirsnīgi sveikt 5. Baltijas drošības jautājumiem veltītajā konferencē Rīgā.

Mūsu pirmā konference norisinājās šajā pašā zālē tieši pirms 5 gadiem - 1994. gada decembrī. Toreiz mūs ar savu klātbūtni pagodināja vairāki ievērojami runātāji, tajā skaitā bijušais Zviedrijas premjerministrs Karls Bildts un bijušais prezidenta Džimmija Kartera nacionālās drošības padomnieks Zbigņevs Bržezinskis.

Iepriekšējās konferencēs mūsu uzmanības lokā bija tās nozīmīgās problēmas, kuras toreiz nācās risināt NATO un Eiropas Savienībai - paplašināšanās austrumu virzienā un jautājums par to, vai Baltijas valstis tiks iekļautas šajā dubultajā paplašināšanās procesā.

Baltijas valstu drošībai šis jautājums bija vitāli svarīgs, tādēļ mēs rūpīgi sekojām Transatlantijas un Eiropas dialogam paplašināšanās jautājumā, un tajā pašā laikā meklējām atbildes Baltijas drošības jautājumam.

Ir pagājusi NATO virsotņu tikšanās Madridē un Eiropas Savienības sanāksme Luksemburgā, un tagad mēs zinām atbildi uz mūsu iepriekšējās konferencēs uzstādītajiem jautājumiem.

Baltijas valstis ir iekļautas abos minētajos paplašināšanās procesos, tomēr tagad mums jāgaida NATO virsotņu tikšanās Vašingtonā nākamajā pavasarī un Eiropas Savienības virsotņu tikšanās Vīnē nākamajā nedēļā. Pēdējā - 1999., notikumiem pārpilnajā, mūsu gadsimta beidza-

majā gadā, prezidējošo valstu statusu ieņems Vācija un Francija.

Ja mēs palūkojamies uz ceļu, kuru septiņu gadu laikā Baltijas valstis ir veikušas, meklējot iespējas “nodrošināt atjaunotās neatkarības neatgriezenību” - kā to skaisti formulē Latvijas ārpolitikas koncepcija, tad mēs varam uzdrošināties apgalvot, ka nākamo septiņu gadu laikā Baltijas valstis neapšaubāmi kļūs Eiropas Savienības locekles.

Protams, nākamajā septiņgadē Eiropas Savienība būs gatava uzņemt jaunas dalībvalstis, un arī potenciālās kandidātes būs gatavas iestāties Savienībā. Tomēr līdz 1999. gada beigām jānotiek sarunām par iestāšanos ar visām trijām Baltijas valstīm. Pašreizējā situācijā iestāšanās sarunas Baltijas valstu drošībai ir daudz nozīmīgākas nekā konkrēts iestāšanās datums.

Es negribētu mēģināt priekšlaicīgi paredzēt dienu, kad Baltijas valstis iestāsies NATO, iespējams, ka tas, gluži tāpat kā iestāšanās Eiropas Savienībā, notiks septiņu gadu laikā. Tomēr kādu laiku pirms tam mēs jau būsim kļuvušas par *de facto* locekļēm, kuru virsnieki ieņemuši vietu NATO militārās pavēlniecības rindās un piedalīsies Partnerattiecību mieram programmu plānošanā, kā arī apgūs NATO kultūru. Mūsu rīcībā jau ir vai arī vistuvākajā laikā būs resursi, kas ļaus mums dot savu ieguldījumu NATO.

Viens no pēdējā laikā ievēribu pelnošiem notikumiem ir Lielbritānijas-Francijas iniciatīva attiecībā uz Rietumeiropas Savienību. Šī iniciatīva palīdzētu veidot tiešas saites starp Eiropas Savienību un NATO, tādējādi sniedzot pirmo reizi Eiropas Savienībai teikšanu militārās jautājumos. BALTBAT, BALTRON, BALTNET ir Baltijas valstu militārās vērtības, kas attīstījušās Partnerattiecības mieram garā, tā ir NATO iniciatīva, bet ir skaidrs, ka šīm vērtībām var būt divējs mērķis - gan izpildīt NATO miera uzturēšanas uzdevumus, gan Eiropas Savienības miera uzturēšanas, humānās un glābšanas operācijas, kā to

nosaka Eiropas Savienības Amsterdamas Līgums – Modificētais Savienības līgums, ko nākošajā gadā ratificēs.

Amsterdamas līgums paredz, ka Eiropas Savienības valstīm jāspēlē militāra loma Eiropas Savienības līmenī.

Eiropas Savienības un NATO - manuprāt nākamajā gadsimtā abas šīs organizācijas varētu saukt par jauno Eiropas Savienību un jauno NATO - pārveidošana un paplašināšana notiek laikā, kad Krieviju plosa politiskā un ekonomiskā krīze. Atklāti runājot, nevienam nav īsti skaidrs, kā turpmāko gadu laikā šo krīzi iespējams pārvarēt. Tomēr nevajadzētu īpaši uzsvērt Krievijas nozīmi, it īpaši jautājumā par reģionālo sadarbību ar Baltijas valstīm. Es runāju par sadarbību, kura ir īpaši svarīga šajā Eiropas daļā, sevišķi Baltijas jūras valstu padomei, un daudzsološo reģionālo iniciatīvu potenciālu, kuru dēvē gan par Eiropas Savienības Ziemeļu dimensiju, Ziemeļeiropas iniciatīvu, vai, izsakoties poētiski - Dzintara vārtiem. Šo notikumu attīstības gaismā šķiet loģiski, ka mūsu konferences tēmai šogad nāktos būt vispārīgākai - Cik drošas ir Baltijas valstis?

Mēs esam pagodināti, ka mūsu konferencē piedalās grupa ievērojamu lektoru un komentētāju, kuri ir gatavi izteikt savu viedokli un sniegt atbildes uz jautājumiem par konferences tēmu.

Paulis APINIS

Konrāda Adenauera Fonda Baltijas nodaļas vadītājs

Ministra kungs, ekselences, dāmas un kungi!

Man ir liels prieks atkal jūs sveikt ikgadējā Konrāda Adenauera un Latvijas Ārpolitikas institūta organizētajā konferencē, kas veltīta Latvijas drošības tēmai.

Ši ir jau piektā mūsu tikšanās reize, un tas nepārprotami norāda, ka mūsu kopā pulcēšanās reizes iegūst regulāru raksturu.

Konrāda Adenauera Fonda starptautisko darbību raksturo moto "Brīvībai, demokrātijai un taisnībai". Mūsu šodienas globālā mēroga problēmas ir miera un brīvības saglabāšana, demokrātisko veidojumu stiprināšana, cīņa pret nabadzību un dabīgas vides saglabāšana nākamajām paaudzēm.

Pēc neatkarības atjaunošanas Baltijas valstīm vissvarīgākais bija drošības aspekts. Atkal, it sevišķi pēdējo nedēļu laikā, no jauna tiek pievērsta pastiprināta uzmanība drošības jautājumiem. Nesen jaunais Igaunijas ārlietu ministrs Rauls Melks savā runā parlamentā nosauca Igaunijas integrāciju NATO kā valsts galveno prioritāti. "Mēs gaidām no virsotņu tikšanās Vašingtonā skaidru paziņojumu", tā Melks izteica savas valdības cerības Riigikogu (parlamentā). Šim paziņojumam jābūt plašākam nekā iepriekšējiem, kas darīja zināmu tikai to, ka NATO durvis ir atvērtas.

Novembrī, atklājot Latvijas iekšpolitikas un ārpolitikas semināru, Latvijas ārlietu ministrs Valdis Birkavs teica: "Latvijas pirmā prioritāte ir integrācija Eiropas Savienībā. Otrā prioritāte ir drošības nodrošināšana. Mēs redzam NATO kā galveno Latvijas un Eiropas drošības organizāciju. Tādēļ Latvija vēlas saistīties ar demokrātiskajām Transatlantijas telpā mītošajām tautām, kas daļa šīs kopīgas vērtības."

Tikai pirms dažām dienām Apvienotā Baltijas–Amerikas nacionālā komiteja izdeva politisku paziņojumu, kurā tika uzsvērtā Baltijas valstu nepieciešamība tikt iesaistītām Eiroatlantijas struktūrās. Šis paziņojums sniedz vienu atbildi jautājumā par Baltijas drošību, un tajā pašā laikā ir arī mūsu konferences nosaukums. Paziņojumā teikts, ka no visām Eiropas valstīm, kuras izteikušas vēlēšanos iestāties NATO, Igaunija, Latvija un Lietuva ir visneaizsargātākās.

Mēs varam rezumēt teikto, apgalvojot, ka “Eiropas drošība ir atkarīga no Baltijas valstu drošības”.

Konrāda Adenauera fonds piedāvās arī diskusijas, kurās mēs uzaicināsim ekspertus šajos jautājumos.

Nobeigumā, dāmas un kungi, atļaujiet man novēlēt rosinošas un emocionālas, uz objektīviem un pārlicinošiem argumentiem balstītas diskusijas. Lai mums veiksmīga šī konference!

REFERĀTI

Dr. Valdis BIRKAVS

Latvijas Republikas Ārlietu ministrs

Man ir liels prieks piedalīties šīs dienas diskusijā, jo minētais jautājums vienmēr ir bijis svarīgs jebkurai valstij – it īpaši Baltijas valstīm. Es vēlētos izteikt savu pateicību šīs konferences organizētājiem – Latvijas Ārpolitikas institūtam un Konrāda Adenauera fondam, jo viņu pūļu rezultātā mēs katru ziemu pulcējamies šeit, Rīgā – pašā Baltijas sirdī, kur varam apspriest, novērtēt un salīdzināt savu viedokli Baltijas valstu drošības jautājumā. Ceru, ka šī tradīcija turpināsies un nākamgad mēs tiksimies atkal.

Drošību aizvien vairāk pieņemts uzskatīt par daudzdimensiju parādību, kas sevī ietver ne tikai militāri politiskos, bet arī ekonomiskos un ar sabiedrību saistītos aspektus. Savā runā es pievērsīšos Latvijas drošības situācijai jaunās Latvijas valdības ārpolitikas prioritāšu kontekstā. Pirms pievērsīties dažādajām drošības sfērām, jāatzīmē, ka ar drošību saistītās problēmas, gluži tāpat kā veidi, kā tās risināt, pēdējās desmitgades laikā ir krasi mainījušās.

Šodien tādi termini kā “kooperatīvā drošība”, “visaptverošā drošība” un “drošības nedalāmība” ir kļuvuši par neatņemamu mūsu leksikas un domāšanas sastāvdaļu. Tajā pašā laikā vecie uzskati un spēka līdzsvara aprēķini vēl nav pilnībā zaudējuši ietekmi. Visam iepriekš minētajam ir ietekme uz drošību šajā Eiropas daļā.

Militārā drošība un integrācija NATO

Galīgais militārās drošības jautājuma atrisinājums meklējams

Baltijas valstu pilntiesīgā dalībā Ziemeļatlantijas aliansē. Pēdējo piecu gadu laikā tas ir bijis mūsu ārpolitikas mērķis. Vienīgi dalība NATO spēs nodrošināt to, ka jebkura drošības problēma tiks izskatīta kopā ar līdzīgi domājošām valstīm.

Mēs esam veikuši lielu darbu, sekojot šim mērķim. Pagājušajā gadā notikusī NATO virsotņu tikšanās Madridē nepārprotami atzina Baltijas valstis par kandidātvalstīm. Nepārtrauktā Savienoto Valstu piedalīšanās Baltijas reģiona jautājumu risināšanā tika apliecināta ar ASV - Baltijas hartu, kura apstiprināja mūsu kopīgo mērķi - "Igaunijas, Latvijas un Lietuvas pilnīgu integrāciju Eiropas un Transatlantijas politiskajās, ekonomiskajās, drošības un aizsardzības struktūrās". Šis fakts pierāda, ka mūsu lūgums tikt uzņemtām NATO ir sasniedzams un pūļu vērts mērķis, lai gan ceļā mums nākas pārvarēt aizvien pieaugošas grūtības.

Tagad, kad tuvojas nākamais NATO lēmumu pieņemšanas raunds 1999. gadā, mēs Latvijā no jauna esam pārskatījuši savus centienus sagatavoties dalībai šajā organizācijā. Tie ir pilnībā izklāstīti mūsu NATO Integrācijas plānā. Ministrijas līmeņa NATO integrācijas padomei ir uzticēta šī integrācijas procesa politiskā vadība.

Mūsu aktīvā politika sadarbībai ar NATO ir svarīgs Latvijas drošības stiprināšanas elements. Mēs esam daudz guvuši no iespējām, ko sniedz EAPC politiskie ietvari un intensīvās dialogu sesijas, kā arī Partnerattiecību mieram praktiskie mehānismi, piemēram, plānošanas un pārskata process, vai arī mūsu virsnieku iekļaušana NATO pavēlniecības sastāvā. Nākamajā gadā mēs plānojam piedalīties vairāk nekā pārdesmit mācību programmās, kuras organizē NATO/Partnerattiecību mieram un "Partnerattiecību mieram garā". Iepriekš minētie pasākumi palīdz mūsu bruņotajiem spēkiem veidot savstarpēju sadarbību ar NATO.

Latvija kopā ar pārējām Baltijas valstīm neatlaidīgi pierāda, ka tā spēj sniegt savu ieguldījumu starptautiskajā drošībā. Kopš IFOR/SFOR uzsāka darbību, mēs esam bijuši Bosnijā, un šeit arī patlaban atrodas mūsu BALTBAT kadri. Mēs aktīvi piedalāmies arī citos pasākumos, lai stiprinātu mieru nemiera pārņemtajos Balkānos, piemēram, mēs piedalāmies EDSO pārbaudes misijā. Mēs esam apliecinājuši gatavību atsaukties starptautiskajam aicinājumam uzsākt darbību Irākā.

Jaunā drošības arhitektūra Eiropā attīstās, un ir svarīgi atzīmēt, ka šajā procesā Baltijas valstu drošība ir nesaraujami saistīta ar kopīgo visas Eiropas un Transatlantijas drošību. Mums jāizvairās no piedalīšanās reģionāla rakstura paktos vai pēc savas būtības līdzīgās reģiona valstu aliansēs, kuras nes sev līdz Baltijas valstu fragmentācijas vai izolācijas risku un tādējādi aizkavē tās piedalīties Eiropā notiekošajā integrācijas procesā. Mums jāizmanto iespēja veidot jaunu NATO, kas sevī ietver arī Baltijas valstis.

Lūkojoties uz nākošajā gadā gaidāmo virsotņu tikšanos Vašingtonā, mēs gaidām turpmāku paplašināšanās procesa attīstību un nostiprināšanu. Mēs sagaidām, ka Alianse skaidri un nepārprotami atzīs, ka NATO mērķi sakrīt ar Baltijas valstu centieniem - pārliecināties, ka Igaunija, Latvija un Lietuva ir piemērotas Alianses dalībnieces.

Tomēr dalība NATO vēl nav realitāte, toties pastāv citi aspekti, kas pašreizējā laika posmā ietekmē mūsu reģiona militāro drošību. Kopš Krievijas militārie spēki atstāja Baltijas valstu teritoriju, militārās drošības situācija nepārtraukti uzlabojas, un mēs varam pagalvot, ka militāri draudi Baltijas valstīm praktiski nepastāv.

Pēdējā gada laikā mēs esam bijuši liecinieki tādām pozitīvām pārmaiņām kā Krievijas Federācijas paziņojumam par tās bruņoto spēku

samazināšanu reģionā par 40% un Skrundas radiolokatora darbības pārtraukšanu saskaņā ar stingri noteikto Latvijas-Krievijas divpusējo līgumu.

Mēs ceram, ka šīs tendences turpināsies, un rezultātā tiks veiksmīgi noslēgts patlaban apspriešanā esošais Eiropas Konvencionālo spēku līgums. Lai gan Baltijas valstis nepiedalās CFE darbā, mēs ar patiesu interesi sekojam tur notiekošajām diskusijām, jo līguma nosacītie ierobežojumi attiecas arī uz reģioniem, kas robežojas ar Igauniju, Latviju un Lietuvu. Dalībvalstis atzīst, ka attiecīgajā līgumā ierobežojumus "flangos" nevajadzētu palielināt, bet būtu nosakāms adaptācijas process. Patlabanējie ierobežojumi flanga zonās būtu jāattiecina uz nacionālajiem un teritoriālajiem griestiem, bet tos nevajadzētu palielināt. Baltijas valstu tuvumā nav nepieciešama municija, un mēs esam patiesi priecīgi, ka Krievija atzīst šo faktu.

Baltijas valstu aizsardzības spējas ir neatņemama militārās drošības sfēras daļa. Dzīvotspējīga aizsardzība aizkavē draudus un paaugstina risku potenciālajiem valsts drošības apdraudētājiem. Šīs spējas attīstīšana kopā ar kooperatīvās drošības centieniem, piemēram, viseiropas ieroču kontroli un uzticības veidošanas pasākumiem, stiprina stabilitāti reģionā. Pastāvīgai mūsu aizsardzības sistēmas attīstībai nepārtraukti jā saglabājas ne tikai valdības, bet arī parlamenta un visas sabiedrības uzmanības centrā. Pietiekošas aizsardzības spējas ir arī viens no priekšnoteikumiem dalībai NATO. Jaunā Latvijas valdība uzskata šo par vienu no savām prioritātēm. Latvija ir gandrīz divkāršojusi savu aizsardzības budžetu. Nākamajā gadā tas sasniegs 1% no nacionālā kopprodukta, un mēs plānojam, ka līdz 2003. gadam tas sasniegs 2%. Mums jātuvinā aizsardzības budžets vidējam Eiropas NATO valstu budžetam, lai parādītu, ka mēs esam uzticami partneri, kas spēj sniegt savu ieguldījumu, dalot Alianses dalībvalstu kopējo nastu.

Ekonomiskā drošība un sabiedrības konsolidācija - iestāšanās Eiropas Savienībā

Atļaujiet man pievērsties politiskās un ekonomiskās drošības sfērai. Integrācija Eiropas Savienībā kā nākamā svarīgākā Latvijas ārpolitikas prioritāte ir kļuvusi par galveno instrumentu un dzinēju problēmu risināšanai šajās sfērās. Eiropas Savienības jautājums nav saistīts ar militāro drošību, taču šīs organizācijas spēks atklājas, ja nākas saskarties ar draudiem sociālajai un ekonomiskajai stabilitātei, organizēto noziedzību un, ja ir apdraudēta iedzīvotāju labklājība. Ar kopīgās ārpolitikas un drošības politikas palīdzību mēs spēsim piedalīties svarīgu Eiropas līmeņa jautājumu risināšanā.

Latvijas un citu Baltijas valstu progress politiskajā un ekonomiskajā jomā, kas sasniegts gados pēc neatkarības atgūšanas, ir patiešām milzīgs. Mums nācās pārvarēt iepriekšējās totalitārās sistēmas mantojumu un radīt pilnīgi jaunu sabiedrības modeli. Tagad mums ir stabila demokrātija un funkcionējoša tirgus ekonomika. Mūsu lielākais tirdzniecības partneris ir Eiropas Savienība, kuras daļa mūsu ārējā tirdzniecībā aizvien pieaug. Tiešās ārvalstu investīcijas pagājušajā gadā bija visaugstākās visā reģionā, nacionālā kopprodukta pieaugums bija viens no lielākajiem, bet inflācija sasniedza līmeni, zemāku par 6%.

Mūsu ekonomikas briedumu pierāda fakts, ka Krievijā notiekošā krīze - lai gan tā zināmā mēra skar Latviju - nespēj mūs ietekmēt vairāk kā citas centrālās un Austrumeiropas valstis.

Eiropas Komisijas progresa ziņojums norāda, ka Latvija ir sasniegusi vērā ņemamu progresu, ievērojot ekonomiskos un politiskos kritērijus, kuri nepieciešami dalībai Eiropas Savienībā, bet dažās sfērās pat pārsniegusi īstermiņa un vidējā termiņa prioritātes, kuras nosaka iestāšanās partnerattiecības. Dažos aspektos mēs esam sekojuši

Kopenhāģenas kritērijiem veiksmīgāk nekā dažas no tām valstīm, kuras pagājušajā gadā tika uzaicinātas sākt iestāšanās sarunas. Mēs ticam, ka Eiropas Savienības dalībvalstis pietiekoši novērtēs šos sasniegumus. Mēs gaidām skaidru lēmumu, kas apliecinātu, ka tiks sāktas iestāšanās sarunas ar Latviju.

Mūsu ekonomika attīstās reizē ar Eiropas Savienības standartiem, bet tajā pašā laikā arī Rietumeiropas Savienība ir līdzeklis, kā stiprināt mūsu ekonomisko drošību. Piedalīšanās šajā globālajā tirdzniecības organizācijā atver ceļu uz jauniem tirgiem un pasargā gadījumos, kad politisko mērķu sasniegšanai tiek lietoti ekonomiska rakstura līdzekļi.

Piecdesmit padomju okupācijas gados realizētā pārkrievošanas un nekontrolētās migrācijas politika ir radījusi sāpīgas demogrāfiskā stāvokļa izmaiņas. Lielākā daļa padomju laikā ieceļojušo imigrantu nav apguvuši latviešu valodu un nespēj integrēties sabiedrībā. Sabiedrības drošības jomā šī problēma Latvijai ir vissāpīgākā.

Lai pārvarētu padomju mantojuma atstātās sekas un veidotu stabilu un harmonisku sabiedrību, jāspēr attiecīgi soļi valodu apguves, izglītības, kultūras, informācijas un naturalizācijas jomās. Referendumā apstiprinātie nesenie grozījumi pilsonības likumā lieliski parādīja Latvijas sabiedrības briedumu un stingo apņēmību risināt šo problēmu. Te tika balsots gan par mūsu sabiedrības integrāciju, gan par Latvijas integrāciju Eiropas un Transatlantijas institūcijās. Patlaban izstrādātā integrācijas programma lieliski atspoguļo nepārtraukto virzību uz integrētu, visaptverošu sabiedrību.

Reģionālā sadarbība

Baltijas valstis ir uzstādījušas sev mērķi - dalību Eiropas Savienībā un NATO. Baltijas sadarbība aizsardzības jomā stiprina mūsu kopīgās

pūles ceļā uz NATO. Baltijas ministru padomes izstrādātie mehānismi palīdz mums apspriest sasāpējušos jautājumus un pieņemt kopīgus lēmumus. Tad, kad mēs beidzot būsime pilntiesīgas NATO un Eiropas Savienības locekles, šī prasme panākt kopīgu vienošanos būs ļoti nepieciešama. Baltijas valstu sadarbība pierāda mūsu rietumu partneriem, ka mēs būsime konstruktīvi domājošas NATO un Eiropas Savienības locekles.

Aizvien pieaugošā sadarbība Baltijas jūras reģionā palīdz mums sagatavoties un stiprina stabilitāti, veicina NATO un Eiropas Savienības mērķu realizēšanu reģionā un veido Baltijas jūras tēlu kā labklājības un sadarbības vietu. Sadarbība starp Baltijas valstīm un Ziemeļvalstīm ir kļuvusi par raksturīgu reģiona iezīmi. Es vēlētos redzēt šo sadarbību aizvien pieaugam, un nolīdzinām atšķirības starp 5 un 3.

Eiropas drošība nav atdalāma un atšķirama no Transatlantijas sadarbības. Baltijas valstu drošībai nav iespējams reģionāla rakstura risinājums. Sevišķi svarīga ir ASV iesaistīšanās Eiropas jautājumu risināšanā, it īpaši tās klātbūtne Baltijas valstu problēmās. Šajā gadā noslēgtā ASV-Baltijas harta jau darbojas praksē. Šovasar Rīgā tikās partnerattiecību padome. Aizsardzības nodaļa ir izveidojusi konsultācijas drošības plānošanas jautājumos visās trijās Baltijas valstīs. Šis ir patiesi apsveicams solis, tāpat kā lielais skaits militāras sadarbības norišu starp mūsu valstīm.

Savienotās valstis, tāpat kā Kanāda un daudzas citas Eiropas valstis, ir iekļautas Baltijas drošības palīdzības grupā. Kopīgie Baltijas valstu projekti, kurus koordinē zem BALTSEA lietussarga, lieliski demonstrē mūsu valstu apņēmību kopīgi attīstīt mūsu aizsardzības spējas.

Baltijas miera uzturēšanas bataljons (BALTBAT) ir gatavs darbībai un uztur mieru Bosnijā kopā ar Dānijas kareivjiem. BALTRON projekts, kuru ar savu pieredzi atbalsta Vācija, palīdz neitralizēt mīnas Baltijas

jūrā. Ir uzsākts Norvēģijas vadītais BALTNET projekts, kas savienos Baltijas valstu gaisa kontroles sistēmas ar līdzīgām NATO valstīs. Militārā koledža BALTDEFCOL plāno uzņemt savus pirmos studentus nākamajā rudenī. Šī augstskola nodrošinās sadarbību Baltijas virsnieku apmācības jomā.

Eiropas Savienības un NATO valstu iesaistīšanās reģionālajā sadarbībā lieliski atspoguļo uzskatu, ka Baltijas valstis ir nedalāma Eiropas un Transatlantijas drošības ainavas daļa. Mēs ceram, ka laika gaitā šīs saiknes kļūs aizvien spēcīgākas. Vācija, kura uzskatāma par patiesu Baltijas valstu aizstāvi, aktīvi piedalās reģiona norisēs, un mēs ceram, ka arī iepriekš minētajā aspektā tā turpinās savu ilgtermiņa ārpolitiku.

Ziemeļu dimensijas iniciatīva ir vērsta uz aktīvākas Eiropas Savienības politikas veidošanu Baltijas valstu Eiropas daļā, lai tādējādi veicinātu stabilitāti, drošību un ekonomisko izaugsmi. Latvija vēlas būt šīs iniciatīvas daļa un dot savu ieguldījumu tās attīstībai.

Baltijas jūras valstu padome (CBSS) sniedz lielisku iespēju intensīvai sadarbībai sabiedrības drošības jautājumos. Padomes speciālo uzdevumu vienības iesaista cīņā pret organizēto noziedzību attiecīgas dalībvalsts policijas struktūras, muitu un robežsardzi, lai kopīgiem spēkiem stātos pretī naudas atmazgāšanai, nelegālam ieroču un narkotiku transportam, korupcijai un citām organizētās noziedzības formām. CBSS veicina ekonomisko sadarbību un atbalsta investīcijām draudzīgu vidi. Starpvalstu projekti veicina sadarbību starp kaimiņvalstu robežu rajoniem.

Vides aizsardzība un kodoldrošība ir vēl viena sfēra, kur CBSS var uzrunāt reģiona valstis jautājumā par “vieglo” drošību. CBSS virsotņu tikšanās laikā Rīgā un Visbijā tika piedāvāts modelis turpmākai Baltijas jūras valstu sadarbībai jaunu risku un problēmu risināšanā. CBSS var palīdzēt iesaistīt reģionālajā sadarbībā Krieviju.

Krievija

Krievija neapšaubāmi ir daļa no mūsu reģiona drošības ainavas Eiropā. Mēs esam patiesi ieinteresēti demokrātiskas sabiedrības attīstība Krievijā, kā arī apstākļi, lai šajā valstī veidotos tirgus ekonomika un tiktu ievērotas cilvēktiesības. Mēs vēlamies redzēt Krieviju kā uzticamu un savu darbību paredzošu kaimiņu. Krieviju nekādā gadījumā nedrīkst atstāt ārpus Eiropas drošības ietvariem. Tādēļ mēs atbalstām stabilu un konstruktīvu attiecību attīstību starp Krieviju, Eiropas Savienību un NATO. Tāpat mēs redzam sevi kā pilntiesīgu šo attiecību dalībnieci pavisam tuvā nākotnē.

Kopš šī pavasara mūsu attiecības ar Krieviju nav bijušas īpaši draudzīgas. Mēs esam atkārtoti izteikuši gatavību uzsākt konstruktīvu dialogu, un aizsākto turpina arī jaunā Latvijas valdība. Tās deklarācija aicina meklēt jaunu sākumu attiecībām ar Krieviju, kuras būtu brīvas no vēstures un ideoloģijas aizspriedumiem un tendencēm.

Mēs no savas puses, kā to pierādīja nesēnā referendumā rezultāti, nebaidāmies to darīt. Tādējādi mēs esam sākuši skatīties uz savu austrumu kaimiņu un attiecībām ar to nākotnē caur mūsdienu eiropēiskās domāšanas prizmu. Mēs ceram, ka Krievija apskatīs šīs problēmas tādā pašā gaismā.

Mūsu pieeja attiecībām ar Krieviju tiek balstīta uz starptautisko likumu un saistību principiem un normām. Mūsu mērķis ir izveidot labas kaimiņattiecības ar Krieviju, un ceram, ka arī Krievijas puse sapratis, ka dialoga atjaunošana un starpvaldību komisijas darbības atdzīvināšana, ir arī pašas Krievijas interesēs. Ir pienācis laiks saprast, ka tādi jēdzieni kā "ietekmes sfēras" un "sarkanās līnijas" pieder pagātnei, un mākslīga pretošanās attiecību uzlabošanai nekavēs Baltijas valstis iestāties Eiropas Savienībā un NATO.

Robežlīguma parakstīšana varētu būt ārkārtīgi nozīmīgs solis attiecību uzlabošanā starp mūsu valstīm. Amerikāņu dzejnieks Roberts Frosts ir teicis “labi žogi vērs kaimiņus labos draugos”. Mēs patiešām vēlamies būt labi kaimiņi ar visām valstīm, ar kurām mums ir robežas.

Pēdējā laikā Krievija pārdzīvo grūtus laikus. Latvijas valdība ir piedāvājusi palīdzību un pašvaldības ir sniegušas humāno palīdzību robežu rajoniem, jo mēs esam patiesi ieinteresēti, lai mūsu reģionā valdītu stabilitāte. Mūsu ziedojums varbūt nebija visai liels, tomēr arī mēs tādējādi esam devuši savu ieguldījumu starptautiskās sabiedrības centienos palīdzēt. Tas pierāda, ka Eiropas un Transatlantijas tautu sabiedrība atbalsta sadarbību, nevis konfliktus. Mūsu patiesā vēlēšanās ir kļūt pilntiesīgai šīs sabiedrības daļai. Pasaulē notiek pārmaiņas un šai jaunajai pasaulei ir nepieciešams jauns skatījums uz notiekošo. Krievija to noteikti sapratīs.

Nobeigums

Desmitgades sākumā, kad Igaunija, Lietuva un Latvija atguva neatkarību un uzsāka no jauna veidot savas valstis, drošības jautājums visbiežāk tika saistīts ar izdzīvošanu. Šodien, kad esam kļuvuši par reālu kandidāti dalībai NATO un Eiropas Savienībā, un spējam dot savu ieguldījumu drošībai reģionā un visā Eiropā kopumā, draudu iespējamība mūsu vitālajām interesēm ir attālinājusies. Šādu uzskatu pauž arī Latvijas sabiedrība.

Aktivā pagājušo desmit gadu laikā realizētā Baltijas valstu politika ir veiksmīgi likusi augt drošībai un stabilitātei reģionā, tomēr aizvien vēl var atrast sfēras, kurās nepieciešami uzlabojumi. Drošība ir kā divritenis - nepārtraukti jāmin pedāļi, lai nenokristu.

Mēs esam noteikuši prioritātes un virzienus drošības stiprināšanai,

tomēr mēs cerēto nespēsīm sasniegt bez citu palīdzības. Neatkarīgi no tā, vai mēs iestājamies NATO vai Eiropas Savienībā, veidojot labas kaimiņattiecības ar Krieviju, ko mēs patiesi vēlamies, mūsu rietumu kaimiņu atbalsts un ieinteresētība ir neatņemama sastāvdaļa ceļā uz nosprausto mērķi.

Es ceru, ka šī konference palīdzēs mums visiem kopīgi saprast, kāds ceļš mums ejams tālāk. Es esmu pārliecināts, ka mūsu izvēlētais virziens ir pareizs.

Dr. Marts LĀNEMĒ (Mart Laanemäe)

Igaunijas Ārlietu ministrijas Valsts sekretāra vietnieks

Jautājums, uz kuru mēs mēģināsim rast atbildi šajā konferencē, ir “Cik drošas ir Baltijas valstis?”

Atbilde galvenokārt ir atkarīga no tā, kādu definīciju mēs dosim drošības jēdzienam.

Ja drošība nozīmē situāciju, kad no ārējiem agresoriem nav sagaidāmi nekādi draudi, tad jāatzīstas, ka tā nekad nav bijusi tik liela kā patlaban.

Ja drošība nozīmē varenus militāros spēkus, tad Baltijas valstīm ir daudz darāmā. Sarkanā armija bija visspēcīgākais bruņotais spēks, kāds jebkad atradies Baltijas valstu teritorijā. Tomēr neviens nevēlas okupāciju kā drošības nodrošināšanas iespēju.

Ja drošība nozīmē apkārtējās pasaules drošību, tad mēs varam justies pasargāti tikpat lielā mērā kā jebkura cita Eiropas valsts – ikviena pasaulē, un it sevišķi Eiropā izveidojusies krīze nekavējoties ietekmēs mūsu drošību.

Ja tā vietā, lai apskatītu visas valsts drošību, mēs koncentrējam uzmanību uz atsevišķu cilvēku, tad varam teikt, ka mūsu problēmas ir tādas pašas kā visās Eiropas valstīs. Iedzīvotājiem kopumā nav jābaidās kļūt par noziegumu upuriem, tomēr ikviens savā ikdienas dzīvē vēlētos justies daudz drošāk. Mums jāturpina cīņa pret organizēto starptautisko noziedzību, narkotiku, alkohola un tabakas kontrabandu, naudas atmazgāšanu kā arī cita veida noziegumiem.

Valstij ir pienākums spert visus nepieciešamos soļus, lai palielinātu katra atsevišķa iedzīvotāja un visas valsts drošību kopumā, ņemot vērā sabiedrības viedokli šajā jautājumā. Nesenie psiholoģiskie pētījumi, kas veikti Igaunijā (Andrus Sārs, Postimees, 2.11.98.), pierāda, ka iedzīvotāji

uzskata drošības jautājumus par ārkārtīgi būtiskiem. Viņi domā, ka svarīgi ir visi manis iepriekš nosauktie drošības aspekti. Sabiedrība redz tikai divas iespējas, kā nodrošināt Igaunijas drošību – ar pilnīgu neitralitāti vai dalību gan NATO, gan Eiropas Savienībā.

Pilnīga neatkarība ir brīnišķīga, ja vien jūs varat to iegūt. Tad, kad mēs mēģinājām to izdarīt pirms 60 gadiem, mēs piedzīvojām pilnīgu neveiksmi. Par laimi, mēs atrodamies Eiropā, kurā ir attīstījušās efektīvas drošības struktūras, un tieši šī iemesla dēļ Igaunija ir nonākusi pie slēdziena, ka vispašsaprotamākais un vienkāršākais drošības garants ir kļūt par tās Eiropas daļu, kura jau jūtas droša. Mums pilnībā jāintegrējas visās Eiropas integrējošajās struktūrās - tas nozīmē gan Eiropas, gan Transatlantijas organizācijās.

Piedevām mūsu drošības politikai ir vēl viens komponents: mums nepieciešamas labas attiecības ar mūsu kaimiņiem. Šī ir viena no paradigmām, kas atšķir pagātnes Eiropu no mūsdienu Eiropas un atvieglo ceļu uz integrāciju.

Faktiski integrācija Eiropas un Transatlantijas struktūrās jau notiek kopš 1991. gada. Igaunija, Latvija un Lietuva ir kļuvušas par Eiropas padomes, Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas locekļiem, kā arī iesaistījušās starptautisko organizāciju - Apvienoto Nāciju darbībā. Mūsu ieguldījums šajās organizācijās, savukārt, ir palīdzējis attīstīties mums pašiem.

Tomēr iestāšanās NATO un Eiropas Savienībā joprojām ir mūsu svarīgākie uzdevumi.

Igaunija patlaban gatavojas NATO virsotņu tikšanās reizei Vašingtonā, kas gaidāma nākamajā aprīlī. Tur pieņemtie lēmumi nopietni ietekmēs turpmāko NATO attīstību. Tagad, kad NATO ir izlēmusi uzņemt trīs jaunas dalībvalstis, mums ir īpaši svarīgi zināt, kādi būs NATO lēmumi attiecībā uz turpmāko paplašināšanos.

Mēs domājam, ka nākamajā reizē, kad NATO uzaicinās jaunas kandidātvalstis, tām jābūt Igaunijai, Latvijai un Lietuvai.

Ja Vašingtonā netiks izlemts jautājums par turpmāko paplašināšanos, mēs gaidām nepārprotamu paziņojumu, kuram jābūt skaidrāk formulētam nekā tas bija Madrides virsotņu tikšanās laikā pieņemtajā deklarācijā 1997. gadā, kurā tika paziņots, ka NATO durvis būs atvērtas un paplašināšanās process turpināsies.

Lai pārlicinātu sabiedrību par mūsu diplomātisko pūļu nopietnību, mēs lielāko darba daļu paveicam mājās. Pagājušajā gadā valdība izveidoja nepieciešamās struktūras un ietvarus, tajā skaitā starpministriju komisiju, lai spētu efektīvāk koordinēt iestāšanās procesu NATO. Igaunija turpinās aktīvi piedalīties Partnerattiecības mieram programmās un Eiroatlantijas partnerattiecību padomes darbā. Mēs aktīvi attīstīsim divpusējo informācijas apmaiņu ar NATO pastiprināta dialoga ietvaros. Mēs ceram, ka šis dialogs iegūs vēl praktiskāku raksturu un ieviesīs skaidrību abām pusēm jautājumā, kādi priekšnosacījumi mums īsti jāizpilda, lai kļūtu par NATO dalībvalsti. Lai attīstītu šo dialogu vēl tālāk, mēs esam plānojuši izstrādāt katram kandidātam "ceļa karti", kas palīdzēs sasniegt galamērķi - NATO.

Lai iestātos Eiropas Savienībā, mums jārisina sarunas ar šo organizāciju par to, kā un kad padarīt Eiropas Savienības likumdošanu par Igaunijas likumdošanas daļu, un pēc tam šis solis jārealizē. Pirmais pakāpiens šajā virzienā ir skrīnings - mēs noteiksim, kādas ir atšķirības starp Igaunijas un Eiropas Savienības likumdošanu. Skrīnings jau tika uzsākts 31. martā. Paralēli tam 10. novembrī sākās sarunas par iestāšanos.

Līdz šim skrīnings ir bijis veiksmīgs. Mēs esam pusceļā analītiski salīdzinot Igaunijas likumdošanu un institūcijas ar Eiropas Savienībā pieņemtajām. Nākamā gada pavasarī gaidāma divpusējā skrīninga

tikšanās. Skrīnings mums ir devis lielisku pārskatu pār tiem pasākumiem, kuri mums līdz iestāšanās brīdim vēl jāveic valsts iekšienē. Kā to savā 4. novembra ziņojumā norādīja Eiropas Komisija, līdz šim mūsu progress ir bijis patiešām straujš. Tomēr, neskatoties uz mūsu panākumiem, ziņojums norāda, kāds darbs mums vēl jāveic. Mēs nedrīkstam domāt, ka Igaunija jau praktiski ir Eiropas Savienības locekle, un tādēļ turpmākas pūles nav nepieciešamas. Tas, vai mēs kļūsim par pilntiesīgu Eiropas Savienības locekli, būs atkarīgs no valsts iekšienē veiktajām reformām. Mēs tās aizsākām 1992. gadā, kad doma par iespēju kādreiz iestāties Eiropas Savienībā šķita pilnīgi nereāla.

Tāpat mums jāatcerās, ka paplašināšanās temps nav atkarīgs tikai no mums vien, bet gan arī no Eiropas Savienības un tās dalībvalstīm. Patlaban notiek iekšējas pārmaiņas pašā Eiropas Savienībā, un tām jānotiek paralēli paplašināšanās procesam. Mēs ceram, ka nākošās Eiropas Savienībā prezidējošās valstis, no kurām pirmā būs Vācija, saglabās abus šos momentus.

Ja runājam par kaimiņattiecībām, tad no ģeogrāfiskā viedokļa mums tādi ir trīs: Zviedrija, Somija, Krievija un Latvija. Divas no tām ir bijušas koloniāllielvalstis, bet pārējas divas - šo pašu impēriju pakļautībā bijušas valstis, ar kurām mūs vieno etniskas un lingvistiskas saiknes. Tas attiecas arī uz Latviju. Vienīgais latviešu vārds, kuru prot igauņi, ir "saldējums", un es pat nezinu, kāpēc tas ir tā, tomēr lingvistiskās saites ir ciešākas, nekā lielākā cilvēku daļa domā. Igaunis spēj saprast tādu teikumu kā "Laiskais muižnieks skrāpēja sīpolu kasti".

Labas attiecības ar kaimiņiem ir jāsauglabā un jāuztur. Igaunijai un Latvijai bija vajadzīgi 70 gadi, lai parakstītu savstarpējo jūras robežu līgumu. Igaunija turpina pārrunāt dažādus līgumus ar visām savām kaimiņvalstīm.

Galvenā atšķirība starp Krieviju un citiem mūsu kaimiņiem ir tāda,

ka ar Krieviju mums jāparaksta daudz pamata līgumu, kādi nepieciešami normālām ikdienas attiecībām starp valstīm. Tomēr mums ir lielisks pamats attiecībām ar Krieviju. Kopš 1994. gada, kad Krievijas karaspēks atstāja Igauniju, mūsu valstī valda pozitīvas paplašināšanās politika attiecībā uz Krieviju. Šīs politikas pamatprincipi ir izturējuši laika pārbaudi.

Igaunija kā Krievijas kaimiņš spēj daudz ātrāk nekā citas, tālāk esošās valstis, izprast, cik nopietna ir Krievijas situācija, un kādas sekas tā var izraisīt. Labs kaimiņš vienmēr mēģinās otram palīdzēt. Igaunija cenšas būt šāds kaimiņš.

Patlaban Igaunijas un Krievijas attiecības pamatā varētu raksturot kā normālas, bet dažās sfērās pat labas. Mūsu attiecību politiskā stabilitāte tiek uzskatīta kā abu valstu ieguvums un veido lielisku bāzi turpmākai sadarbībai. Mums jāpievērš lielāka uzmanība savstarpējai iecietībai, kā arī jākoncentrējas uz atsevišķām detaļām. Soli pa solim mēs esam panākuši savstarpēju uzticību. Regulāri notiek ministru un parlamentu delegāciju vizītes. Pēdējo nedēļu laikā daudzi Igaunijas uzņēmumi ir atjaunojuši attiecības ar saviem sadarbības partneriem austrumos.

Šajā gadā Igaunija un Krievija ir izveidojušas starpvaldību komisiju, kura par galveno mērķi uzskata divpusējo līgumu ietvaru stiprināšanu. Darba attiecību kontakti komisijas darba grupu starpā nepārtrūka pat neseno politisko pārmaiņu laikā Krievijā. Krievija neseno iecēla savai pusei jaunu līdzpriekšsēdētāju, ministra vietnieci Valentīnu Matvijenko. Ar to arī vakar Tallinā beidzās pirmā divu dienu ilgā komisijas plenārsēde. Vakars tika parakstīti divi jauni līgumi. Mēs esam pārliecināti, ka šī pakāpeniskā pieeja nākotnē izrādīsies pareiza.

Igaunijas attiecības ar Latviju balstās uz ciešu divpusējo sadarbību, tomēr tās lielākā daļa norisinās visas Baltijas ietvaros kā sadarbība starp Igauniju, Latviju un Lietuvu. Abām mūsu valstīm ir vienādas ilgtermiņa ārpolitikas prioritātes.

Igaunija uzskata, ka Latviju un Lietuvu vajadzētu nekavējoties iekļaut to valstu grupā, ar kurām Eiropas Savienība ir uzsākusi pastāvīgas sarunas par iestāšanos šajā organizācijā.

Mūsu valstis ir izveidojušas plašu savstarpējo līgumu bāzi. Strauji pieaug tirdzniecība un investīcijas, un jau tagad ir virkne uzņēmumu, kuri veic biznesu visās trijās Baltijas valstīs. Šogad ir veikti tādi apsveicami pasākumi kā trīspusējā līguma noslēgšana, beztarifa tirdzniecības barjeru samazināšana, kas stājās spēkā 1. jūlijā, Baltijas līgums par kopīgo tranzīta kārtību, kuru parakstīja 10. jūlijā, un Līgums par kopīgiem vidējā līmeņa izglītības standartiem.

Lai gan savstarpējo attiecību jomā ar Latviju un Lietuvu ir paveikts milzīgs darbs, mums vēl vairāk jāizmanto iespējas attīstīt trīspusējo sadarbību. Konkrēti runājot – visām trijām pusēm ir jāizpilda esošie līgumi. Igaunija risina jautājumus konstruktīvi un vēlas aktīvi risināt radušās problēmas. Mūsu valsts dara visu, kas ir tās spēkos, lai starptautiskā sabiedrība nesaņemtu signālus, ka Baltijas valstis ir atmetušas savstarpējo sadarbību, un tās vietā koncentrējas katra uz savu, individuālo problēmu risināšanu.

Igaunijai ir ārkārtīgi svarīga Baltijas kooperatīvo aizsardzības projektu turpmākā attīstība. Pateicoties triju Baltijas valstu apvienotajiem spēkiem un nozīmīgajam daudzu valstu atbalstam, BALTBAT, BALTRON un BALTNET darbība attīstās aizvien plašāk. 1999. gada 1. septembrī Tartu tiek plānots atvērt BALTDEFCOL. Šo projektu īstenošanas robežas nosaka nepieciešamību aizvien padziļināt un praktiski nodrošināt Baltijas valstu sadarbību. Šie projekti, protams, ir arī nozīmīga sagatavošanās daļa mūsu integrācijai NATO.

Igaunijas attiecības ar Zviedriju un Somiju ir līdzīgas mūsu attiecībām ar Latviju tādā ziņā, ka tās ir plašākas Baltijas-Ziemeļvalstu sadarbības daļa.

Igaunijas attiecības ar Ziemeļvalstīm, kas vienmēr ir bijušas labas, ir balstītas uz lieliski darbošamies līgumiem un kopīgām interesēm dažādos līmeņos. Iestāšanās sarunas Eiropas Savienībā ir piešķirušas šīm attiecībām jaunas dimensijas.

Baltijas jūras reģiona nozīmība tiks akcentēta vēl vairāk, kad pēc Somijas iniciatīvas Eiropas Savienība nolems pievienot savai struktūrai Ziemeļu dimensiju. Mēs ceram, ka jau no paša sākuma kopā ar Latviju, Lietuvu un Poliju mēs tiksim iekļauti tās īstenošanā.

Protams, sadarbība ar visiem mūsu kaimiņiem attīstās vēl vairāk, kopīgi strādājot Baltijas jūras Valstu padomē. Igaunija ar nepacietību gaida ekonomiskās sadarbības attīstību, it īpaši – enerģētikas tīklu un transporta koridoru pilnveidošanu, kā arī sadarbību nemilitārās reģionālās drošības jomā, kas ietver sadarbību cīņā pret organizēto noziedzību Baltijas jūras valstu padomes ietvaros.

Tomēr vissvarīgākā problēma, ar kādu jāstopas ne tikai Baltijas valstīm un Krievijai vien, bet kas skar arī visas pārējās Eiropas valstis, ir cīņa pret nestabilitāti un noziedzību visās tās formās. Šeit Baltijas valstīm jādod aizvien lielāks ieguldījums, jo neviena Eiropas valsts nevar atļauties izrādīt nespēju ziedot nepieciešamo cīņai pret noziedzību. Šodien Baltijas jūras valstu padome rada ietvarus, kuros tiks attīstīta sadarbība starp atsevišķām reģiona valstīm. Ilgākā laika posmā divi galvenie faktori - integrācija Eiropas Savienībā un civilās drošības attīstība - spēš radīt stiprus pamatus cīņai pret nestabilitāti un noziedzību.

Mēs pārveidojam savu politiku tā, lai tā atbilstu Eiropas Savienības prasībām, un tādējādi mēs radīsim pamatus lielākai drošībai. Jautājumā, kas skar civilo drošību, es gribētu nedaudz pārfrāzēt to, ko sacīju pirms brīža: konflikta modelis ir mainījies. Laika posmā, kas sekoja aukstajam karam, lielākā daļa draudu, kas tika radīti drošībai, veidojās valstu iekšienē, nevis to starpā kā iepriekš. Lai cīnītos ar šiem jaunajiem

draudiem, mums ir vajadzīga jauna diplomātija un jauna starptautisko attiecību izpratne.

Lai gan Baltijas jūras reģions ir viens no stabilākajiem pasaulē, mums nevajadzētu pārāk zemu novērtēt nepieciešamību attīstīt jaunajiem apstākļiem piemērotu, visaptverošu, elastīgu drošības koncepciju. Šādu drošības koncepcijas veidu varētu attīstīt, veidojot partnerattiecības civilajā sabiedrībā. Šo koncepciju dēvē par “civilo drošību”. Tā prasa dziļāku sadarbību starp valdību un sabiedrisko sektoru, kā arī nosaka abu šo struktūru nepieciešamību darboties efektīvi. Ideālā gadījumā tas samazinātu mūsu atkarību no militārā sektora, aizstājot to ar jauniem civilās sadarbības mehānismiem, kas balstās uz lielāku cieņu starp cilvēkiem pāri nacionālajām robežām.

Eiropas Savienības dalībvalstis jau īsteno šādu praksi. Civilās sabiedrības stiprināšana veicina kopīgo likumu, prakses un normu ievērošanu, kas savukārt stiprina savstarpējo sapratni un sadarbību. Katra Baltijas jūras reģiona valsts ir attīstījusies citādi. Demokrātisko vērtību izplatība palīdzēs nodrošināt visu reģiona valstu attīstību tādā veidā, kas ļauj tām vienai otru papildināt.

Arī ekonomiskajai attīstībai ir liela nozīme civilās sabiedrības stiprināšanā. Reģionālās tirdzniecības attīstība un savstarpējās ekonomiskās saites padziļinās ekonomikas integrāciju reģionā.

Pēdējās desmitgades laikā Baltijas valstīs ir ievērojami audzis sabiedriskais sektors. Faktiski šodien mēs esam neatkarīgi, pateicoties institūcijām, kuras varētu dēvēt par nevalstiskajām organizācijām. Reģionālo sadarbību veicina gan dažādu starptautisku kontaktu veidošana starp nevalstiskajām organizācijām, gan sadraudzības pilsētu un universitāšu veidošana. Mēs jau varam redzēt pozitīvus šīs tendences rezultātus.

Tomēr darāmā vēl ir daudz. Pastāvošās Baltijas valstu

demokrātiskās sistēmas jāpilnveido, palielinot sabiedrības iniciatīvu. Mums jāpieliek visas pūles, lai palīdzētu apmācīt mūsu nevalstisko organizāciju līderus un darbiniekus. Lai to paveiktu, mums nepārtraukti jāattīsta starptautiskā sadarbība, jāsniedz atbalsts un finansiālā palīdzība. Tieši tāpat, kā mums jāattīsta valdības administratīvās spējas, mums jāveicina nevalstisko organizāciju administratīvais potenciāls. Mēs varēsim būt pārliecināti, ka esam sasnieguši tādu integrācijas līmeni, kas nodrošina ilgstošas un ciešas attiecības ar mūsu kaimiņiem tikai tad, kad būsīm izveidojuši darboties spējīgus sabiedriskos un valdības sektorus visā reģionā.

Nobeigumā es gribētu izteikt cerību, ka turpmākie runātāji spēs dot precīzākas atbildes jautājumā par to, cik drošas ir Baltijas valstis. Es uzskatu, ka tas ir atkarīgs no mums pašiem un no pasaules ap mums.

Rokas BERNOTAS

Lietuvas Republikas Ārlietu ministra vietnieks

Dāmas un kungi!

Tūkstošgades beigās ir tendence pastiprināties politiskajām diskusijām starptautiskās drošības jautājumos un jaunas Eiropas drošības arhitektūras rašanās jomā. Šajā desmitgadē Eiropā notiekošās ģeopolitiskās pārmaiņas noteiks 21. gadsimta Eiropas drošības sistēmas apveidus. Neapšaubāmi, ir nepieciešama politiskā drosme un augstsirdība, lai darītu galu netaisnībai un neskaidrībām, kas daudzu gadu garumā dominē šajā Eiropas daļā.

Neatkarības atjaunošana Lietuvā maksāja dzīvības, un valsts atdzima no jauna reizē ar steidzamu nepieciešamību stiprināt savu drošību. Es minēšu dažas no mūsu sāpīgākajām problēmām: mums nebija juridiski noteiktu robežu, mūsu zemē atradās svešzemju karaspēks, un mums nebija pašiem savu bruņoto spēku. Ekonomika bija centralizēta, un 95% tirdzniecības tika orientēta uz Padomju Savienību. Mēs nonācām grūtā situācijā, kad vajadzēja izveidot pašiem savas suverēnas valsts institūcijas. Ārpolitikas sfērā mums nācās veidot diplomātiskās attiecības, no jauna iestāties starptautiskajās organizācijās, kā arī izveidot diplomātisko tīklu un pievienoties starptautisko konvenciju un līgumu sistēmai. Tomēr tajā pašā laikā mums bija arī savas stiprās puses: mūsu tautas stingrā griba, demokrātija un solidaritāte ar pārējām divām Baltijas valstīm - Latviju un Igauniju.

Tagad, kad pagājuši tikai daži gadi, mēs varam palūkoties atpakaļ un pakavēties pie saviem panākumiem drošības attīstības jomā, kā arī palūkoties nākotnē, lai redzētu, kā to nodrošināt vēl vairāk.

Šodien mums ir noslēgti robežlīgumi ar visām kaimiņvalstīm, tajā skaitā arī ar Krieviju. Mums nav problēmu nacionālo minoritāšu

jautājumā, visiem iedzīvotājiem ir garantētas tiesības uz pilsonību. Vēl jo vairāk, mums ir valsts subsidētas programmas, kuras nodrošina izglītību minoritātēm, dažreiz tās ir ļoti nelielas, tomēr tās palīdz saglabāt kultūras identitāti. Viena no mūsu ārpolitikas prioritātēm ir izveidot labas attiecības ar visām mūsu kaimiņvalstīm.

Pirmkārt, jāatzīmē, ka attiecības ar Poliju, Baltijas valstīm un Ziemeļvalstīm attīstās un kļūst aizvien ciešākas. Lietuva ir izveidojusi plašu sadarbības attiecību un kopīgo divpusējo un daudzpusējo institūciju tīklu, kas vieno Baltijas valstis un caur Poliju veido tiltu to sadarbībai ar pārējo Eiropu. Ir izveidots liels skaits savstarpēji saistītu sadarbības struktūru: Baltijas asambleja un Lietuvas-Polijas asambleja, Baltijas Ministru Padome un Starpvaldību sadarbības padome ar Poliju, Baltbat un Litpobalt. Mēs esam uzticīgi kopīgu ar Baltijas aizsardzību saistītu projektu tālākai attīstībai, piemēram, izmantojot BALTABAT NATO vadītajās miera operācijās, kā arī padarot to par mūsu aizvien pieaugošo aizsardzības struktūru sastāvdaļu. Lietuva atrodas vadībā BALTNET gaisa aizsardzības tīkla izveidošanā Baltijas valstīs. Mēs savā valstī esam izveidojuši reģionālo centru, kas visā pilnībā uzsāks darbību nākamgad. Polija ir kļuvusi par mūsu stratēģisko partneri, un mūsu kopīgi izveidotais bataljons - LITPOBAT ir svarīgs elements, sadarbojoties aizsardzības jomā ar kaimiņvalsti, par kuru ir zināms, ka tā kļūs par pilntiesīgu NATO locekli. Veiksmīgi tiek īstenota Baltijas un Ziemeļvalstu sadarbība 5 + 3 formātā.

Lietuva lieliski apzinās Krievijas lomu nākotnes Eiropā. Patlaban Krievija pārdzīvo sarežģītu periodu. Mēs patiesi vēlamies, lai Krievijas iedzīvotāji demokrātisku un ekonomisku reformu rezultātā iegūtu tikpat daudz, cik gūvām mēs. Mēs redzam, ka Krievija atrodas milzīgu pārmaiņu priekšā. Te es nedomāju tikai neseno ekonomisko krīzi, bet gan arī reformu, kam nepieciešams daudz vairāk laika - domāšanas un

vērtību reformu. Demokrātijas, cilvēka brīvības un tirgus ekonomikas vērtības pamazām pārņems arī Krievijas sabiedrību. Šodien Krievijas iedzīvotājiem jāmaina sava attieksme pret NATO, jo gadu desmitiem ilgi viņi ir pieraduši redzēt NATO kā agresīvu militāru bloku. Es ticu tam, ka Lietuvas integrācija Eiroatlantijas struktūrās veicinās mūsu attiecību konsolidāciju ar Krieviju un stiprinās stabilitāti visā reģionā. Mēs patiesi vēlētos, lai mūsu attiecības ar Krieviju būtu tikpat izdevušās kā NATO dalībvalstij Norvēģijai.

Kaļiņingradas apgabalam mūsu divpusējās attiecībās ir īpaša loma. Mēs esam ieinteresēti šī reģiona ekonomikas attīstībā, un esam gatavi piedalīties šajā procesā. Mēs vēlamies, lai mums kaimiņos atrastos uzticama un ekonomiski droša valsts. Lietuvas firmas aktīvi investē Kaļiņingradas reģionā.

Attiecībās ar mūsu austrumu kaimiņu Baltkrieviju, mēs vēlamies attīstīt savstarpēji izdevīgu ekonomisko sadarbību un tirdzniecības saites. Baltkrievijas iedzīvotāji noteikti iegūs, ja valstī tiks attīstīta demokrātija, likuma spēks, tiks izveidota pilsoniska sabiedrība un iedibinātas EDSO normas.

Lai stiprinātu reģionālo sadarbību ar Baltkrieviju ir noorganizēti dažādi semināri, lai Baltkrievijas pārstāvjus iepazīstinātu ar vēlēšanu likumiem un sabiedriskās domas aptaujas principiem, paplašinātu sadarbību masu informācijas līdzekļu un cilvēktiesību jomā, kā arī veicinātu studentu apmaiņu. Pirms dažām nedēļām Lietuvas un Baltkrievijas prezidenti apstiprināja, ka jārespektē katras valsts tiesības izvēlēties tādas starptautiskās politiskās, ekonomiskās un aizsardzības alianses, kā arī drošības pasākumus, kādus tās uzskata par pareiziem.

Tirgus reforma ir ievērojami veicinājusi Lietuvas sasniegumus. Mēs esam kļuvuši par vienu no visātrāk augošajām valstīm centrālajā un Austrumeiropā. 1997. gadā nacionālais kopprodukts pieauga par 6.1%.

Pēc aptuveni aprēķiniem 1998. gada pirmajā pusē nacionālais kopprodukts pieauga par 7.3%. Jau ilgu laiku inflācija Lietuvā ir viena no viszemākajām visā reģionā, un 1998. gada oktobrī sasniedza savu rekordu - 3,7% (gadā). Finanšu ministrija prognozē, ka 1998. gadā inflācijas līmenis būs zemāks par 6%. Kopš 1995. gada sākuma kopīgās tiešās ārvalstu investīcijas pieauga par 250% , un katru gadu to apjoms pieaug gandrīz divkārt. Papildu investīcijas, kuras iegūtas infrastruktūras privatizācijas rezultātā, palielina kopējo summu līdz 1 miljardam ASV dolāru, un tiešās ārvalstu investīcijas līdz 2.2 miljardiem ASV dolāru. Eiropas Savienība ir galvenais tirdzniecības partneris, kas dod vairāk nekā 40% no kopējā tirdzniecības apgrozījuma. Dažādie tirdzniecības modeļi palielina Lietuvas ekonomisko drošību, kā arī stiprina tās ekonomisko sistēmu un veicina tās pretestību ārējiem triecieniem. Krievijā notiekošā krīze Lietuvu neietekmē vairāk kā jebkuru citu Eiropas valsti.

Kopš 1993. gada Lietuva ir noteikusi divas galvenās ārpolitikas prioritātes: caur asociētās locekles statusu kļūt par Eiropas Savienības dalībvalsti un iestāties NATO. Ceļā uz šo mērķu īstenošanu mēs esam guvuši ievērojamu progresu.

Eiropas Savienībai ir nozīmīga loma ilgtermiņa drošības un stabilitātes nodrošināšanā Lietuvā. Mēs esam patiesi priecīgi, ka Eiropas Komisija ir augstu novērtējusi mūsu valsts panākumus. Mēs ceram, ka visdrīzākajā nākotnē mūs uzaicinās sākt sarunas par iestāšanos Eiropas Savienībā.

Ilgtermiņa drošību Lietuvā var garantēt vienīgi iestāšanās kopīgās aizsardzības aliansē - NATO. Galvenās politiskās partijas un sabiedrība pilnībā atbalsta šo politisko mērķi. Šādu vienbalsīgu atbalstu rada mūsu pārliecība, ka demokrātijas vērtības, cilvēktiesības, likuma spēks un tirgus ekonomika, kas ir mūsu ikdienas darbības pamatā, ir tie principi, kuriem seko mūsu partneri Eiroatlantijas kopienā. Lietuva ir pārliecināta, ka vienīgais veids, kā garantēt šo vērtību dzīvotspēju, ir pievienoties šo vērtību

pirmavotiem. Lietuvieši uzskata, ka NATO ir jāsauglabā spēcīgas militāras alianses statuss, un krīzes situācijā kopīgiem spēkiem jāspēj pieņemt nekavējoši, izšķiroši lēmumi. Mūsu vēsture liecina, ka mūsu valsts viena pati nespēj garantēt savu nacionālo drošību. Alianses veiksmīgā darbība miera saglabāšanas jomā Eiropā pēdējo 50 gadu laikā ir nopietns pamats optimistiskam pieņemumam par NATO paplašināšanos nākotnē.

Arī pagājušajā vasarā Madridē gūtie sasniegumi jāliek turpmākās attīstības pamatā. Mēs vērojam iedvesmojošos balsošanas rezultātus, kad tika lemts jautājums par triju uzaicināto valstu iepriekšējās uzņemšanas protokoliem lielākajā daļā parlamentu, tajā skaitā arī ASV senātā. Mēs ilgojamies apsveikt šīs valstis, it īpaši mūsu kaimiņu Poliju, pilntiesīgas NATO locekles statusā. Valstis, kas nogājušas tādu pašu atbrīvošanās ceļu kā Lietuva, padarīs paplašināšanos par patiesi turpinošos procesu.

Patlaban mēs veicam praktiskos sagatavošanās darbus, lai iestātos NATO. Strauji augošā ekonomika un politisko partiju vienprātība ļauj mums palielināt aizsardzības finansējumu. Šogad mēs piešķirām Aizsardzības ministrijai 156 miljonus ASV dolāru, tas ir, 1.5% no nacionālā kopprodukta. Līdz 2001. gadam mēs plānojam palielināt aizsardzības finansējumu līdz 2% no nacionālā kopprodukta. 1998. gadā tika izstrādāts ekonomiski pamatots aizsardzības attīstības plāns. Tajā uzstādīti sekojoši mērķi:

1. Palielināt paš aizsardzības spējas; tas sevī ietver infrastruktūras attīstību, it īpaši sabiedrības attīstības programmu kvalitāti, jaunu bruņoto spēku struktūru izveidošanu, apmācību un gatavības pakāpes uzlabošanu, jauna sakaru aprīkojuma un aizsardzības ierocņu iegādi.

2. Veicināt bruņoto spēku sadarbību ar NATO. Šī procesa pamatā ir NATO Plānošanas un pārskata procesa (PARP) ieviešana.

Tajā pašā laikā mēs strādājam pie atbalsta veidošanas, kas palīdzētu īstenot mūsu centienus iestāties NATO. ASV-Baltijas Harta nodrošina

ciešu sadarbību ar Savienotajām Valstīm. Nesen mēs uzņēmām ievērojamu skaitu senatoru no Savienotajām Valstīm. Mūsu stratēģiskā sadarbība ar Poliju aizvien pastiprinās, jo to atbalsta ne tikai abas valstis, bet arī mūsu kopienas ārzemēs. Pirms mēneša Amerikas poļu kongress izdeva rezolūciju, kurā izteica sekojošo viedokli: “stingrs atbalsts Lietuvas iestājam NATO nākošajā alianses paplašināšanās kārtā”, un pilnīga atdeve šī mērķa sasniegšanai “ar tādu pašu entuziasmu, ar kādu tā cīnījās par Polijas dalību NATO”.

Organizatoriskie ietvari - BALTSEA grupa koordinē palīdzību mūsu aizsardzības struktūru attīstībai. Mēs esam stingri nolēmuši aktīvi izmantot šo struktūru, lai veicinātu sagatavošanās darbus.

Vēl jo vairāk, Lietuva pieliek visas pūles, lai būtu aktīva dalībniece jaunās, drošas un mierīgas Eiropas radīšanas procesā. Jau piecus gadus lietuviešu karavīri palīdz saglabāt mieru Bosnijā Hercegovinā, un Lietuva kā NATO partnere ir gatava dot savu ieguldījumu humānās palīdzības un miera uzturēšanas operācijās Kosovā. Piedaloties NATO vadītajās miera uzturēšanas operācijās, Lietuva uzņemas daļu grūtību nastas un praktiski apliecina savu nostāju jautājumā par kopīgas drošības nodrošināšanu. Lietuva sagaida, ka nākamajā pavasarī Vašingtonā NATO valstu vadības un valdības izsludinās nākamo NATO paplašināšanās kārtu, un uzaicinās piemērotas kandidātvalstis, tajā skaitā Lietuvu, uzsākt iestāšanās sarunas. Lai gan katra valsts tiks vērtēta pēc saviem kritērijiem, NATO atvēršanai būtu jāsiglabā līdzsvars starp Dienvidēiropu un Ziemeļēiropu, sūtot pozitīvus signālus abos virzienos. Mēs esam pārliecināti, ka Lietuva ir pietiekoši sagatavota, lai tiktu uzaicināta iestāties aliansē nākamajā paplašināšanās kārtā.

Lietuvas progress ceļā no nedrošības uz drošību ir nenoliedzams. Tomēr priekšā vēl ir ejams tāls ceļš.

Dr. Kamerūns MUNTERS (Cameron Munter)

ASV Valsts Departamenta Padomnieka izpildasistents

Es gribētu īsi pievērsties ASV-Baltijas Hartai un raksturot to kā būtisku piedalīšanos Baltijas drošībā. Harta ir nopietns Amerikas ieguldījums Baltijas valstu demokrātijas brīvībā, labklājībā un nacionālajā drošībā. Tā ir atslēga veiksmīgu plaša spektra saistību realizēšanai praktiskajā jomā. Harta, protams, nav vienīgais, ko Amerika ir devusi Baltijas drošībai. Harta pievērš galveno uzmanību katras atsevišķas Baltijas valsts divpusējām attiecībām ar Savienotajām Valstīm būtiskākajos ar Eiropas un Amerikas integrāciju saistītajos jautājumos, taču tā nebūt necenšas aptvert visu Amerikas veikto. Tā nav goda mielasts, bet gan tā galvenais rotājums.

Igaunijas, Latvijas, Lietuvas un Savienoto valstu prezidenti parakstīja ASV-Baltijas Hartu Vašingtonā 1998. gada 16. janvārī. Valsts sekretārs Eiropas lietās Marks Grosmans (Marc Grossman), uzstājoties ASV senātā, izteicās, ka Hartai ir trīs vispārīgi mērķi:

Pirmkārt, tā no jauna apstiprina kopīgo uzskatu, ka Savienotajām Valstīm un Baltijas valstīm ir vienots skatījums uz Eiropas un Atlantijas sabiedrības nākotni, kurā jārada pēc iespējas vairāk līdzīgu un stipru institūciju.

Otrkārt, tā turpina virzību uz Eiropu, atmetot nošķiršanas līnijas, un aicina nekavējoties nojaukt mākslīgās barjeras, kas izpostīja gadsimtiem ilgas ekonomiskās, kultūras un politiskās saiknes un patlaban sadala Eiropu, un nepieļaut jaunu barjeru veidošanu to vietā.

Treškārt, vadīt NATO paplašināšanos, lai vairotu visu Eiroatlantijas valstu drošību, neatkarīgi no tā, vai šis valstis ir Alianses locekles, cenšas tajā iestāties, vai arī nekad nebūs Alianses sastāvā. Hartas darbība ir vērsta uz Baltijas kā plašākas, drošas Eiropas daļas tēlu, un nekādā

gadījumā nenozīme, kas šī drošība tiktu garantēta uz kādas citas Eiropas daļas rēķina.

Praktiskajā aspektā Harta radīja četru valstu partnerattiecību komisiju, kas augstā līmenī plāno tikties vismaz reizi gadā, lai pārrunātu progresu, kas sasniegts ceļā uz nospraustajiem mērķiem. Harta nosaka, ka divas darba grupas - ekonomikas un drošības jomā - tiksies partnerattiecību komisijas plenārsēžu starplaikos un apspriedīs īpašas uzmanības vērtos savstarpējo attiecību elementus.

Ekonomikas darba grupas tikās 1998. gada sākumā un noteica četras prioritārās sfēras: enerģētika, telekomunikācijas, transports un vide. Drošības darba grupas sanāca kopā pavisam drīz pēc Hartas parakstīšanas un koncentrēja uzmanību uz Baltijas valstu militāro spēku novērtējumu un iespējamo modernizāciju.

Man bija iespēja iepazīties ar šo diskusiju rezultātiem, kad ar tiem tika iepazīstināti triju Baltijas valstu ministri un mūsu Sekretāra vietnieks Strops Talbots (Strobe Talbott). Tas notika ASV-Baltijas partnerattiecību komisijas inaugurācijas pirmajā sanāksmē jūlijā Rīgā. Talbots apsveica Baltijas valstis sakarā ar īsā laika posmā panākto progresu. Rons Asmus, kurš daudzējādā ziņā uzskatāms par šīs pasaules daļas Amerikas politikas arhitektu, ar dziļu apmierinājumu paziņoja man, ka darba grupas aktivitāšu sākums ir ļoti daudzsološs. Savukārt es personīgi arī biju patiesi priecīgs par iespēju piedalīties privātā sektora programmas sanāksmē, kur visu četru valstu biznesa pārstāvji stingri pastāvēja uz savām pozīcijām, norādot politikas veidotājiem, kā veiksmīgāk attīstīt biznesa kontaktus.

Drošības darba grupas turpināja analizēt pirms Hartas parakstīšanas uzsāktos jautājumus. Šī analīze ietver Amerikas militāro speciālistu ziņojumus Baltijas valstu aizsardzības plānu un programmu jomā. Viņi iesaka bruņoto spēku modernizācijas plānus jaunas un pieaugošas

drošības situācijas kontekstā, kāda veidosies Eiropā pēc virsotņu tikšanās Madridē. Šos pētījumus uzsāka Valsts sekretāres M. Olbraitas īsās vizītes laikā Viļņā 1997. gada jūlijā, un tie tika īstenoti pieredzējušā Savienoto Valstu ģenerāļa Buza Kivenara (Buzz Kievenaar) vadībā. Šīs studijas, kas pazīstamas ar Kivenara vārdu, analizē pētījumus, kas lieti noder triju Baltijas valstu aizsardzības ministrijām, lai izstrādātu ilgtermiņa stratēģiju un stiprinātu pašaizsardzības spējas un piedalīšanos Eiropas drošības un stabilitātes veidošanā. Piedevām savu militāro spēku strukturālajai attīstībai, darba grupas ņēma šos pētījumus vērā un apsprieda uzticības veidošanas iespējas un ieroču kontroles jautājumus.

Baltijas Harta ir noderīgs sadarbības līdzeklis gan baltiešiem, gan amerikāņiem, lai kopīgi sasniegtu nospraustos mērķus, uzlabotu reģionālo drošību Baltijā, uzrunātu savus kaimiņus un rastu risinājumu jaunām un daudzveidīgām ar drošību saistītām problēmām.

Ir svarīgi vērst uzmanību arī uz to, ko Baltijas Harta nenodrošina: tā nav pirmais solis vai garantija, lai iestātos NATO. Drīzāk tā ir dalīts apgalvojums un mehānisms, kas radīts kopīga mērķa vārdā - palielināt visu Eiropas valstu drošību un likt tām sajūst šos centienus.

Šis mērķis ietver NATO. Pagājušā gada 16. janvārī prezidents Klintons teica: "NATO durvis vaļā un tās būs atvērtas visām partnervalstīm. Amerika ir cieši apņēmusies radīt tādus apstākļus, kas kādu dienu dotu iespēju Igaunijai, Latvijai un Lietuvai ienākt pa šīm durvīm."

Ar Hartas palīdzību Savienotās Valstis un Baltijas valstis koncentrē savas pūles plašākam uzdevumam, un NATO paplašināšanās ir tikai daļa no tā. Šis uzdevums ir stabila un mierīgas Eiropas izveidošana, kurā demokrātiskas valstis pašas izvēlas veidu, kā noteikt savu drošību, un kur šī drošība nekādā gadījumā netiek realizēta uz citu valstu rēķina, tieši otrādi - tā palielina arī kaimiņvalstu drošību.

Amerika ir uzsākusi arī plašu projektu realizēšanu, kas paredzēti

sadarbības veicināšanai Baltijas jūras valstu reģionā. Tā ir Ziemeļeiropas iniciatīva, kas vēlas apvienot visu valstu enerģiju un sadarbības iespējas - valstu, kas atrodas pie Baltijas robežām, no Somijas līdz Polijai, no Dānijas līdz Krievijai, no Lietuvas līdz Zviedrijai, no Latvijas līdz Vācijai, no Igaunijas līdz Norvēģijai. Ziemeļeiropas iniciatīva nav jauna organizācija, bet tā uzskatāma par veidu, kā organizēt līdzekļus, kurus varētu pievienot jau esošajiem, tāda pati kā Baltijas jūras valstu padome (vai, šim nolūkam, ASV-Baltijas partnerattiecību komisija). Izmantojot divpusējas attiecības, kādas nosaka Harta, kā arī subreģionālos grupējumus, kā Barenca padome un Eiropas Savienības Ziemeļu dimensija, Ziemeļeiropas iniciatīva cenšas izveidot visa veida attiecību tīklu, kas vienotu Ziemeļeiropas valstis pāri Baltijas jūrai. Šādai iniciatīvai nepieciešama Baltijas Hartas enerģija un tās radītā komisija, kuras darbam jānotiek reģionālās sadarbības ietvaros. Šī iemesla dēļ nebūtu pareizi Baltijas Hartu un tās drošības elementus uzskatīt par tādiem, kas atrodas atsevišķi, ārpus pārējiem centieniem, kā projektu -"vienpatī" Savienoto Valstu attiecībām ar Baltijas valstīm.

Ziemeļeiropas iniciatīva strādā, lai stiprinātu Krievijas saites ar tās kaimiņiem. Mēs ticam, ka mēs varam gūt dubultīgu uzvaru Baltijā, ka drošas, demokrātiskas Baltijas valstis ir labi kaimiņi drošai un demokrātiskai Krievijai. Mēs vēlamies, lai ASV-Baltijas Hartas ietvaros uzsāktā darbība veicinātu labas attiecības starp kaimiņiem. Tomēr, kā tās izskanēja debatēs, kas sekoja pēc pirmā NATO paplašināšanās raunda, var paiet ilgs laiks, līdz Krievijā dominēs līdzīga attieksme šajā jautājumā.

Mēs ticam, ka ar Baltijas Hartas mehānismu palīdzību mūsu centieni spēs veicināt reālas drošības nostabilizēšanu Baltijas valstīs. Ja tā notiks, tad iegūs drošība visā reģionā.

Dr. Eberhards KOLŠS (Eberhard Kölsch)

Vācijas Ārlietu ministrijas Politiskā Direktora padomnieks

Baltijas valstu drošība

Kur mēs atrodamies? Uz kuriem mēs ejam?

Ievada komentāri

Ir liels gods šodien atrasties šeit un būt Konrāda Adenauera Fonda uzaicināto viesu vidū. Šī fonda darbību Paula Apiņa vadībā visās trijās Baltijas valstīs augstu vērtē Vācijas federālā valdība un mūsu vēstniecības šajā rajonā.

Lai gan es esmu Vācijas Ārlietu ministrijas loceklis, kur pēc pieciem Eiropas komentētāja amatā pavadītiem gadiem es strādāju par politiskā direktora padomnieku, šodien es runāju tikai un vienīgi no savām personīgajām pozīcijām.

Es gribētu apskatīt četrus jautājumus:

1. Kādas jaunās valdības noteiktās pārmaiņas sastopamas Vācijas ārpolitikā?

- tādu nav daudz, un galvenais uzsvars tiek likts uz “pastāvību” un “paredzamību”.

- Fragments no 55. lappušu garā koalīcijas līguma, kurā ir atsevišķa nodaļa veltīta Eiropas integrācijai, starptautiskajām partnerattiecībām un mieram: “Jaunā federālā valdība turpinās attīstīt patlaban esošās Vācijas ārpolitikas pamatlīnijas; mierpilnu sadarbību partnerattiecībās ar mūsu kaimiņiem, Transatlantijas partnerattiecību veicināšanu, Eiropas savienības paplašināšanu un padziļināšanu, visas Eiropas sadarbību ar EDSO, īpašas atbildības veidošanu demokrātijas un stabilitātes izaugsmei Centrālajā, Austrumeiropā un Dienvideiropā, un

ilgstošas attīstības veicināšanu visās dienviddaļas valstīs. Iepriekšminētais ir noteikts, ņemot vērā starptautisko likumdošanu un cilvēktiesības, gatavību veidot dialogu, nepieciešamību apkarot vardarbību un veidot savstarpējo uzticību. Jaunā federālā valdība uzskata starptautisko sadarbību par politiku mūsu globālās nākotnes sargāšanai.

2. Ko tas nozīmē Baltijas drošības kontekstā?

- Vācijas interese par Baltijas valstīm un to integrāciju Eiroatlantijas struktūrās paliek bez izmaiņām.

- Tas pats attiecas arī uz principiem, kas nosaka Eiropas drošības ietvarus, tas ir:

* Eiropā nedrīkst radīt jaunas nodalījuma līnijas un pelēkās drošības zonas, Centrālajā un Austrumeiropā nedrīkst būt drošības vakuums.

* Mēs no jauna apstiprinām jebkuras valsts pamattiesības izvēlēties pašai savu drošības organizāciju, kuras dalībniece tā vēlas būt, drošības struktūrām jābūt ietverošām un kooperatīvām.

* Nevienai valstij, kura ievēro noteiktos kritērijus, nedrīkst aizliegt iestāties kādā daudzpusējā organizācijā, ja attiecīgā valsts ir izteikusi šādu vēlēšanos.

* Jānosaka jauna drošības un sadarbības kārtība attiecībām ar Krieviju, iesaistot pašu Krieviju, it īpaši rajonus, kas atrodas ap Sankt-Pēterburgu un Kaļiņingradu.

3. Vācijas ieguldījums, īstenojot savu ārpolitiku, piedalīšanās Baltijas jūras rajona sadarbībā, kā arī caur savstarpējām drošības institūcijām, tas ir — EDSO, NATO, Rietumeiropas Savienību un Eiropas Savienību

- Kopš 1991. gada, kad Baltijas valstis atguva neatkarību, tām Vācijas ārpolitikas dienas kārtībā ir ierādīta nozīmīga vieta, un tāda tā tiks saglabāta. Turpinās tradicionālās Vācijas ārlietu ministra tikšanās ar

visu triju Baltijas valstu ārlietu ministriem, kuras aizsākās piektajā gada-dienā kopš diplomātisko attiecību atjaunošanas 1995. gadā Leipcigā. Šī gada jūlijā Nīdenā (Kurische Nehrung) notika trešā šāda veida tikšanās. Lai gan ministra noslojums ir milzīgs, līdzīga tikšanās tiek plānota arī nākamajā gadā.

- Baltijas jūras valstu padome, kurai tagad ir pašai savs sekretariāts un oficiālāka iekšējā struktūra, šā gada janvārī organizēja virsotņu tikšanos Rīgā. Federālajam kancleram tā bija lieliska iespēja uz vietas iegūt informāciju no pirmavota, kas bija ļoti svarīgi.

- Baltijas jūras valstu padomes ietvaros mēs esam atraduši forumu gan integrācijas, gan sadarbības procesu realizēšanai: Polijai un Baltijas valstīm, lai sagatavotos integrācijai Eiropas Savienībā, jau tagad ir iespēja pārrunāt daudzus jautājumus, arī tos, kas ir Eiropas Savienības dienaskārtībā.

Krievijas jautājumā mums pastāv reģionālais forums, kur mums jāpievērš uzmanība līdzīga rakstura jautājumiem ar mērķi veicināt sadarbību starp kompetentiem varas orgāniem un nevalstiskajām organizācijām.

- Mēs atbalstām pašreizējo Lietuvas prezidentūru, jo tā palīdz iesaistīt mūsu Krievijas partnerus, kam vajadzētu vairāk izmantot piedāvātās iespējas, it īpaši, ja runājam par rajoniem, kas robežojas ar Baltijas jūru. Kad šie vietējie Krievijas varas orgāni, lai pārvarētu objektīvas grūtības, lūdz atbalstu saviem tiešajiem kaimiņiem, tad centrālajiem varas orgāniem nevajadzētu kavēt reģionālo solidaritāti. Mūsu kopīgās intereses nosaka, ka reģionā izveidojušās plaisas nevajadzētu paplašināt vēl vairāk, bet gan pēc iespējas samazināt.

- Jautājumā par EDSO Vācija atbalsta Baltijas valstīs notiekošos pasākumus, kas vērsti uz spriedzes mazināšanu. Mums ir patiesi prieks, ka veiksmīgo Skrundas radiolokācijas stacijas slēgšanu veicināja

Latvijas un Krievijas puses sadarbība un kopīga pieeja šim jautājumam, tāpat arī EDSO pārstāvja klātbūtne apvienotajā Skrundas komisijā.

EDSO 1999. gada dienas kārtībā ir Eiropas Drošības hartas pieņemšana. Tas būs politiski saistošs dokuments, kas ievēros arī Baltijas valstu drošības intereses un apvienos trīs savstarpēji saistītus mērķus:

- definēt EDSO lomu kopējā Eiropas drošības arhitektūrā Eiropas Savienības paplašināšanās un NATO atvēršanas kontekstā,
- tālāk attīstīt Helsinku noslēguma aktā un Parīzes hartā noteiktos principus un saistības, un
- vēl vairāk nostiprināt EDSO darbības spējas.

Nesenā ministru tikšanās Oslo bija vēl viens solis šajā virzienā.

EDSO misijas Igaunijā un Latvijā, tāpat arī Augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos, kas saņem Vācijas ziedotos finanšu līdzekļus un kadrus, turpinās iesākto darbu.

Jautājumā, kas skar NATO, federālā valdība ar dziļu apmierinājumu var teikt, ka Baltijas valstis kā Ziemeļatlantijas sadarbības padomes dibinātājlocekles (1991. gada decembrī), kuru 1997. gada maijā pārveidoja par Eiroatlantijas partnerattiecību padomi, ir veiksmīgi izmantojušas abus forumus, lai veicinātu savu drošības interešu īstenošanu. Tāpat arī mēs vērojam Baltijas valstu darbību "Partnerattiecības mieram" ietvaros, BALTBAT izveidošanu, kopīgu Baltijas bataljona izveidošanu miera uzturēšanas mērķiem, BALTNET (Pretgaisa aizsardzības spējas), BALTDEFCOL, Baltijas aizsardzības koledžu, kura izveidota Igaunijā, un, protams, jūras spēku vienību, kuras vadībā Vācija ieņem vadošu lomu. Uz divpusējiem pamatiem Baltijas valstis ir iekļautas vairāk nekā 100 Vācijas militārās apmācības programmās.

- Jautājumā par NATO atvērto durvju politiku gribu teikt, ka Vācija bija tā, kas ierosināja sasaukt NATO virsotņu tikšanos pagājušajā gadā,

lai apskatītu Baltijas reģiona valstu sasniegto progresu virzienā uz lielāku stabilitāti un sadarbību, un pateiktu, ka Alianses intereses ietver visas valstis, kurām ir kopīgas vērtības. Nākošajā nedēļā, kad tiksies NATO valstu ministri un virsotņu tikšanās laikā nākamajā gadā šo vēstījumu noteikti apliecinās vēlreiz. Mēs apzināmies mūsu Baltijas draugu vēlmes: viņi gaida "Madride-plus-formulu" nevis tiešu 1997. gadā sacīto vardu atkārtojumu.

- Rietumeiropas Savienībā Baltijas valstis kā asociētās locekles tagad tieši iesaistās diskusijās, kas veltītas Rietumeiropas Savienības drošības un aizsardzības politikas jautājumiem. Rietumeiropas Savienības pastāvīgā padome tiekas reizi nedēļā "18" formātā, kas ietver, pilntiesīgās dalībvalstis, novērotājas un asociētās locekles, un nākamās nedēļas tikšanās iesaista 28 valstis, tajā skaitā arī desmit Centrālās un Austrumeiropas valstis, to vidū Baltijas valstis. Šādu kārtību savā laikā ierosināja Francija un Vācija.

Laika gaitā Vācija ir veiksmīgi bagātinājusi 28 valstu formātā notiekošās diskusijas, un to nozīme ir krietni augusi. Rietumeiropas Savienības apmācību politika un policijas operācijas īstenošana Albānijā tika apspriestas 28 valstu klātbūtnē. Jau 1997. gadā mēs sagatavojām dažādas iespējas, kā veicināt asociēto partneru dalību Rietumeiropas savienības tā sauktajos Petersbergas uzdevumos (humānā rakstura un glābšanas uzdevumi, miera uzturēšanas uzdevumi, kaujas vienību uzdevumi krīzes vadības situācijai miera uzturēšanas misiju laikā). Tagad tie ir iekļauti Eiropas Savienības Amsterdamas līgumā. Mēs ceram turpināt iesākto ceļu savas prezidentūras laikā Rietumeiropas Savienībā, kas būs 1999. gada pirmajā pusē.

- Eiropas Savienības 1995. gada jūnija Asociācijas/Eiropas līgumi ar Baltijas valstīm beidzot stājās spēkā šī gada 1. februārī, un tajā pašā mēnesī (23. februārī) notika pirmā Asociācijas padome ar visu triju

Baltijas valstu piedalīšanos.

- Apmēram pirms gada, kad notika virsotņu tikšanās Luksemburgā, valsts un valdības vadītāji uzaicināja komisiju sniegt ziņojumu par iestāšanās kandidātvalstu progresu, kāds sasniegts 1998. gada beigās. Komisijas sniegtais ziņojums šā gada 4. novembrī sniedz labvēlīgas atsauksmes par progresu, kādu Igaunija, Latvija un Lietuva sasniegušas daudzās nozarēs.

- Ja reformas noritēs tādā pašā gaitā, komisija uzskata par iespējamu sākt iestāšanās sarunas ar Latviju 1999. gada beigās. Komisija atzīst, ka arī Lietuva ir panākusi ievērojamu progresu, tomēr lēmumu pieņemšana jautājumā par turpmāko kandidātvalstu uzaicināšanu sākt sarunas paliek padomes ziņā.

- Eiropas Savienības ārējo sakaru Ziemeļu dimensijas nozīme krasi pieaug 1999. gadā. Tā ir vērsta uz Baltijas valstīm, Poliju, Islandi, Norvēģiju un Krievijas federāciju, un skar vairākas sadarbības sfēras, kā piemēram, enerģētiku, kodoldrošību un vidi, tirdzniecību, telekomunikācijas un sabiedrības veselību.

4. Ceļš, kas ejams

- Es vēlētos nobeigt savu uzstāšanos ar skatu nākotnē. Nākamgad, tas ir mazāk nekā pēc četrām nedēļām, Vācija pildīs savus prezidentūras pienākumus ne tikai Šengenas grupā un G-8 procesā, bet arī Eiropas Savienībā un Rietumeiropas Savienībā.

Prezidējot Vācijai būs jārisina plaša spektra iekšēja un ārēja rakstura jautājumi Eiropas Savienības dienas kārtībā. Iekšējo jautājumu sakarā es vēlētos minēt akūto institucionālās reformas nepieciešamību, Amsterdamas līguma realizēšanu, EURO kā kopīgas valūtas ieviešanu, finansu resursu sistēmas un līdzekļu reformu, tas ir, lauksaimniecības politiku, kohēziju un strukturālos fondus.

Ārējā rakstura jautājumu sakarā es gribētu norādīt, ka augsta prio-

ritāte tiks piešķirta attiecībām ar Krieviju un Ukrainu. Mēs patiešām vēlamies atbalstīt Krieviju šajā grūtajā laikā, kad valstī notiek politiskie, ekonomiskie un sociālie pārveidojumi.

No otras puses, Krievijai jāatgādina, ka tai pašai arī jāuzņemas atbildība par krīzes risināšanu. Mūsu gatavība un spēja sniegt atbalstu būs atkarīga no Krievijas vēlmes turpināt ekonomiskās reformas par spīti pastiprinātai sociālajai dimensijai.

Mūs, eiropiešus, interesē, lai visos līmeņos tiktu saglabāts politiskais dialogs, un lai Krievija iesaistītos ne tikai Eiropas drošības jautājumu risināšanā, bet arī plašākās krīzes vadības operācijās, piemēram, Kosovā. Būtu ārkārtīgi nepareizi radīt Krievijai priekšstatu, ka tā atstāta ārpus notiekošā.

Savukārt mēs sagaidām, ka Krievija no savas puses spers attiecīgos soļus, lai atjaunotu uzticību un veidotu pamatus ilgstošām, pārlietu nepolitizētām partnerattiecībām, kas atspoguļo pieaugošo ekonomisko drošības dimensiju un savstarpēju sadarbību.

Tas ir svarīgi ne tikai Vācijas un Eiropas Savienības attiecībām ar Krieviju un Krievijas attiecībām ar Baltijas valstīm, bet arī Vācijas un visas Eiropas Savienības attiecībām ar Baltijas valstīm un mūsu kopīgās drošības garantijām.

Peters HESSE (Peter Hesse)

Rietumeiropas Savienības Ģenerālsēkretariāta

Aizsardzības politikas nodaļas vadītājs

Priekšsēdētāja kungs, dāmas un kungi!

Es vēlos pateikties Konrāda Adenauera fondam par iespēju dalīties ar jums pieredzē, kādu pēdējā laikā Rietumeiropas Savienība guvusi krīzes vadības operācijās, kurās savu ieguldījumu zināmā mērā ir devušas arī Baltijas valstis. Šis ieguldījums jāuzskata par ziedojumu Eiropas drošības veidošanā.

Mana uzstāšanās jāapskata kontekstā un kā turpinājums Rietumeiropas Savienības prezentācijai, kuru pagājušajā, ceturtajā konferencē sniedza Elisone Beilza, un kas ietverta konferences materiālu izdevumā.

Mana uzstāšanās ir veidota no trim daļām: pirmkārt, īss politiskās uzbūves izklāsts, kurā Rietumeiropas Savienības kā Eiropas krīzes vadības operāciju organizācijas loma ir manāmi pieaugusi; otrkārt, Rietumeiropas Savienības darbības spēju raksturojums; treškārt, apskats par Rietumeiropas Savienības uzsākto darbību bijušajā Dienvidslāvijā un pašreizējo darbību Albānijā.

Noslēgumā es gribētu vēl piebilst dažus vārdus par Baltijas valstu lomu Rietumeiropas Savienībā.

Politiskā uzbūve

Rietumeiropas Savienība nesēn svinēja sava dibināšanas līguma piecdesmito gadskārtu. Lai gan savas pastāvēšanas pirmās četrās desmitgadēs Rietumeiropas Savienība ir veikusi daudz derīga, tikai aukstā kara beigās šī organizācija spēja kļūt pilnīgi patstāvīga.

Beidzoties bipolārajai konfrontācijai, uzsvars tika likts gan uz teritoriālo un kolektīvo aizsardzību, gan uz krīzes vadību Eiropas austrumu un dienvidu perifērijās, kā arī uz Centrālās un Austrumeiropas valstu, tajā skaitā Baltijas

valstu, integrāciju Eiropas drošības arhitektūrā. Krīzes vadība ir sarežģītāka problēma nekā kolektīvā drošība, jo tās īstenošanai nepieciešama visaptveroša un kooperatīva pieeja drošībai, kombinējot politiskos, humānos un ekonomiskos līdzekļus ar politiskajām un militārajām iespējām.

Tajā pašā laikā kļuva skaidrs, ka Transatlantijas partnerattiecībām, kas garantēja Eiropas drošību aukstā kara gados, pienācis laiks pašām pielāgoties jaunajai drošības videi. Savienotās valstis deva signālu - un to uztvēra Eiropas sabiedrotie - ka Transatlantijas saites būs iespējams saglabāt un stiprināt tikai tad, ja Eiropa, tas nozīmē, mēs visi, būs gatavi velt plecos lielāku smagumu nekā tas tika darīts pagātnē. Tas nozīmēja, ka uz Eiropas pleciem atradās primārā atbildība par krīzes vadību Eiropā.

1991. gadā Māstrihtā dotais Rietumeiropas Savienības lomas definējums slēpa sevī divkāršu attieksmi, jo savienība tika raksturota gan kā Eiropas Savienības drošības komponente, gan kā Atlantijas alianses Eiropas pīlārs.

Rietumeiropas Savienība sniedz Eiropas Savienībai pieeju politiski-militāro krīžu vadības iespējām. Tas papildina Eiropas Savienības pašreizējās iespējas - politiski diplomātiskajā laukā sadarbojoties kopīgās ārpolitikas un drošības politikas ietvaros, un ekonomikas laukā izmantojot Eiropas Komisijas piedāvātos līdzekļus. Efektīvai Eiropas krīzes vadībai galu galā ir nepieciešamas iespējas vērsties pēc militāras palīdzības, lai veidotu pamatus kopīgai politikai.

Šo iemeslu dēļ laika posmā starp Māstrihtu un Amsterdamu Rietumeiropas Savienības un Eiropas Savienības sadarbība ievērojami pieauga. Ciešās institucionālās un praktiskās saites, kādas pastāvēja šajā laikā, vislabāk raksturo Eiropas Savienības 1993. gada oktobrī izteiktais lūgums Rietumeiropas Savienībai pārbaudīt, kā Rietumeiropas Savienība varētu piedalīties Eiropas Savienības plānotajā Bosnijas Hercegovinas pilsētiņas Mostaras pārvaldē. Es vēlētos pakavēties pie Rietumeiropas Savienības ieguldījuma nedaudz rūpīgāk.

1997. gadā noslēgtais Amsterdamas līgums vēl vairāk nostiprināja saites starp Rietumeiropas Savienību un Eiropas Savienību, nosakot darbības vadlīnijas Eiropas Savienības padomei un krīzes vadības uzdevumus Rietumeiropas Savienībai - tā sauktos Petersbergas uzdevumus, kā arī nosakot aizvien ciešākas sadarbības veicināšanu.

Amsterdamas līgums radīja iespēju Rietumeiropas Savienībai integrēties Eiropas Savienībā, kā to noteica Eiropas Savienības padomes lēmums. Pašreiz Eiropas Savienībai Rietumeiropas Savienība var lieki noderēt, jo pēdējā var palīdzēt atbalstīt Eiropas intereses un politiku.

Lai sagatavotos šim solim, ir veikti attiecīgi pasākumi:

četrām nepievienojušajām Eiropas Savienības locekļēm, kuras ir novērotājas Rietumeiropas Savienības sistēmā, kopš šī brīža būs pilnīga pieeja Rietumeiropas Savienības veiktajām darbībām, kuras risināsies Eiropas Savienības vārdā, kā arī tām, kurās aizmantoti NATO līdzekļi un spēki.

Eiropas Savienība un Rietumeiropas Savienība ir tuvu tam, lai panāktu vienošanos par *modus operandi*, kas atspoguļo lēmumu pieņemšanas procesus saistībā ar Eiropas Savienību.

Ir saskaņota abu organizāciju prezidentūru secība un ilgums.

Tajā pašā laikā kā prioritāte joprojām saglabājas ciešāka koordinācija starp abu organizāciju varas orgāniem.

Arī attiecības ar NATO ir attīstījušās ļoti strauji, it īpaši kopš Rietumeiropas Savienības pārcelšanās uz Briseli. Regulāri notiek kopīgas padomes un to darba grupu sanāksmes. Sekretariāts un plānošanas vienība ir izveidojusi ciešu sadarbību ar NATO civilajiem un militārajiem darbiniekiem.

1996. gada jūnijā tika pieņemti svarīgi lēmumi attiecībā uz CJTF koncepciju un daudz nacionālās pavēlniecības attīstības pasākumiem Rietumeiropas Savienības vadītajās operācijās. Pagājušajā gadā notikusi NATO virsotņu tikšanās Madridē noteica NATO iekšējās strukturālās reformas un tās Eiropas dimensiju.

Šo lēmumu realizācija ir atslēga, kas ļauj Rietumeiropas Savienībai piekļūt plašajam efektīvo iespēju spektram, kas liekams lietā Rietumeiropas Savienības vadītajās operācijās. Arī šajā sfērā mēs esam sasnieguši ievērojamu progresu: darbs turpinās dažādos virzienos, lai koordinētu plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesus un izmantotu NATO līdzekļus Rietumeiropas Savienības darbā.

Īsumā varētu teikt, ka centrālā pozīcija, kādu Rietumeiropas Savienība ieņem Eiropas integrācijas gaitā, pateicoties Eiropas Savienībai un NATO Transatlantijas saiknēm, dod tai iespēju izmantot labāko, ko var gūt no šīm abām lielākajām organizācijām, kuras nespēj viena ar otru saistīties tieši. Ir skaidri redzams, ka Rietumeiropas Savienība varētu pildīt Eiropas Savienības lūgumu un piesaistīt NATO līdzekļus kādas noteiktas misijas īstenošanai. Organizatoriski Rietumeiropas Savienība atrodas ārkārtīgi piemērotā vietā, lai sniegtu maksimālu atbalstu Eiropas krīzes vadības procesā.

Procesa attīstība

Rietumeiropas Savienības patiesā darbības attīstība aizsākās aktivitāšu atjaunošanas sākumā, kas bija pielāgotas Petersbergas deklarācijā noteiktajiem krīzes vadības uzdevumiem. Tie ir humāna rakstura, glābšanas, miera uzturēšanas, kaujinieku vienību uzdevumi krīzes vadības situācijās, tajā skaitā arī miera uzturēšanas operācijas.

Rietumeiropas Savienības lēmumu pieņemšanas struktūra atspoguļo īpašos krīzes vadības nosacījumus: notiek visu līmeņu politisko un militāro pārstāvju tikšanās - no ministra līdz pat ierindas darba grupām.

Atrodoties vidū starp Eiropas Savienību un NATO, Rietumeiropas Savienība var piesaistīt attiecīgo šo divu organizāciju militāro spēku darbībai Eiropā, kuru politiski vada Eiropas Savienība, bet militāri atbalsta NATO. Šādā perspektīvā Rietumeiropas Savienība ir konsolidējusi sadarbību "18" formātā,

tas nozīme, kas tā ir iesaistījusi 10 pilntiesīgas locekles, 5 novērotājas, kuras - izņemot Dāniju - ir vienīgi Eiropas Savienības locekles, un 3 asociētās dalībvalstis, kuras ir vienīgi NATO locekles. Tajā pašā laikā Rietumeiropas Savienība ir uzsākusi sadarbību ar 28 valstīm, tajā skaitā ar desmit centrālās Eiropas asociētajām partnerēm un Baltijas valstīm. Sadarbība ar asociētajām partnerēm drīzāk ir kļuvusi par likumu, nekā uzskatāma par izņēmumu, un šajā gadījumā policijas konsultatīvā misija Albānijā ir lielisks piemērs.

Rietumeiropas Savienības misija bijušajā Dienvidslāvijā un Albānijā

Ļaujiet man sniegt konkrētus piemērus, kas lieliski raksturo Rietumeiropas Savienības darbību krīzes vadības operācijās. Bijušajā Dienvidslāvijā Rietumeiropas Savienība uzsāka trīs operācijas, tās bija:

- kopīgā Rietumeiropas Savienības un NATO operācija Adrijā SHARP QUARD,
- sankciju piemērošana un muitas operācijas uz Donavas,
- policijas operācija Mostarā,
- policijas konsultatīvā darbība Albānijā.

SHARP QUARD

Kopīgā Rietumeiropas Savienības un NATO operācija SHARP QUARD Adrijā ir lielisks piemērs sadarbībai starp divām organizācijām. Laika posmā no 1993. gada jūnija līdz 1996. gada septembrim, saskaņā ar Apvienoto nāciju drošības padomes lēmumu, operācija kontrolēja ieroču un ekonomisko embargo, kas bija noteikts bijušajai Dienvidslāvijai. Operāciju veica kuģu flotile, kas darbojās saskaņā ar vienotas pavēlniecības un kontroles sistēmu, izmantojot NATO iekārtas COMNAVSOUTH. Tās darbību noteica kopīgi uzdevumi, NATO rīcība un kopīgie sadarbības noteikumi. Operācijas gaitā

tika apturēti 74 000 kuģu, 6000 tika pārmeklēti un atklāti 6 pārkāpēji. Šai operācijai bija liela nozīme Rietumeiropas Savienības un NATO sadarbības veidošanā.

Donava

Šī operācija tika uzsākta, lai palīdzētu piekrastes valstīm īstenot embargo uz Donavas. Operācijā piedalījās 7 Rietumeiropas Savienības locekles, un viskarstākajā operācijas norises mirklī tajā bija iesaistīti 250 cilvēki. Viņi uzraudzīja koordinācijas un atbalsta centru, kā arī trīs kontroles rajonus (Mohacu, Kalafatu un Rusi). Misijas laikā Rietumeiropas Savienība veica 6748 pārbaudes, kuru laikā tika atklāti 422 pārkāpumi.

Oficiālais operācijas sākums bija 1993. gada jūnijs, un tā nodemonstrēja starptautiskajai sabiedrībai aktīvu Eiropas dalību konfliktu vadībā bijušajā Dienvidslāvijā. Savukārt, Rietumeiropas Savienībai šī misija bija lieliska iespēja gūt pieredzi, jo tā deva iespēju konkrētai praktiskai sadarbībai starp Rietumeiropas Savienību un dažām asociētajām partnerēm.

Operācija bija lielisks paraugs Rietumeiropas Savienības un EDSO darbību saskaņošanai.

Mostara

Kā jau iepriekš minēju, 1994. gada septembrī Rietumeiropas Savienība atsaucās Eiropas Savienības lūgumam piedalīties Eiropas Savienības civilās pārvaldes plānošanā Mostaras pilsētā. Šī bija pirmā reize, kad Eiropas Savienība aicināja Rietumeiropas Savienību veikt šādu īpašu uzdevumu.

Rietumeiropas Savienība piedalījās vienotu policijas spēku organizēšanā un iesaukšanā darbam pilsētā. Rietumeiropas Savienības policijas spēku mērķis bija izveidot uzticamu vienotu vietējo policijas spēku vienību, ievadot

policijas kontingentu no abām pusēm - no Bosnijas austrumos un Horvātijas rietumos.

Eiropas Savienības pārvaldes pilnvaras beidzās 1996. gada jūlijā, un tika nozīmēts īpašs Eiropas Savienības vēstnieks, kura pilnvaras bija spēkā līdz gada beigām. Rietumeiropas Savienības policijas kontingents turpināja sadarboties ar vēstnieku, līdz viņš 1996. gada oktobrī nodeva savas izpildu funkcijas vietējiem varas orgāniem.

Albānija

Atsaucoties samilzušajai problēmai Albānijā, 1997. gada 24. martā Eiropas Savienības Vispārējo lietu padome pēc savas iniciatīvas nolēma izveidot konsultatīvo misiju Albānijā, lai pārbaudītu ar humāno, ekonomisko, politisko un drošību saistīto problēmu attīstību valstī

Rietumeiropas Savienības padome apstiprināja daudznacionālās konsultatīvas policijas vienības (MAPE) pilnvaras kuras tika piešķirtas visām 28 Rietumeiropas Savienības tautām, tajā skatā arī Baltijas valstīm; tādējādi tās tika aicinātas pilnībā piedalīties minētajā operācijā.

MAPE programma sevī ietvēra praktiskus norādījumus varas orgāniem Albānijas policijas spēku pārstrukturēšanā; padomus Sabiedriskās kārtības ministrijas reorganizācijā un apmācību programmu, kas vērsta uz maksimāli efektīvu rezultātu iegūšanu.

Sakarā ar nesējamiem notikumiem Kosovā, Rietumeiropas Savienības padome ir nolēmusi paplašināt MAPE padomdevējas lomu, kas turpmāk ietvers konsultācijas policijas vadībā un kontrolē robežrajonos, kā arī ierobežota apjoma personāla apmācības robežas šķērsošanas posteņos. NATO savukārt ir izlēmusi *inter alia* uzsākt NATO vadītu programmu, lai palīdzētu Albānijai un bijušajai Dienvidslāvijas republikai Maķedonijai nodrošināt savu robežu aizsardzību.

Dāmas un kungi, es jau minēju, ka sekmīgai krīzes vadībai nepieciešama visaptveroša un kooperatīva pieeja drošības jautājumiem. Te jāapvieno politiskie, humānie un ekonomiskie līdzekļi ar politiski militārajām iespējām. Rietumeiropas Savienības krīzes vadības operācijas apliecina faktu, ka labi rezultāti ir sasniedzami tikai tādā gadījumā, ja starp starptautiskajām organizācijām, kas aktīvi darbojas krīzes situācijā, ir izveidojusies patiesa sapratne, un katra organizācija sniedz savu ieguldījumu tajā laukā, kuru tā pārzina vislabāk.

Nobeiguma komentāri

Es gribētu atgādināt Baltijas valstīm, kuras ir integrējušās Rietumeiropas Savienībā, ka šī organizācija būs tāda, kādu Baltijas valstis to veidos.

Rietumeiropas Savienībai ir nepieciešama nopietna attieksme Eiropas drošības jautājumos, un it īpaši "Eiropas drošības un aizsardzības identitātes" kontekstā.

Baltijas valstis šajā procesā piedalās, dodot savu ieguldījumu Rietumeiropas Savienības un NATO darbībā.

Kopš 1994. gada Baltijas valstis kopā ar citām Centrālās Eiropas valstīm piedalās Rietumeiropas Savienībā kā asociētās partneres. Rietumeiropas Savienības padomē, kā es jau minēju iepriekš, šīs valstis piedalās plaša politiska spektra jautājumu apspriešanā. Tas dod Baltijas valstīm praktisku iespēju uz vienlīdzības pamatiem piedalīties Rietumeiropas Savienības politisko dokumentu Eiropas drošības jautājumos sagatavošanā, kā arī lemt par Rietumeiropas Savienības lomu krīzes vadībā.

Tas ļauj Baltijas valstīm draudzīgā, sadarbības garā veidotā un augsti profesionālā Eiropas forumā izteikt savas bažas Baltijas reģiona drošības jautājumā, un ir apliecinājums visas Eiropas atbalstam. Baltijas valstīm ir iespēja piedalīties kopīgajās programmās un pēc saviem ieskatiem ziedot šim mērķim līdzekļus un resursus.

Mikola BALTAŽI (Mykola Baltazhy)

Ukrainas Ārpolitikas lietu pārvaldes Politikas analīzes un starptautiskās informācijas nodaļas direktors

Priekšsēdētāja kungs!

Dāmas un kungi!

Pirms sākt, es vēlētos pateikties šīs konferences organizatoriem - Konrāda Adenauera fondam un Latvijas Ārpolitikas institūtam par uzaicinājumu piedalīties šajā nozīmīgajā pasākumā.

Jautājums, kas norādīts mūsu konferences virsrakstā - cik drošas ir Baltijas valstis - nebūt nav retorisks. Šis jautājums, protams, lielā mērā skar arī Ukrainu.

Attiecības ar Lietuvu, Latviju un Igauniju vienmēr ir bijušas viena no Ukrainas ārpolitikas prioritātēm un kā tāda tās saglabāsies arī turpmāk. Tieši tādēļ stabilas drošības nodrošināšana šajās valstīs ir tiešā saskaņā ar mūsu valsts stratēģiskajām interesēm. Mēs apsveicam rezultātus, kurus Baltijas valstis ir sasniegušas, pārveidojot savas ekonomiskās un politiskās sistēmas, kā arī šo valstu iesaistīšanos Eiropas struktūrās un institūcijās.

Šajā sakarā šī gada janvārī parakstītā partnerattiecību harta starp ASV, Lietuvu, Latviju un Igauniju Ukrainā tika uztverta ne tikai kā nopietns solis virzienā uz Baltijas valstu drošības stiprināšanu, bet arī kā nozīmīgs ieguldījums jaunās Eiropas drošības arhitektūras veidošanā kopumā.

Eiropas 21. gadsimta vispārējās un universālās drošības modeli nav iespējams apskatīt atrauti no katras atsevišķas kontinenta valsts, katra atsevišķa Eiropas reģiona drošības. Citiem vārdiem sakot, Eiropas drošības arhitektūras mūžs ir tieši atkarīgs no katras atsevišķas valsts, kura piedalās Eiropas integrācijas procesā.

Kardinālās ģeopolitiskās izmaiņas Eiropā, kuras notikušas pēdējo desmit gadu laikā, ir devušas iespēju jaunajām demokrātiskajām valstīm aktīvi iesaistīties Eiropas apvienošanas procesos. Ukraina ir viena no šīm valstīm. Par savas valsts ārpolitikas prioritāti mēs esam pasludinājuši integrāciju vadošajās Eiropas un Eiroatlantijas struktūrās. Ukraina ir izvēlējusies ceļu, kas to ved atpakaļ uz piederību Eiropas sabiedrībai, un tādēļ mums ir nozīmīga loma jaunās drošības arhitektūras veidošanā Eiropā. Mūsaprāt, tai jābalstās uz vienotas Eiropas drošības rajonu, kurā nepastāv dalījums. Nākotnē Eiropas drošības sistēmai vajadzētu tikt balstītai uz tādiem pamatprincipiem kā drošības nedalāmība, visaptverošas tendences un cieša savstarpēja visu valstu un starptautisko institūciju sadarbība šajā jomā. Šajā aspektā Ukraina atbalsta ciešu sadarbību nākotnes Eiropas drošības ainavas veidošanā, kas aptvertu tādas ietekmīgas organizācijas un struktūras kā EDSO, NATO, Eiropas Savienību, Rietumeiropas Savienību un Eiropas pado mi. Kā to lieliski parāda pašreizējais laika posms, visas šīs struktūras nespēj iznīcināt citu citam sekojošus draudus un riskus mūsdienu stabilitātei un drošībai. Tajā pašā laikā ikvienu no minētajām organizācijām, viena otru papildinot, ieņem noteiktu vietu Eiropas drošības struktūrā. Ukraina cenšas veidot ciešas attiecības ar katru no šīm organizācijām. EDSO, protams, spēlē ļoti nozīmīgu lomu šajās institūcijās. Tā dod patiesi lielu ieguldījumu miera un drošības saglabāšanā kontinentā. Ukraina aktīvi piedalās EDSO Eiropas Drošības hartas izstrādāšanā. Šim dokumentam vajadzētu kļūt par noteicošo visu pastāvošo organizāciju un Eiropas drošības struktūru centrienu koordinātoru.

Es gribētu pievērst jūsu uzmanību attiecībām starp Ukrainu un NATO, veidojot jauno Eiropas drošības struktūru. Ukrainas nacionālās intereses nosaka, ka Alianse spēlē galveno pozitīvo lomu starptautiskā miera, stabilitātes un drošības saglabāšanā, palīdz uzlabot uzticības kli-

matu Eiroatlantijas sfērā un veido Eiropas drošības sistēmu. 1997. gada jūlijā Madridē, parakstot īpašo partnerattiecību hartu ar NATO, Ukraina iemūrēja Eiropas drošības pamatos vienu no būtiskākajiem ķieģeļiem. Šodien sadarbības mehānisms starp Ukrainu un NATO, kā to paredz harta, darbojas pilnā sparā. Sadarbība politiskajā, militārajā un militāri politiskajā līmenī, tajā skaitā “Partnerattiecības mieram” programma aktīvi attīstās. Lai koordinētu šo darbu, Ukrainā ir izveidota Valsts Starpdepartamentu komisija darbam ar NATO (SIC). Nesen Ukrainas prezidents apstiprināja Nacionālās sadarbības programmu ar NATO laika posmam līdz 2001. gadam. Šo dokumentu augstu novērtēja mūsu sadarbības partneri Briselē pagājušajā nedēļā, kad tas tika prezentēts kopīgā SIC un NATO politiskās komitejas sanāksmē. Ukraina ir paziņojusi, ka tā nesaskata nekādus draudus, ko tai varētu radīt NATO paplašināšanās austrumu virzienā. Tieši otrādi, mēs uzskatām, ka šis process palīdz atjaunot vērtības, tas stiprina drošību un stabilitāti Eiropā, un mēs patiesi atbalstām NATO paplašināšanos. Mēs uzskatām, ka to nedrīkstētu apturēt pēc pirmās paplašināšanās kārtas. Mēs atbalstām NATO pasludināto atvērto durvju politiku, kas ir svarīga garantija, lai izvairītos no jaunu dalījuma līniju veidošanas kontinentā un palīdzētu visām demokrātiskajām Eiropas valstīm iesaistīties jaunās Eiropas drošības arhitektūras veidošanā. Tajā pašā laikā Ukraina patlaban negatavojas iestāties NATO, jo mēs vērtējam situāciju reāli. Turklāt, šādam solim nav gatava ne Ukraina, ne Ziemeļatlantijas alianse. Mūsu gadījumā, tiklīdz tiks ierosināts jautājums par pievienošanos aliansei, mēs piedzīvosim ļoti negatīvu reakciju no dažu mūsu kaimiņvalstu puses. Pirmkārt no Krievijas Federācijas, kura viegli var sašūpot trauslo līdzsvaru, kas pastāv starp Maskavu un Briseli. Tādējādi mūsu nostāja apliecina, ka mēs pilnībā uzņemamies atbildību tādā ārkārtīgi jūtīgā jautājumā kā Eiropas drošība un stabilitāte.

Eiropas Savienībai neapšaubāmi ir nozīmīga loma drošības saglabāšanā Eiropā. Mēs uzskatām, ka pirmais solis ceļā uz Ukrainas stratēģisko mērķi, kas ir integrācija Eiropas Savienībā, ir asociētās locekles statusa iegūšana. Tas nav tikai svarīgs ekonomiskās drošības un sociālās sfēras faktors vien, bet mēs to uzskatām arī par garantiju, ka nākotnē Ukraina netiks atstāta ārpus Eiropā notiekošā.

Saistībā ar iepriekš teikto es gribētu uzsvērt, ka šobrīd viens no galvenajiem draudiem Eiropas drošībai būtu situācija, kad Eiropas integrācijas process tiktu uzskatīts par tādu, no kura dažas valstis noteikti būtu izslēdzamas. Nav grūti paredzēt sekas, kādas rastos, ja mēs sadalītu Eiropas valstis potenciālajās kandidātvalstīs, un valstīs, kuras *a priori* nevar kandidēt uz dalību Eiropas Savienībā. Rezultātā Eiropā var izveidoties jaunas dalījuma kontūras un drošībai un stabilitātei kontinentā var rasties nopietni draudi.

Tā nav nejaušība, ka šis termins “dalījuma kontūras” kļuva par neatņemamu sastāvdaļu NATO/Eiropas Savienības debatēs paplašināšanās jautājumā. Jau šodien mums vajadzētu domāt par iespējamajām negatīvajām sekām, kādas varētu izjust Centrālās un Austrumeiropas valstis, it īpaši Ukraina, kad Polija, Ungārija un Čehijas Republika pievienosies Šengenas līgumam. Uz šīm valstīm tika attiecināta vienkāršota robežu šķērsdošanas kārtība, bet vīzu režīma ieviešana nopietni kaitēs ciešajām ekonomiskajām, politiskajām un humānajām saitēm, kuras Ukrainai izveidojušās ar tās rietumu kaimiņiem. Tas skan paradoksāli, ka valstis, kuras kritizēja totalitāros režīmus par to ierobežojošo politiku vīzu jomā, tagad, šķiet, pašas gatavojas iet šo ceļu. Tā ir acīm redzama atgriešanās pagātnē. Aktīvi sadarbojoties “kooperācijas trīsstūru” ietvaros, Eirorajoni, tas ir, Ukraina, stingri atbalsta dažādu forumu harmonizāciju, kā piemēram, CEI, OBSEC, BSSC utt. Šajā sakarā es gribētu vērst uzmanību uz Ukrainas prezidenta

izvirzīto priekšlikumu nākošā gada septembrī Ukrainā sasaukt Baltijas-Melnās jūras valstu starptautisko konferenci. Mēs ceram, ka diskusijas augstākajā līmenī par svarīgiem Eiropas integrācijas jautājumiem var uzskatīt par loģisku turpinājumu gaisotnei Viļņā, un gribas ticēt, ka tās dos ieguldījumu jaunas drošības arhitektūras veidošanai Eiropā un kalpos kā efektīvas reģionālās sadarbības attīstības piemērs.

Ukraina atbalsta nostāju, ka tās ieguldījums reģionālās un visas Eiropas drošības attīstībā ir saistīts ar draudzīgu un biedrisku attiecību veidošanu ar tās kaimiņvalstīm. Tas ir mūsu ceļš uz Eiropu. Šodien mēs varam teikt, ka Ukraina saglabā šādas attiecības ar visiem saviem kaimiņiem, attīstot savstarpēji izdevīgu sadarbību visās sfērās.

Vēl viens piemērs, kas liecina par Ukrainas ieguldījumu starptautiskās drošības stiprināšanā, ir mūsu aktīvā līdzdalība miera uzturēšanas operācijās Apvienoto Nāciju un EDSO ietvaros daudznaicionālo stabilizācijas spēku sastāvā Bosnijā un Hercegovinā. Nesen mēs apliecinājām gatavību piedalīties pārbaudes misijā Kosovā. Mēs apsveicam Baltijas valstu vērā ņemamo veikumu miera uzturēšanas operācijās. Nedrīkst nepieminēt Ukrainas labprātīgo atteikšanos no vienas trešdaļas pasaules kodolarsenāla. Šie un citi piemēri skaidri apliecina, ka Ukraina, tāpat kā Baltijas tautas, nav tikai patērētāja, bet arī spēj dot savu ieguldījumu Eiropas drošībā.

Tāpat kā Baltijas valstis, Ukraina redz savu nākotni kopīgā Eiropas mājā, bet kā gan lai būvē šo māju, vispirms neparūpējoties par tās drošību? Es esmu pārliecināts, ka Ukraina un Baltijas reģiona valstis ir spējīgas dot vēl vairāk Eiropas drošības veidošanai. Tās spēs kļūt pilntiesīgas un vienlīdzīgas to vienojošo procesu dalībnieces, kas noteiks kārtību Eiropā nākamajā gadsimtā.

KOMENTĀRI

Gundars ZAĻKALNS

*Latvijas Nacionālās Drošības padomes sekretārs,
Valsts prezidenta padomnieks drošības jautājumos*

Ik reizi, kad vērtējam Baltijas valstu drošību, mēs neizbēgami atgriežamies pie Eiropas Savienības un NATO jautājuma. Ja mēs apskatām šo problēmu reāli, tad Eiropas Savienība dotu Baltijas valstīm lielāku vispārēju drošību, tomēr šis jautājums nenostāda maigo drošību pret cieto drošību, bet gan norāda, ka gadījumā, kad krīzes situācijā ir nepieciešama konkrēta palīdzība, priekšroka tomēr būtu dodama NATO. Pastāv bažas, ka tad, ja Eiropas Savienība kā pirmo piedāvās maigo drošību, tad starptautiskā sabiedrība varētu uzskatīt, ka līdz ar to nav nepieciešams steigties ar dalību NATO. Nacionālais koncepts, gluži tāpat kā individuālais, attīstās, veidojot noteiktu psiholoģiskās domāšanas modeli, kas balstās uz pagātnes panākumos vai sakāvēs gūto pieredzi. Šis modelis sakņojas uztverē, un to neizmainīs ne objektīvi fakti, ne informācija. Bēdīgās vēstures pieredzes dēļ attiecībās ar Krieviju, Baltijas valstis redz šo lielvalsti kā neparedzamu kaimiņu, kas, rodoties piemērotiem apstākļiem, varētu no jauna okupēt Baltijas valstis. No otras puses, Krievija, kuru nesenā pagātnē rietumi ir iekarojuši trīs reizes, ieņem tādu pat nogaidošu nostāju, un uzskata NATO paplašināšanos par sākumu nākotnē iespējamai invāzijai.

Aukstais karš ir beidzies, tomēr jaunās pasaules kārtība vēl joprojām nav definēta. Jaunās, neatkarību atguvušās, uz demokrātisku attīstību orientētās valstis, kuras atrodas starp precīzi definētiem austrumiem un rietumiem, ir spiestas meklēt pagaidu drošību. Savu pašreizējo ekonomisko un politisko iespēju robežās tās vērš skatu uz NATO. Ja

NATO paplašināšanās patiešām ir vērsta uz stabilitātes un drošības radīšanu Eiropā, tad būtu loģiski, ja NATO pirmkārt uzņemtu “starp-posma” valstis, tādējādi palīdzot samazināt spriegumu potenciālajos uzliesmojuma punktos. Polijas, Čehijas Republikas un Ungārijas uzņemšana NATO tikai nedaudz palielina faktisko drošību Eiropā.

Rietumu lielvalstis, tajā skaitā arī ASV, joprojām atbalsta uzskatu, ka visa reģiona kolektīvā drošība ir jābalsta uz demokrātisku tradīciju veidošanu pašā Krievijā, un nav gatavas pakļaut šo nostāju briesmām, pārāk kaislīgi atbalstot Baltijas lietu vai šo valstu militāros spēkus. Šodien Krievijai nākas atbildēt uz daudz jautājumiem, kas raksturo stāvokli valstī, kas tiek uzdoti gan pašmāju, gan ārvalstu informāciju vajadzībām, tāpat arī klasiskais jautājums - quo vadis Krievija - atbildes uz šiem jautājumiem nav vēl joprojām, un var gadīties, ka to nebūs arī tuvāko desmitgadu laikā. Šajā situācijā NATO ir jāsniedz atbildes divām pusēm. No vienas puses, alianse apgalvo, ka karš ir beidzies, bet no otras puses tā plāno savu darbību gadījumā, ja izrādītos, ka tas tā tomēr nav. Saskaņā ar iepriekš teikto, vājās demokrātiskās un brīvā tirgus tendences Krievijā nes zaudējumus Baltijas drošībai un turpina likt šķēršļus ceļā uz NATO. Es esmu pārliecināts, ka tad, ja prezidenta amatā tiktu ievēlēts Zjuganovs, Baltijas valstis tiktu uzaicinātas pievienoties aliansei krietni ātrāk.

Krievijas politiķi un politikas pētnieki neatlaidīgi apgalvo, ka gadījumā, ja NATO uzbruktu Krievijai, alianse iegūtu ļoti maz, bet zaudētu visu, tādēļ tā neapdraud Krieviju ne militārā, ne drošības ziņā. Šī situācija ir visai mulsinoša, jo rada pamatu šādam apgalvojumam: mēs, krievi, ārkārtīgi sāpīgi uztveram drošības jautājumu, un, ja uz mums izdara pārāk lielu spiedienu, mēs varam steigā izdarīt kaut ko nepārdomātu, ko vēlāk visiem nāksies nožēlot. Mēs vienkāršu vēsturisku, politisku un psiholoģisku iemeslu dēļ nevaram pieņemt Baltijas

valstu dalību NATO - mēs devām Baltijas valstīm neatkarību, un tās neizrāda mums pienācīgu pateicību un nevēlas ar mums sadarboties.

Pārtraukumā pēc šādas prezentācijas kāds rietumu vēstnieks privātā kārtā ierosināja izveidot Krievijas vajadzībām miera korpusu, kurā ietilptu rietumu psihiatri. Šim priekšlikumam sekoja vēl viens, kurš paredzēja, ka miera korpusā tiktu iekļauti arī juristi, kas spētu vienlaicīgi risināt problēmas attiecīgajās rietumvalstīs. Neskatoties uz visu, Krievijas pieeja šim jautājumam nes līdzīgu politiskas sekas, un, ja mēs meklējam ilgtermiņa drošības risinājumus, tad nedrīkst izlikties to nepamanām. Acīm redzami reālpolitika nosaka to, ka, lai kļiedētu Krievijas nepamatotās bailes, ceļš uz uzticības veidošanu ir jāskā gan NATO, gan perspektīvajām NATO dalībvalstīm. Viens no šajā virzienā spertajiem soļiem ir NATO-Krievijas dibināšanas akts. Baltijas valstīm vajadzētu nopietni apsvērt iespējas spert pašām savus, līdzīgus soļus, lai atbildētu uz Krievijas nemiera pilnajiem divpusējiem priekšlikumiem, un tajā pašā laikā rūpīgi turpināt orientāciju uz rietumiem.

Vai nu mums tas patīk vai nē, bet tad, kad tiek runāts par Baltijas valstu drošību, visas trīs tautas tiek uzskatītas par vienu veselu, un lēmumam, kas skar vienu no tām, jāietekmē arī pārējās divas. Daļēji tas ir tāpēc, lai Baltijas valstu vārdā taupītu rietumvalstu politiskās pūles, bet tas nav vienīgais iemesls. Šādā veidā Baltijas valstis liek apzināties politisko realitāti, ka, neskatoties uz to, ka igauņiem ir saikne ar somiem un lietuviešiem ar poļiem, šīs trīs mazās Baltijas valstis spēj politiski un ekonomiski nodrošināt ilgstošu drošības attīstību tikai tad, ja tās sadarbojas kā vienots vesels.

Tad, kad mēs novērtējam tā sauktos priekšnosacījumus, kas nepieciešami, lai iestātos NATO, mums skaidri jāsaprot, ka faktiski tie nav nekas vairāk kā tikai politiski izdevīgu iegāstu uzskaitījums, lai vienā vai otrā veidā attaisnotu politisko realitāti. Politiskā realitāte šajā gadījumā liek

mums noskaidrot, vai kandidātvalstis ir vismaz attāli pieņemamas Krievijai, un vai nodarītais politiskais kaitejums ir tā vērts, vai kandidātvalstu vēlētāji ar savu nevēlēšanos vai nespēju īstenot savu vadītāju politiskās un finansiālās saistības ar NATO neapdraudēs ticību NATO, un vai NATO valsts likumdevēji - it īpaši Savienoto valstu kongress, atbalstīs izdevumus, kas saistīti ar kādas noteiktas valsts uzņemšanu aliansē. Rons Asmus norāda, ka patlaban šāds atbalsts Baltijas valstīm nav sagaidāms. Radušos situāciju varētu mainīt tikai vienlaicīga Baltijas valstu valdību un Baltijas-Amerikas pilsoņu lobistu darbība.

Baltijas hartas uzdevums ir veidot pamatu nepieciešamajiem uzticības veidošanas pasākumiem, bet tajā pašā laikā mēs redzam, ka līdz pat 1999. gadam Latvija bija nodemonstrējusi Savienoto valstu pilsoņiem un arī Kongresam savu vēlēšanos maksāt finansiālo iestāšanās maksu NATO tikai vārdos, nevis darbos, jo tikai pašā pēdējā mirklī nacionālajai aizsardzībai paredzētais budžets tika palielināts līdz 1% no nacionālā kopprodukta.

Drošība un ekonomiskā labklājība ir cieši saistītas savā starpā un neizbēgami atkarīgas viena no otras. NATO paplašināšanās atgādina zobenu ar diviem galiem - ja Baltijas valstis netiks nosauktas kā kandidātes nākošajam NATO paplašināšanās raundam, tad no tā cietīs ne tikai šo valstu drošība, bet arī to nākotnes labklājība.

Es baidos, ka valdība un sabiedrība vēl joprojām lielā mērā gaida, ka drošība tiks nodrošināta par brīvu, un līdz šim Latvijas piedalīšanos Partnerattiecības mieram programmās lielākoties finansēja citas valstis. Manuprāt, ceļā uz NATO, pirmkārt, jāattīsta aizsardzības potenciāls, reāla militārā sadarbība starp Baltijas valstīm un turpmāka militārā sadarbība visā Baltija reģionā. Citas valstis var veicināt šo virzību un palīdzēt, bet tikai Baltijas valstis pašas, katra atsevišķi un visas kopā tuvākajā nākotnē var garantēt savu drošību.

Dr. Tiju PŪLA (Tiiu Pohl)

Tallinas Universitātes Starptautisko attiecību katedras vadītāja

Igaunijas drošības problēmas NATO gadadienas priekšvakarā

PSRS sabrukums un aukstā kara beigas pārvērtā Baltijas valstu pastāvēšanu par pretrunu, kuru no vienas puses raksturo to izveidošanās par neatkarīgām valstīm, no otras – garantiju trūkums to turpmākai suverēnai pastāvēšanai: kaimiņos atrodošās Krievijas nenoteiktā nākotne var netieši ietekmēt visa reģiona stabilitāti.

Neskatoties uz to, vai izveidojušies apstākļi ir pozitīvi (neatkarība) vai negatīvi (iespējamie draudi pazaudēt atgūto neatkarību), Baltijas valstis, tajā skaitā arī Igaunija, ir patiesi ieinteresētas attīstīt stabilas pastāvēšanas iespējas, meklējot jaunas drošības koncepcijas un veidojot jaunas aizsardzības potences.

Mulsinošais vārds “drošība”

Cilvēki drīzāk mēdz sagatavoties konfliktiem nekā sadarbībai. Šis populārais Traigva Li (Trigve Lie), Apvienoto Nāciju pirmā ģenerālsēkretāra atzinums pārsteidzoši precīzi raksturo ne tikai aukstā kara vēsturi, bet arī pašreizējo starptautisko situāciju.

Mēs bieži runājam par individuālo drošību, sabiedrības drošību, tautu, režīma un pasaules vides drošību. Kopumā ņemot, drošība ir visnotaļ sarežģīts jēdziens un mulsināša parādība. Teorētiski drošību ietekmē divi vadoši un konkurējoši pieņēmumi - reālisms un ideālisms (vismaz 20. gadsimtā), kuri aptver iedzīvotāju drošas pastāvēšanas individuālo un nacionālo līmeni.

Tautas valstiskās drošības modelis aptver gan iekšējās, gan starp-

tautiskās darbības sfēras, un ietver sevī “maigās” un “cietās” drošības pasākumus: ekonomikā (sākotnēji makroekonomikas attīstību valstī), politikā (demokrātijas stabilizāciju) un vides aizsardzībā (piesārņojuma līmeni) utt. Tas ietver arī valsts aizsardzību, ko iespējams apskatīt, ņemot vērā trīs daļēji atšķirīgas un daļēji līdzīgas iezīmes, kas skar politiskos, militāros un sabiedrības aspektus. Valsts militārās aizsardzības lēmumus parasti pieņem tās politiskā vadība. Militāristi parasti izstrādā vispārējos politiskos mērķus, un politiķiem savukārt jānodrošina finansējums šo mērķu sasniegšanai. Valsts sabiedrībai un tās pilsoņiem kā mērķis jāatbalsta līdzekļi, kādus valsts izmanto aizsardzībai.

Igaunijas dilemma – drošības meklējumi

Igaunija ir klasisks mazas valsts piemērs, kurā ir 1.5 miljoni iedzīvotāju. Tās teritorija ir 45.100 kvadrātkilometru, robeža ar Krieviju ir 290 km, ar Latviju 267 km, mums ir jūras robežas ar Somiju un Zviedriju. Vienīgā nozīmīgā izejviela ir naftas slānekļis. 900.000 iedzīvotāju no kopējā skaita ir igauņu izcelsmes, pārējie ir padomju imigranti vai to pēcteči.

Igaunijas kā mazas valsts problēma slēpjas sekojošajā apstākļi: no vienas puses “mazs ir skaists”, bet no otras puses “mazs ir bīstams”. Salīdzinājumā ar lielajām valstīm, mazajām vajadzētu būt vieglāk sekmiīgi veikt pāreju no totalitāra režīma uz demokrātiskiem politiskiem pārkārtojumiem. Tajā pašā laikā – maza valsts ir lielisks mērķis teritoriālā nozīmē lielai un ambiciozai valstij. Mazās valstis jūtīgi uztver notikumus savā valstī un tāpat arī reagē uz mūžam mainīgo vietu starptautiskajā arēnā, kur nozīmīgu lomu spēlē starptautiskā vide. Tā kā Igaunija atrodas blakus bijušajai superlielvalstij, kuras kā lielvalsts nozīmē pasaulē patlaban krasi samazinās, mums ir pietiekošs iemesls

vēl bez savām iespējām meklēt papildu drošības garantijas. Ir vismaz divi iemesli, kas liek mums būt piesardzīgiem. Pirmkārt, Krievija ir atdzīvinājusi savas ārpolitikas ģeopolitisko aspektu, un, otrkārt, Krievijai joprojām ir kodolieroči, kas nepamierinātu militāristu rokās var radīt nopietnus draudus.

Ģeopolitiskais aspekts Krievijas vēsturē ir dominējis vienmēr, tas bija svarīgs PSRS un tagad ir kļuvis par vienu no pamatelementiem pašreizējā Krievijas ārpolitikā un drošības politikā.

Attiecībās starp Krieviju un Igauniju patlaban valda divi galvenie faktori: savstarpēja neuzticība un krasas atšķirības jautājumā par notikumu attīstību pasaulē nākotnē. Mūsu attiecībās vērojams aizdomīgums, kuru rada vairāki specifiski faktori. Krievijas domāšanas veidu raksturo Kisindžera teiktais "ja kāda tauta kaut ko ir darījusi 400 gadu, tas apliecina noteiktu tendenci; tas norāda, ka 400 gadu garumā šajā valstī īstenotais tās sabiedrības vadoņu pēctečiem ir šķitis pieņemams". Iepriekš teiktais attiecas uz Krievijas četrus gadsimtu laikā realizēto veiksmīgo ekspansijas politiku kontinentā. Igaunijai kā šīs ekspansijas upurim ir patīess iemesls neticēt Krievijai.

Krievija kā viena no lielākajām kodolvalstīm apdraud ne tikai Igauniju, bet arī visu pasauli kopumā. Padomju Savienības pastāvēšanas laikā kodolarsenāla uzturēšanā bija iesaistīti aptuveni miljons cilvēku, apmēram 2000 no tiem zināja kodolieroču radīšanas noslēpumu, bet 3000-5000 bija ieguvuši lieliskas zināšanas plutona ražošanā un urāna bagātināšanā.

Kopš neatkarības atgūšanas 1991. gadā Igaunija redz divas organizācijas, ar kuru palīdzību varētu nodrošināt drošību valstī - NATO un Eiropas Savienība. Pirmajos atjaunotās neatkarības gados Igaunija meklēja iespēju kļūt par abu šo organizāciju dalībnieci, bet deviņdesmito gadu vidū Igaunijai nācās saskarties ar izvēles iespējām: pirmkārt, kļūt

par NATO un Eiropas Savienības dalībvalsti; otrkārt, palikt ārpus NATO, bet iestāties Eiropas Savienībā; treškārt, neiestāties ne NATO, ne Eiropas Savienībā. No visām minētajām iespējām pirmā bija visoptimistiskākā, pēdējā - vispesimistiskākā. Trešā iespēja radītu pelēko zonu Eiropā starp Krieviju un Rietumvalstīm. Divdesmitajos un trīsdesmitajos gados to dēvēja par bufera zonu, un no tās baidījās visas trīs Baltijas valstis. Par laimi, 1997. gada Luksemburgā notikusi virsotņu tikšanās pavēra ceļu otrās iespējas īstenošanai.

Igaunijas ārpolitikas cerības

1998. gada 26. novembrī jaunais Igaunijas ārlietu ministrs Rauls Melks uzrunāja Riigikogu (parlamentu). Tā bija svarīga valdības uzstāšanās pirms parlamenta vēlēšanām 1999. gada martā. Pēdējo divu gadu laikā Igaunija kā savu pirmo ārpolitikas prioritāti bija uzstādījusi integrāciju Eiropas savienības struktūrās, un kā otro - iestāšanos NATO. Ārlietu ministrs R. Melks savā runā paziņoja par izmaiņām šajos ārpolitikas mērķos - integrācija NATO tagad tiek izvirzīta kā pirmā prioritāte. Arī sadarbība ar Baltijas valstīm tika nosaukta kā viena no svarīgākajām drošības prioritātēm. Igaunijas prezidents Lennarts Meri, blakus Eiropas savienības un NATO dalībvalstu statusa iegūšanai, visu laiku pasvītro vēl vienu Igaunijas drošības aspektu - labas attiecības ar vienīgo superlielvalsti pasaulē - ASV. 1998. gada janvārī ASV, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas prezidenti parakstīja ASV - Baltijas sadarbības hartu, kas uzsver drošības aspektu, lai gan pats dokuments kopumā, neskatoties uz tā politiskā un ekonomiskā rakstura sadaļām, ir sava veida drošības garantis. Hartas pirmā darba sesija notika 1998. gada jūlijā Rīgā, kur četru dalībvalstu ārlietu ministri sapulcējās, lai apspriestu Baltijas drošības problēmas.

Nobeigumā es vēl vēlētos piebilst, ka Igaunija pieder lielākajai pasaules kopienas valstu grupai - mazo valstu grupai. Tās nelielais iedzīvotāju skaits, ierobežotā ģeogrāfiskā teritorija, izejvielu trūkums, nepietiekoši attīstīta rūpniecība, nepietiekams militārais potenciāls nosaka valsts ārkārtīgi lielo būtību un atkarību no drošības perspektīvas. No otras puses, tā atrodas blakus valstij ar milzīgu iedzīvotāju skaitu, vienu no lielākajām teritorijām pasaulē, nebeidzamiem izejvielu krājumiem un plašu militāro arsenālu, kas ietver arī kodolieročus, tomēr patlaban šī valsts atrodas krīzes situācijā, tās rūpniecība nav pietiekoši attīstīta, pieredze demokrātijas īstenošanā ir pavisam neliela, tās vadošajos ešelonos valda neapprakstāma korupcija, un šī valsts ir slavēta ar savu ekspansīvo vēsturi. Šādos apstākļos Igaunija meklē ne tikai "maigās" drošības garantijas, bet gan "cietu" drošību, kuru tā saredz, kļūstot par NATO dalībvalsti. Igauniju interesē konkrēts ceļš, kas ved uz faktisku NATO "atvērto durvju" politikas realizāciju.

Dr. Algirdas GRICIUS

*Viļņas Universitātes Sabiedrisko attiecību un Politikas zinātņu institūts,
docents*

Mēs zinām, ka starptautisko attiecību vēsturē drošības un stabilitātes jautājumu risināšana prasa vislielākās pūles.

Ja runājam par Baltijas valstu ārējās drošības problēmām, tad jāņem vērā ne tikai drošības risinājumu meklējumi attiecībās ar kaimiņvalstīm, kā arī Eiropas un Eiroatlantijas organizācijām, bet arī minēto starptautisko organizāciju pieņemto lēmumu ietekme uz šo valstu iekšējo un ārējo drošību. Diemžēl liels skaits patlaban Eiropā pastāvošo starptautisko un Transatlantijas organizāciju nesamazina savus reģionālos konfliktus un nespēj nodrošināt ilgtermiņa stabilitāti Eiropas kontinentā.

Salīdzinot divus pētījumus jautājumā par Baltijas valstu iestāšanos NATO (vienu veica Atlantijas padome, otru Rand korporācija), ir viegli pamanīt, ka abas pieejas jautājumam par Baltijas valstu un Baltijas reģiona drošības un stabilitātes nodrošināšanu krasi atšķiras. NATO valstu vadītāju tikšanās laikā Madridē, kur nolēma paplašināt aliansi, tika atbalstīta Rand korporācijas nostāja Baltijas jūras reģiona drošības jautājumos. Tomēr Baltijas valstis skaidri netika nosauktas kā nākamās NATO locekles. ASV valsts sekretāres Madlēnas Olbraitas piezīme, kuru viņa izteica savas viesošanās laikā Viļņā pēc Madrides tikšanās 1997. gadā, ka “jaunās NATO dalībvalstis nedrīkst būt tikai drošības patērētājas vien”, jāuztver kā ieteikums, ka Baltijas valstīm vēl joprojām daudz darāms aizsardzības jomā pašām savās valstīs, un tikai tad tās varēs kļūt pilntiesīgas alianses locekles. Turklāt Alianse vēl joprojām nav gatava pretoties Krievijas Federācijas veto tiesībām Baltijas jūras reģiona drošības jautājumos.

Lietuvos centieni "izpildīt savu mājas darbu" un pievienoties Aliansei ir labi redzami, ja analizējam valsts budžetu, no kura 1999. gadā 1.51% no nacionālā kopprodukta tiek ziedots aizsardzībai. Tāpat Lietuva aktīvi piedalās dažādu starptautisku organizāciju darbā drošības un stabilitātes jomā.

Visām valstīm, kuras tiecas kļūt Eiropas Savienības un NATO locekles, ir vienādi mērķi: pirmkārt, demokrātijas konsolidācija, otrkārt, labklājības uzlabošana, un treškārt, drošības stiprināšana. Eiropas Savienības prasības jaunajām dalībvalstīm ir līdzīgas: demokrātijas nostiprināšanās, tirgus un investīciju iespēju attīstība, drošības attīstība un izvairīšanās no ekonomiskās un sociālās nestabilitātes. Ja salīdzinām šos divus mērķus, tad varam secināt, ka Eiropas Savienībai būs mazāk problēmu minēto jautājumu sakarā, ja tā izšķirsies uzņemt jaunus biedrus, nevis atstās tos ārpusē. Diemžēl mēs redzam, ka patlaban Eiropas Savienība neizrāda īpašu interesi paplašināšanās procesa paātrināšanā. Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi neatbalsta Baltijas valstu uzņemšanu Eiropas Savienībā.

NATO prasības jaunajām dalībvalstīm galvenokārt koncentrējas uz to ieguldījumu Eiropas drošības un stabilitātes stiprināšanā. Jautājumā par Baltijas jūras reģiona stabilitātes jautājumiem jāņem vērā maigās un cietās drošības aspekti. Baltijai ir ļoti svarīga Ziemeļvalstu nostāja šajā jautājumā, it īpaši, ja runājam par maigās drošības pasākumiem. Piemēram, 1998. gadā Ziemeļvalstu tiešās investīcijas Lietuvā sasniedza 40% no kopējā investīciju apjoma. Šodien Baltijas valstu neatkarība un drošība nav apdraudēta, un iespējams, tā netiks apdraudēta arī tuvākajā nākotnē. Tomēr neviens nevar garantēt, ka ilgākā laika posmā Baltijas un Eiropas valstu drošībai briesmas nedraudēs. Šis jautājums var kļūt aizvien aktuālāks, it īpaši pēc Krieviju skārušās finansu krīzes un citiem nesenažiem notikumiem šajā valstī. Dalība Eiropas Savienībā vai vismaz

iestāšanās sarunu uzsākšana ar Latviju un Lietuvu ir viens no līdzekļiem, kas var mazināt šādu iespējamību un spēj sniegt Baltijas valstīm drošības garantijas.

Tā kā Baltijas valstu centieni ir vērsti uz ilgtermiņa drošību un stabilitāti Baltijas reģionā, kas spētu aizkavēt jebkurus draudus to drošībai, vienlaicīgi tiecoties pēc dalības Eiropas Savienībā, Baltijas valstis cenšas pievienoties NATO. Neskatoties uz atziniņgajiem vārdiem un atbalsta solījumiem stiprināt Amerikas-Lietuvas attiecības, kuri tika izteikti Amerikas senatoru apmeklējumu un pazīstamā prezidenta Kartera bijušā padomnieka drošības jautājumos Z. Bžezinska vizītes laikā Lietuvā 1988. gada novembrī, kā arī tikšanās ar valsts ierēdņiem parādīja, ka jaunām dalībvalstīm nākotnē durvis uz NATO ir atvērtas tikai teorētiski. Šķiet, ka tādēļ lietuviešu centieni izpildīt visas prasības, lai Lietuva tiktu uzaicināta sākt sarunas par iestāšanos NATO, ir palikuši bez atbildes. Tomēr ir grūti iedomāties, kā bez NATO līdzdalības Baltijas reģionā varētu izveidot reģionālo cietas drošības sistēmu. Arī nesenie Eiropas Savienības dalībvalstu ārlietu uz aizsardzības ministru paziņojumi neatbalsta cerības, ka Eiropas drošības arhitektūru varētu balstīt uz Rietumeiropas Savienības aizsardzības aliansi.

Nobeigumā varētu teikt, ka: pirmkārt, dalība Eiropas Savienībā vai veiksmīga sarunu uzsākšana ar visām trijām Baltijas valstīm paplašinātu politiskās un ekonomiskās saites ar Eiropas Savienības dalībvalstīm un stiprinātu stabilitāti Baltijas jūras reģionā; otrkārt, plašākām politiskām un ekonomiskām saitēm ar Rietumeiropas valstīm vai vēl vairāk - pilntiesīgai dalībai Eiropas Savienībā, vajadzētu nodrošināt tā sauktās maigās drošības garantijas, un treškārt, veiksmīgāka ekonomiskā

attīstība atļautu Baltijas valstīm piešķirt vairāk finansu resursu sociālās un aizsardzības mērķiem, kas savukārt palielinātu to iekšējo drošību un iespēju nākotnē iestāties NATO.

